

Uchwała Nr 4151/2021
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 29 września 2021 roku

w sprawie: przyjęcia projektu programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027
celem przedłożenia go do konsultacji

Na podstawie art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U z 2020 r. poz. 1668 ze zm.), art. 14g ust. 5 oraz art. 19a oraz art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1057) uchwała się, co następuje:

§1.

Przyjmuje się projekt programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 stanowić będzie podstawę konsultacji, które zostaną przeprowadzone w okresie od 30 września do 5 listopada 2021 roku.

§3.

Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego.

§4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Marszałek Województwa

Marek Woźniak

**Uzasadnienie do Uchwały Nr 4151/2021
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 29 września 2021 roku**

w sprawie: przyjęcia projektu programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 celem przedłożenia go do konsultacji

Zgodnie z uchwałą o samorządzie województwa, zadaniem należącym w szczególności do kompetencji zarządu województwa jest przygotowanie regionalnego programu operacyjnego. Jednym z etapów prac nad uchwaleniem nowego programu są konsultacje społeczne projektu dokumentu.

Przyjęcie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego projektu pn. „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 (FEW 2021+)” umożliwi rozpoczęcie konsultacji, do czego Zarząd Województwa Wielkopolskiego jest zobowiązany ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Obowiązujący od 2014 roku „Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014+)” jest dokumentem wykorzystującym środki unijne w trzeciej dla Wielkopolski perspektywie finansowej. Nowe wieloletnie ramy finansowe UE na lata 2021-2027 oraz kończąca się w 2023 roku możliwość wydatkowania środków z WRPO 2014+, stanowiły kluczowe przesłanki do podjęcia prac nad nowym dokumentem programowym.

Prace nad projektem nowego programu regionalnego dla Wielkopolski zapoczątkowało przyjęcie 12 kwietnia 2019 roku uchwały Zarządu Województwa Wielkopolskiego w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania regionalnego programu operacyjnego dla województwa wielkopolskiego na lata 2021-2027. Określono w niej skład, tryb i organizację pracy Zespołu. W skład zespołu weszli przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego oraz współdziałających instytucji. Kolejny etap stanowiło powołanie Grupy Konsultacyjnej ds. wsparcia prac nad regionalnym programem operacyjnym dla województwa wielkopolskiego na lata 2021-2027. Zgodnie z uchwałą podjętą przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego 1 października 2020 r. w proces programowania nowego dokumentu włączeni zostali przedstawiciele strony rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społeczno-gospodarczych, środowisk naukowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz innych jednostek zainteresowanych rozwojem Wielkopolski. W ramach prac Grupy Konsultacyjnej dyskutowane były istotne kwestie związane z przygotowaniem projektu dokumentu. Dzięki podjętej szerokiej współpracy strony samorządowej z wyżej wymienionymi jednostkami, możliwe było przygotowanie projektu programu FEW 2021+.

W związku z powyższym przyjęcie niniejszej Uchwały jest uzasadnione.

Marszałek Województwa

Marek Woźniak

**ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

**FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA
WIELKOPOLSKI NA LATA 2021-2027**

FEW 2021+

PROJEKT

Poznań, 2021

Spis treści

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.....	10
2. Priorytety	37
2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna.....	37
2.1.1. GOSPODARKA	37
2.1.1.1. Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii.....	37
2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy	37
2.1.1.1.2. Wskaźniki.....	41
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	43
2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych.....	44
2.1.1.2.1. Interwencje w ramach funduszy	44
2.1.1.2.2. Wskaźniki.....	47
2.1.1.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	47
2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	49
2.1.1.3.1. Interwencje w ramach funduszy	49
2.1.1.3.2. Wskaźniki.....	52
2.1.1.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	53
2.1.1.4. Cel szczegółowy (iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	55
2.1.1.4.1. Interwencje w ramach funduszy	55
2.1.1.4.2. Wskaźniki.....	58
2.1.1.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	58
2.1.2. ŚRODOWISKO I ENERGIA	60
2.1.2.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych.....	60
2.1.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy	60
2.1.2.1.2. Wskaźniki.....	64
2.1.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	65
2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.....	66
2.1.2.2.1. Interwencje w ramach funduszy	66
2.1.2.2.2. Wskaźniki.....	69
2.1.2.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	69

2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.....	71
2.1.2.3.1. Interwencje w ramach funduszy	71
2.1.2.3.2. Wskaźniki.....	74
2.1.2.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	75
2.1.2.4. Cel szczegółowy (v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej.....	76
2.1.2.4.1. Interwencje w ramach funduszy	76
2.1.2.4.2. Wskaźniki.....	78
2.1.2.4.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	79
2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	80
2.1.2.5.1. Interwencje w ramach funduszy	80
2.1.2.5.2. Wskaźniki.....	83
2.1.2.5.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	85
2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	86
2.1.2.6.1. Interwencje w ramach funduszy	86
2.1.2.6.2. Wskaźniki.....	89
2.1.2.6.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	90
2.1.2.7. Cel szczegółowy (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.....	91
2.1.2.7.1. Interwencje w ramach funduszy	91
2.1.2.7.2. Wskaźniki.....	94
2.1.2.7.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji.	95
2.1.3. TRANSPORT	96
2.1.3.1. Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.....	96
2.1.3.1.1. Interwencje w ramach funduszy	96
2.1.3.1.2. Wskaźniki.....	99
2.1.3.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	100
2.1.4. INFRASTRUKTURA DLA SPOŁECZEŃSTWA (EFRR)	101
2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	101

2.1.4.1.1. Interwencje w ramach funduszy	101
2.1.4.1.2. Wskaźniki.....	103
2.1.4.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	104
2.1.4.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.....	105
2.1.4.2.1. Interwencje w ramach funduszy	105
2.1.4.2.2. Wskaźniki.....	108
2.1.4.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	108
2.1.4.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	110
2.1.4.3.1. Interwencje w ramach funduszy	110
2.1.4.3.2. Wskaźniki.....	112
2.1.4.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	112
2.1.4.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	114
2.1.4.4.1. Interwencje w ramach funduszy	114
2.1.4.4.2. Wskaźniki.....	116
2.1.4.4.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	117
2.1.5. SPOŁECZEŃSTWO (EFS+)	119
2.1.5.1. Cel szczegółowy (a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej.....	119
2.1.5.1.1. Interwencje w ramach funduszy	119
2.1.5.1.2. Wskaźniki.....	121
2.1.5.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	122
2.1.5.2. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	124
2.1.5.2.1. Interwencje w ramach funduszy	124
2.1.5.2.2. Wskaźniki.....	127
2.1.5.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	129
2.1.5.3. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogóle i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się	

dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.....	130
2.1.5.3.1. Interwencje w ramach funduszy.....	130
2.1.5.3.2. Wskaźniki.....	133
2.1.5.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	136
2.1.5.4. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	137
2.1.5.4.2. Wskaźniki.....	139
2.1.5.4.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	140
2.1.5.5. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	142
2.1.5.5.1. Interwencje w ramach funduszy.....	142
2.1.5.5.2. Wskaźniki.....	145
2.1.5.5.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	146
2.1.5.6. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	147
2.1.5.6.1. Interwencje w ramach funduszy.....	147
2.1.5.6.2. Wskaźniki.....	151
2.1.5.6.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	152
2.1.5.7. Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....	154
2.1.5.7.1. Interwencje w ramach funduszy.....	154
2.1.5.7.2. Wskaźniki.....	158
2.1.5.7.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	160
2.1.6. INICJATYWY LOKALNE.....	161
2.1.6.1. Cel szczegółowy (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.....	161
2.1.6.1.1. Interwencje w ramach funduszy.....	161
2.1.6.1.2. Wskaźniki.....	166

2.1.6.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	167
2.1.6.2. Cel szczegółowy (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	168
2.1.6.2.1. Interwencje w ramach funduszy	168
2.1.6.2.2. Wskaźniki.....	172
2.1.6.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	173
2.1.7. SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA.....	174
Cel szczegółowy (i) umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie	174
2.1.7.1.1. Interwencje w ramach funduszy	174
2.1.7.1.2. Wskaźniki.....	178
2.1.7.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	184
2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ (EFRR).....	186
2.2.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy	186
2.2.1.1.2. Wskaźniki.....	189
2.2.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	189
2.3. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ (EFS+).....	191
2.3.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy	191
2.3.1.1.2. Wskaźniki.....	191
2.3.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	191
3. Plan finansowy.....	193
3.1. FST: alokacje w ramach programu i przesunięcia.....	195
3.1.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach).....	195
3.1.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (w stosownych przypadkach)	195
3.2. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego.....	197
3.3. Przesunięcia zwrotne.....	197
3.4. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata	199
3.5. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	201
4. Warunki podstawowe	205
5. Instytucje programu	241
6. Partnerstwo.....	242
7. Komunikacja i widoczność	244

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami.....	246
Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe	247
Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami.....	280
A. Podsumowanie głównych elementów.....	280
Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym w wraz z harmonogramem (art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	283

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI NA LATA 2021-2027

Kod CCI	
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Wielkopolska 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowych	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Tak/Nie
Regiony NUTS objęte programem (nie dotyczy EFMRA)	PL41-Wielkopolskie
Dany fundusz(e)	☒ EFRR
	☐ Fundusz Spójności
	☒ EFS+
	☒ FST
	☐ EFMRA
Program	☐ w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

Główne wyzwania przy uwzględnieniu dysproporcji społeczno-gospodarczych i terytorialnych

Główne wyzwania rozwojowe Wielkopolski, z uwzględnieniem różnicowań przestrzennych zostały udokumentowane w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku. Zidentyfikowano osiem kluczowych wyzwań dla Wielkopolski:

- Wzrost konkurencyjności, produktywności i innowacyjności gospodarki
- Rozwijanie i efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych
- Przeciwdziałanie dezintegracji społecznej i utracie regionalnej tożsamości, rozwijanie kapitału społecznego i kulturowego
- Poprawa warunków życia z poszanowaniem środowiska przyrodniczego
- Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu
- Przeciwdziałanie i zmniejszenie nierówności terytorialnych
- Zwiększenie efektywności zarządzania regionem.

Fundamentalne znaczenie dla gospodarki ma wejście regionu w nurt czwartej rewolucji przemysłowej (tzw. Przemysł 4.0) i transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym. Dotychczasowe czynniki rozwoju gospodarczego oparte na niskich kosztach pracy, wzroście konsumpcji, wykorzystaniu atutów rynku wspólnego, napływie inwestycji zagranicznych i środków polityki spójności muszą być uzupełnione czynnikami wzrostu innowacyjności, badań i technologii, ekspansji zagranicznej podmiotów gospodarczych, większym wykorzystaniem narzędzi informatycznych w edukacji, kształceniu, rynku pracy i gospodarce. Niskoemisyjna gospodarka oznacza gospodarke opierającą się na nisko/bezemisyjnym transporcie, nisko/bezemisyjnych źródłach energii (w tym wodór, technologie CCU/CCS). Również GOZ stanowi niezbędny element osiągnięcia neutralności klimatycznej. Dochodzi do tego ograniczona ilość surowców nieodnawialnych przy rosnącym na nie zapotrzebowaniu. Jednym z wyzwań jest także transformacja cyfrowa przedsiębiorstw czyli działania prowadzące do optymalizacji procesów i oszczędności, ale jednocześnie ochrona ludzi przed cyberzagrożeniami, zapewnienie rozwoju sztucznej inteligencji w sposób gwarantujący poszanowanie praw człowieka. Dzięki nowoczesnym technologiom wzrasta wydajność i produktywność gospodarek, ale pojawiają się nowe formy wykluczenia lub marginalizacji jak wykluczenie cyfrowe, „bezrobocie technologiczne”. Wyzwaniem jest podnoszenie jakości i efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego. Kluczowe staje się także przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i dezintegracji społecznej, konieczność wzmacniania tożsamości regionalnej i dążenie do większej spójności społecznej. Starzenie się społeczeństwa wpływa na dostępność do usług społecznych, poziom popytu i wydatków na świadczenia zdrowotne. Nasilone procesy migracyjne skłaniają do podjęcia interwencji w ramach integracji społecznej. Wyzwaniem jest także poprawa warunków życia i warunków dla rozwoju gospodarki, które muszą przebiegać z poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Wyzwania związane są również ze zmianami klimatycznymi, zarówno w kontekście anomalii pogodowych, jak i dostępności do wody czy energii. Szersza analiza została

poprowadzona i opisana w Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego oraz licznych ekspertyzach, badaniach ewaluacyjnych i raportach tematycznych prowadzonych w ostatnich latach w regionie. Mając na uwadze cele Polityki Spójności na nową perspektywę i doświadczenia z wdrażania WRPO 2014+, ukierunkowane tematycznie, bardziej szczegółowe wnioski i wyzwania dla Wielkopolski przedstawiają się następująco:

Kluczowe wyzwania dla GOSPODARKI:

- Zwiększenie poziomu innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na rzecz cyfrowej, zielonej i przemysłowej transformacji gospodarki regionu
- Zwiększenie wykorzystania potencjału B+R uczelni i szkół wyższych oraz podniesienie poziomu ich konkurencyjności
- Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania przedsiębiorstw.

Kluczowe wyzwania dla ŚRODOWISKO I ENERGIA:

- Przystosowanie społeczeństwa, środowiska i gospodarki do zmian klimatu oraz łagodzenie ich skutków
- Dbłość o jakość środowiska przyrodniczego i ochrona jego ograniczonych zasobów, w szczególności zasobów wody
- Wzrost efektywności energetycznej przyjaznej środowisku i mieszkańcom.

Kluczowe wyzwania dla TRANSPORTU:

- Modernizacja publicznego transportu zbiorowego w kierunku nisko- i zero-emisyjnym
- Integracja środków transportu
- Poprawa jakości sieci komunikacyjnej.

Kluczowe wyzwania dla SPOŁECZEŃSTWA:

- Wzrost szans na rynku pracy i utrzymanie zatrudnienia
- Rozwój umiejętności i kompetencji wynikających z transformacji przemysłowej i cyfrowej regionu oraz poprawa jakości kształcenia
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ubóstwu i marginalizacji oraz aktywne wsparcie osób, które ich doświadczają przez rozwój usług społecznych
- Ochrona zdrowia mieszkańców.

Wyzwaniem jest spójność społeczna i terytorialna województwa – nie wszyscy mieszkańcy korzystają bowiem w równym stopniu z efektów rozwoju gospodarczego regionu. Silne różnicowanie regionu obrazują podstawowe wskaźniki markoekonomiczne jak PKB na 1 mieszkańca, wskaźnik przedsiębiorczości, stopa bezrobocia oraz sytuacja demograficzna:

- Wartość wytworzonego PKB w 2018 r. wyniosła 208 190 mln zł i stanowiła 9,8% wartości wytworzonej w kraju. PKB na 1 mieszkańca

w podregionach jest od lat mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu (w 2018 r. - 108264 zł), najniższy w pilskim (w 2018 r. - 41742 zł).

- Wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w 2020 r. wyniósł 2201. W przekroju terytorialnym najbardziej atrakcyjnym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej niezmiennie od lat jest Poznań wraz z okalającym miasto powiatem poznańskim (odpowiednio 3850 i 2795 w 2020 r.). Najniższy (poniżej 1500) wskaźnik przedsiębiorczości odnotowano w 2020 r. w powiecie złotowskim, kolskim oraz kaliskim i tureckim.
- Stopa bezrobocia rejestrowanego kształtowała się w 2020 r. na poziomie 3,7% i była o 0,9 p.proc. wyższa niż przed rokiem. Nadal jednak wskaźnik dla województwa pozostawał najniższy w kraju (średnia w Polsce wyniosła 6,2%). Najniższe jej wartości charakteryzowały Poznań oraz powiaty poznański i kępiński (po 2,0%), a najwyższe (powyżej 7,5%) powiaty koniński, chodzieski i słupecki.
- Zestawienie wskaźników opisujących zjawiska demograficzne takie jak urodzenia i zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne, które decydują o stanie i zmianach liczby ludności, czyli o przyroście rzeczywistym, pozwala określić stopień aktywności demograficznej jednostek terytorialnych. W 2019 r. Wielkopolska znalazła się w grupie województw określonych jako aktywne demograficznie (tj. zaludniających się, gdzie wzrost liczby ludności jest konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny). W przekroju terytorialnym w grupie aktywnych demograficznie znalazło się 13 powiatów (1/3 regionu). Zdecydowana większość powiatów (tj. 22) miała charakter regresywny/depupulacyjny (albo ujemne saldo migracji, albo ujemny przyrost naturalny, albo obie sytuacje).
- Dla spójności społecznej oraz możliwości wykorzystania potencjału społeczności lokalnych niezbędne jest wdrażanie instrumentów terytorialnych m.in. instrumentów ZIT, RLKS, programów rewitalizacji, które definiują kompleksowe rozwiązania i projekty zintegrowane, powstałe z zaangażowaniem szerokiego grona interesariuszy oraz wielopoziomowej współpracy i partnerstw. Działania rewitalizacyjne zakładają optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów.

Wyzwania określone w Terytorialnym Planie Transformacji Wielkopolski Wschodniej

- Budowa innowacyjnej, zasobooszczędnej i zdywersyfikowanej gospodarki
- Transformacja energetyczna w kierunku gospodarki zeroemisyjnej i energooszczędnej
- Budowa i rozwijanie silnego kapitału ludzkiego, najważniejszego zasobu subregionu
- Przeciwdziałanie degradacji środowiska i adaptacja do zmian klimatycznych
- Poprawa spójności wewnętrznej i mobilności mieszkańców
- Przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym, w tym migracyjnym
- Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego

- Budowa trwałego kapitału społecznego i potencjału kulturowego.

Zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów demograficznych

Dla Wielkopolski prognozuje się wzrost liczby ludności do 2022 r., po tym okresie szacuje się systematyczny jej spadek. Od 2022 r. do końca 2050 r. utrzymywać się będzie ujemny przyrost naturalny (ok. 5,8% spadek w latach 2020-2050); wystąpić mogą także zmiany w strukturze ludności. Spodziewany jest nieznaczny wzrost liczby bezwzględnej osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału tej grupy wiekowej w społeczeństwie co ma doprowadzić do nieznacznego zmniejszenia wartości wskaźnika obciążenia demograficznego (do 62,8% w 2025 r. oraz 60,1% w 2035 r.). Dużym problemem w skali regionu jest migracja wewnętrzna. Koncentracja zintegrowanych działań w zakresie rozwiązywania problemów demograficznych skupiać będzie się przede wszystkim na obszarach strategicznej interwencji oraz na obszarze Wielkopolski Wschodniej, gdzie identyfikowany jest znaczny odpływ ludności (w latach 2020-2030 prognozy wskazują na spadek o ponad 2,3%). Interwencja w zakresie problemów demograficznych będzie realizowana przez instrumenty terytorialne.

Wnioski z realizacji Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007-2013 oraz 2014-2020

▪ Gospodarka

Działalność B+R stymulowana była przez inwestycje infrastrukturalne, które nie przyczyniają się do rozwoju sektora B+R w dłuższej perspektywie. Infrastruktura jest wyłącznie narzędziem, które może przynieść korzyści, jeśli beneficjenci będą posiadać niezbędny potencjał operacyjny. Istotne jest aby stymulowanie aktywności badawczo-rozwojowej odbywało się także poprzez finansowanie realizacji projektu B+R, koszt zakupu usługi badawczej, czy wdrożenia rezultatów B+R. Dotację uznaje się za właściwy instrument w przypadku projektów innowacyjnych, które są z natury rzeczy obarczone dużym ryzykiem niepowodzenia. Zagadnienie innowacyjności oraz inteligentnych specjalizacji powinno być rozpatrywane w kontekście terytorializacji, ukierunkowanej na pobudzanie innowacyjności i likwidację barier jej rozwoju w poszczególnych obszarach województwa. Na potrzeby zwiększenia innowacyjności wśród przedsiębiorców należy wykorzystywać mechanizm współpracy z instytucjami lokalnymi, które mają bezpośrednie relacje z firmami. Wsparcie działalności IOB jest konieczne z uwagi na niedoskonałości rynkowe, tj. asymetria informacji, polegająca na innych oczekiwaniach odbiorców wsparcia, np. MŚP, start-upów, a innych możliwościach oferowania rozwiązań przez IOB. Bez interwencji w ramach FEW 2021+ IOB będą funkcjonować w bardzo ograniczony sposób, nie oferując usług na poziomie zapewniającym optymalny rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie, w tym rozwoju start-upów. Z uwagi na umiarkowany poziom innowacyjności regionu potrzeby w zakresie działalności innowacyjnej np. innowacje społeczne (generowane przez silnie reprezentowane w województwie NGO lub też PES) lub ekoinnowacje powinny mieć wysoki priorytet w przyszłej interwencji.

▪ Środowisko i energia

Rekomenduje się podjęcie działań, zwłaszcza wsparcia infrastruktury (dla powstawania nowej i modernizacji istniejącej) związanych z ochroną środowiska w odniesieniu do trzech komponentów: obszaru ochrony powietrza, obszaru gospodarki wodnej (zarówno wodno-ściekowej jak również dotyczącej wód powierzchniowych) oraz obszaru gospodarki odpadami (gospodarka o obiegu zamkniętym). Warto skoncentrować się na działaniach dotyczących rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury, która mogłaby zapewnić dodatkowe miejsca pracy. Szczególna uwaga powinna zostać poświęcona powierzchniom zdegradowanym, wymagającym podjęcia działań rekultywacyjnych. Istotny aspekt stanowi również poprawa efektywności energetycznej, inwestycje w OZE, w celu ograniczania energochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, jak i zmniejszenia emisji szkodliwych gazów cieplarnianych przyczyniających się do zmian klimatu. Wyzwaniem pozostaje atrakcyjność komunikacji miejskiej w kontekście konkurowania z komunikacją indywidualną. Wyzwanie to jest proporcjonalne do wielkości ośrodków miejskich, ale podniesienie atrakcyjności komunikacji miejskiej powinno odbywać się w różnych jego obszarach. Rekomendowane jest także również dalsze ukierunkowanie wsparcia do obszarów posiadających największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej tj. budynków (użyteczności publicznej, przemysłowej, mieszkalnych wielorodzinnych) oraz ciepłownictwa.

▪ Transport

Rozwój sieci transportowej powinien obejmować różne gałęzie transportu, infrastrukturę liniową i punktową oraz multimodalny transport czy integrację międzygałęziową. Jakość infrastruktury drogowej województwa w dalszym ciągu jest niezadowolająca. Pomimo znaczących inwestycji, duża część sieci drogowej znajduje się w niezadowolającym lub złym stanie technicznym i kwalifikuje się do remontu. W obszarze transportu drogowego poza siecią TEN-T proponuje się wspierać projekty, w których inwestycje będą zintegrowane z tymi realizowanymi w sieci TEN-T, a także te rozwiązujące problem słabej dostępności transportowej w niektórych częściach województwa. Rekomenduje się wspieranie projektów uwzględniających poprawę bezpieczeństwa w lokalizacjach, gdzie często dochodzi do wypadków. Projekty rozwojowe w obszarze transportu kolejowego poza siecią TEN-T również powinny być ukierunkowane na poprawę obecnej sieci połączeń kolejowych. W transporcie zbiorowym należy zwiększyć komfort przejazdów, w tym poprawę częstotliwości i punktualności kursów, poprawę taboru i jego parametrów technicznych. Ważnym elementem projektów powinno być uzupełnienie punktowej infrastruktury poprzez digitalizację.

▪ Społeczeństwo

W obszarze rynku pracy rekomendowane jest dalsze ukierunkowanie wsparcia do dotychczasowych grup odbiorców oraz dodatkowo do osób młodych, z wyższym wykształceniem. Szkolenia w ramach działań programowych powinny być dwufunkcyjne - łączyć wiedzę z danego obszaru z wykorzystaniem konkretnych narzędzi, np. informatycznych. Efekty wsparcia w kontekście rynku pracy ujawnią się w perspektywie wieloletniej, pod warunkiem kontynuowania tego rodzaju działań i obejmowania nimi relatywnie szerokiej populacji. W badaniu dotyczącym ewaluacji systemu funkcjonowania Bazy Usług Rozwojowych i Podmiotowych Systemów Finansowania zwrócono uwagę na wzmocnienie

określonego typu usług poprzez np. wprowadzenie większego poziomu ich dofinansowania. W ochronie zdrowia podkreśla się, że mimo podjętych działań nadal skala potrzeb jest ogromna. Mając na uwadze skalę zachorowań Wielkopolan na choroby układu krążenia, nowotwory, wzrost zachorowań psychicznych oferowanie programów profilaktycznych należy uznać za pożądane. Rekomenduje się wsparcie infrastruktury ochrony zdrowia w kolejnej perspektywie (potrzeby zakupu sprzętu medycznego mają charakter cykliczny). W obszarze włączenia społecznego uwagę zwraca problem dużego niedoinwestowania usług społecznych. Problem ten został uwypuklony w trakcie pandemii - pojawiły się nowe obszary zagrożeń (m.in. w przypadku osób samotnych, które straciły bliskich, osób zadłużonych). Zaistniała pilna potrzeba modernizacji ośrodków, zapewnienia mieszkań chronionych, wspomaganych, opieki wytchnieniowej, ośrodków psychoprofilaktyki, świetlic środowiskowych. Ponadto rekomendowane jest skoordynowanie różnych usług kierowanych do tego samego uczestnika – wsparcie powinno być bardziej kompleksowe w stosunku do oferowanego w WRPO 2014+. Mimo środków przeznaczonych na poprawę edukacji nadal widoczne są deficyty w pewnych obszarach, w szczególności poprawy kształcenia na potrzeby rynku pracy, w tym kompetencje nauczycieli.

▪ **Inicjatywy lokalne**

Należy wspierać obszary, w których zidentyfikowana potrzeba interwencji jest najbardziej widoczna. Jednocześnie należy wspierać rozwój najbardziej konkurencyjnych ośrodków i ich obszarów funkcjonalnych. Rekomenduje się rezygnację wymogu pełnienia przez ZIT roli IP i skoncentrowania się ZIT na roli podmiotu inicjującego, koordynującego współpracę, prowadzącego politykę informacyjno-promocyjną oraz wspierająca przygotowanie, realizację projektów. W ramach rewitalizacji zagospodarowano pulę 547 mln zł. Środki te umożliwiły jedyne częściowe pokrycie zapotrzebowania finansowego – dofinansowanie otrzymało 57 projektów przy 143 programach znajdujących się na wykazie programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego. W związku z niezaspokojeniem potrzeb rozwojowych gmin, planowana jest dalsza interwencja w tym zakresie, przy czym kładzie się równoczesny nacisk na zwiększenie kompleksowości interwencji na płaszczyźnie infrastrukturalno-społecznej.

▪ **Instrumenty finansowe**

Osiągnięto pozytywny efekt wdrażania instrumentów finansowych m.in. w obszarze modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych. W perspektywie 2021-2027 planuje się kontynuację wsparcia w postaci instrumentów finansowych, które będzie miało znaczenie przede wszystkim dla projektów generujących dochód, w tym zwłaszcza w obszarze efektywności energetycznej. Przy programowaniu kierunków interwencji na rzecz przedsiębiorczości wskazane jest możliwie największe wykorzystanie zwrotnych instrumentów finansowych. Jedynym z głównych motorów rozwoju są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa – ze względu na swój rozmiar i małą zdolność kredytową, nierzadko mają one trudności z dostępem do finansowania zewnętrznego.

Główne wyzwania przy uwzględnieniu niedoskonałości rynku i potrzeb inwestycyjnych

Wyzwaniem jest realizacja złożonej i wieloaspektowej problematyki partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), projektów hybrydowych. Inwestycje realizowane w tej formule napotykać bariery mentalne, organizacyjne i formalno-prawne, które związane są m.in. z niskim poziomem wiedzy odnośnie PPP i zasad realizacji inwestycji, nieufnością w relacjach organizacji komercyjnych z organizacjami publicznymi, postrzeganiem PPP jako narzędzia korupcjogennego, restrykcyjnymi przepisami prawnymi, biurokracją, zobowiązaniami finansowymi. Nie bez znaczenia jest także słabe przygotowanie praktyczne organizacji publicznych. Organizacje komercyjne często usprawiedliwiają swój niski poziom zainteresowania PPP nie tylko barierami formalno-prawnymi, ale też brakiem konkretnych projektów, wartych ich zaangażowania i nakładów inwestycyjnych. Wyzwaniem jest ograniczenie negatywnego wpływu niedoskonałości rynku w wyniku podejmowanej interwencji publicznej. Niedoskonałości pojawiają się w obszarze przedsiębiorczości, m.in. z uwagi na niewielki rozmiar, często młody wiek i wysoki poziom ryzyka w podejmowaniu działalności rozwojowej i innowacyjnej przez MŚP oraz start-upy. Przedsiębiorstwa narażone są na niedoskonałości w postaci asymetrii informacji, nieoptymalnego poziomu inwestycji oraz występowania efektów zewnętrznych wynikających z publicznego charakteru oraz społecznego wymiaru działalności niektórych z nich. Usługi świadczone przez IOB, działalność ośrodków badawczo-rozwojowych stanowią przykłady dóbr publicznych niekonkurencyjnych w konsumpcji, tzn. dóbr których nie można wyłączyć ich z konsumpcji, a konsumpcja przez jedną osobę nie powoduje braku możliwości skorzystania z dobra przez inną osobę. Tego typu niedoskonałości rynkowe występują również w obszarze transportu (z rezultatów interwencji korzystają z nich wszyscy uczestnicy ruchu), a także w obszarze energetyki, ochrony środowiska oraz rewitalizacji z uwagi na nieograniczoną możliwość korzystania z efektów projektów. Można wskazać relatywnie stałe potrzeby inwestycyjne poszczególnych rodzajów beneficjentów, które skupiają się wokół takich obszarów interwencji, jak: przedsiębiorczość i innowacyjność, usługi świadczone przez IOB, usługi publiczne, infrastruktura transportowa i inne potrzeby związane z transportem, rewitalizacją, energetyką, ochroną środowiska. Do JST należy kierować ofertę przede wszystkim z zakresu transportu, usług publicznych i terytorialnego wymiaru interwencji (kultura, sport, turystyka, edukacja). Najważniejszym elementem potrzeb urzędów pracy wymagających wsparcia jest aktywizacja osób z różnych grup na rynku pracy i wsparcie w zakresie założenia własnej działalności gospodarczej. Do najczęściej wskazywanych przez MSP potrzeb należy wsparcie usług rozwojowych, wsparcie kształcenia i szkolenia zawodowego, wsparcie finansowe dla utworzenia nowych miejsc pracy oraz wsparcie infrastruktury B+R. Potrzeby IOB skoncentrowane są przede wszystkim na podnoszeniu kompetencji pracowników oraz certyfikacji IOB. Do wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych należy kierować wsparcie z zakresu termomodernizacji i montażu OZE, ewentualnie także rewitalizacji budynków. Z kolei w przedsiębiorstwach transportu publicznego należy inwestować w modernizację taboru, cyfryzację, integrację międzygałęziową w transporcie.

Wyzwania określone w zaleceniach UE i strategiach

Wyzwania dla Polski na perspektywę 2021-2027 zostały określone przez KE i przyjęte przez Radę UE w Zaleceniach (CSR) z 2019 i 2020 roku. Natomiast szczegółowe priorytety inwestycyjne w poszczególnych obszarach zostały zidentyfikowane w Załączniku D do Sprawozdania Krajowego z 2019 i 2020 roku. Ponadto zidentyfikowane wyzwania dla regionu wpisują się w wyzwania określone w dokumentach na poziomie unijnym, w szczególności:

- Europejski Zielony Ład
- Agenda ONZ na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030
- Nowa strategia przemysłowa dla Europy
- Strategia MSP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy
- Biała księga w sprawie sztucznej inteligencji
- Strategia cyfrowa UE
- Europejski filar praw socjalnych wraz z Planem działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych
- Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej 2021-2027
- Zalecenie Rady z 30 października 2020 r. pn. *Most do Zatrudnienia – wzmocniona gwarancja dla młodzieży*
- Europejski program na rzecz umiejętności wraz z Zaleceniami w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych
- Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030
- Konkluzje BAT
- Dyrektywa MCP
- Dyrektywa 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych
- Dyrektywa Rady z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych
- Plan działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy
- Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE)
- Dyrektywa ściekowa (91/271/EWG)
- Trzeci Pakiet Mobilności
- Strategia zrównoważonej i inteligentnej mobilności.

Zidentyfikowane wyzwania dla Wielkopolski wpisują się w wyzwania określone w kluczowych dokumentach na poziomie krajowym:

- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Strategia Produktywności 2030
- Polityka dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020
- Kierunki rozwoju polityki klastrowej po 2020 roku
- Polityka Naukowa Państwa
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

- Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030
- Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 wraz z załącznikami
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność
- Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami
- Mapa Drogowa Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
- Strategia zrównoważonego rozwoju transport do 2030 roku
- Polityka ekologiczna państwa 2030
- Polityka energetyczna Polski do 2040
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
- Krajowy plan działań dotyczącego efektywności energetycznej
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK).

Na poziomie regionalnym należy wskazać na wyzwania określone w takich kluczowych dokumentach jak:

- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku
- Regionalna Strategia Innowacji do 2030
- Strategia polityki społecznej województwa wielkopolskiego do 2030 roku
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Województwa Wielkopolskiego
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego
- Regionalne programy ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Warty
- Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2022 wraz z planem inwestycyjnym.

Strategie makroregionalne i strategie UE dla regionu Morza Bałtyckiego

Biorąc pod uwagę położenie geograficzne Wielkopolski (leży całkowicie w zlewni Morza Bałtyckiego) istotne dla osiągnięcia celów SUERMB będą projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarowania odpadami, działania służące wspieraniu i ochronie bioróżnorodności, a także projekty przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatu i ochrony środowiska (działania adaptacyjne do zachodzących zmian klimatu). W zakresie celów służących wzrostowi integracji w regionie będzie służyć poprawa warunków transportowych. Podejmowane

działania w ramach FEW 2021+ będą miały na celu także wzrost dobrobytu mieszkańców regionu, co jest spójne z celami SUERMB.

Komplementarność i synergia z innymi formami wsparcia

Zakres wsparcia realizowanego w ramach Programu jest komplementarny ze wsparciem programów poziomu krajowego realizujących cele polityki spójności na lata 2021-2027 oraz innych instrumentów krajowych i unijnych. Tam, gdzie istnieje ryzyko pokrywania się obszarów wsparcia, ma zastosowanie linia demarkacyjna uzgodniona między poszczególnymi programami zarówno krajowymi, jak i regionalnymi. W Programie komplementarność odnosi się także do działań współfinansowanych z EFRR i EFS, FST oraz ze środków z poprzednich perspektyw podlegających reużyciu. Komplementarność interwencji jest istotnym czynnikiem na etapie programowania, ale równie ważne jest jej praktyczne zapewnienie na etapie realizacji Programu. Dlatego podejmowane będą działania zmierzające do zapewnienia realnej komplementarności na etapie wyboru i realizacji projektów.

Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych

W ramach Programu kontynuowane będą działania ukierunkowane na utrzymanie i zwiększanie zdolności administracyjnej instytucji systemu wdrażania Programu. Cele i zakres wsparcia będą koncentrować się m.in. na zapewnieniu stabilizacji kadr administracji publicznej, podnoszeniu ich kompetencji, wiedzy i umiejętności oraz podejmowanie innych działań dających gwarancję sprawnego zakończenia perspektywy 2014-2020 i uruchomienia programów 2021-2027. Istotne jest również określenie liczby i roli instytucji zaangażowanych w realizację Programu. W celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych planuje się odstąpienie od powierzenia Związkom ZIT roli Instytucji Pośredniczących.

W ramach Programu zaplanowano również kontynuowanie dotychczas realizowanych działań ukierunkowanych na zwiększanie efektywności wdrażania Programu, które podobnie jak w perspektywie finansowej 2014-2020 będą koncentrowały się na wprowadzaniu uproszczeń dla beneficjentów, w tym zwiększenie elastyczności systemu wdrażania. W nadchodzącej perspektywie finansowej zamiast zwrotu rzeczywistych wydatków w oparciu o faktury, płatności będą coraz częściej oparte na uproszczonych formach rozliczania kosztów, m.in. kwoty ryczałtowe (tj. kwota uzgodniona za wykonanie określonego w projekcie zadania, takiego jak np. udział w targach w roli wystawcy, zakup materiałów informacyjno-promocyjnych, zakup oprogramowania). Weryfikacji podlegać będzie wykonanie zadania przez beneficjenta. Uproszczone formy rozliczania kosztów będą wspierane głównie przez wprowadzenie wymogu ich stosowania w przypadku operacji dotyczących niewielkich kwot, zgodnie z art. 53 projektu CPR. Przewiduje się również bardziej proporcjonalne podejście do kontroli i audytów. Zostaną wprowadzone uproszczenia w analizie ekonomicznej projektów - do tej pory CBA (analiza kosztów i korzyści) był obowiązkowy w przypadku dużych projektów w dowolnym sektorze. W nowej perspektywie zakłada się więcej elastyczności oraz inne narzędzia takie jak CEA (analiza efektywności) i MCA (analiza wielokryterialna) - są one proponowane do dobrowolnego stosowania w oparciu o sektor i/lub rodzaj skale projektu. W sferze informacyjno-promocyjnej planowanym do kontynuacji rozwiązaniem będzie ustandaryzowanie stron internetowych Programów. Planuje się także dalsze wykorzystanie nowoczesnych technologii do upowszechniania informacji, w tym publikowanie informacji

na portalach społecznościowych, informowanie wnioskodawców i beneficjentów o zmianach w dokumentach (np. wytycznych) i nowych naborach w formie newslettera. Istotnym uproszeniem realizacji Programu jest stosowanie elektronicznych generatorów wniosków w postaci lokalnego oraz centralnego systemu informatycznego.

Tabela 1 Uzasadnienie (podsumowanie)

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
<p>Cel Polityki 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Pozycja Wielkopolski w rankingach innowacyjności jest niezadowalająca, co wynika z ograniczonej współpracy partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji, niskiej innowacyjności MŚP, niewystarczających inwestycji w B+R, niedostatecznej współpracy podmiotów nauki i szkolnictwa wyższego z podmiotami gospodarczymi, niewystarczającej podaży mechanizmów ukierunkowujących działania innowacyjne na rzecz rozwiązania istotnych potrzeb społecznych. W celu osiągnięcia wysokiego i trwałego wzrostu gospodarczego istotne jest zwiększenie aktywności badawczej oraz innowacyjnej przedsiębiorstw oraz zaaktywizowanie współpracy pomiędzy sektorem przedsiębiorstw oraz nauki. Istotne jest również zwiększenie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych we wszystkich sektorach gospodarki. Gospodarka cyfrowa regionu będzie wymagać zwiększenia zaawansowania cyfrowego i skali wykorzystania danych, w tym zastosowania rozwiązań sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach. Wsparcie w tym obszarze skupi się na ułatwianiu wdrażania inicjatyw i projektów B+R, w celu umożliwienia szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych, zapewnienia innowacyjnych i opartych na badaniach naukowych rozwiązań dla przedsiębiorstw, rozwijaniu sieci kontaktów i współpracy (w tym międzynarodowej) w zakresie B+R. Projekty będą musiały być powiązane tematycznie z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym lub PPO.</p>
	<p>(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</p>	<p>Aby mieszkańcy czerpali korzyści z cyfryzacji niezbędne jest dalsze wsparcie w tym zakresie. Pomimo sukcesywnego wzrostu e-usług w regionie aspekt ilościowy TIK/ICT oraz jakościowy (tj. efektywne wykorzystanie TIK) stanowi nadal wyzwanie. Problemem w regionie jest niski poziom interakcji cyfrowych mieszkańców z instytucjami publicznymi, w szczególności służbą zdrowia. Dla Wielkopolski istotne są działania obejmujące wsparcie rozwoju e-usług publicznych, w tym usług w zakresie e-zdrowia. Ważne znaczenie mają działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa świadczenia e-usług.</p>

	<p>(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP przez tworzenie optymalnych warunków ich rozwoju i zdolności dostosowania do nowego otoczenia konkurencyjnego są podstawą działań na rzecz wielkopolskiej gospodarki. MŚP charakteryzuje niski poziom umiędzynarodowienia i aktywności proinnowacyjnej (notuje się niski odsetek MŚP wdrażających innowacje). Corocznie w Wielkopolsce przybywa ok. 35 tys. nowych firm. Istotne są zatem działania obejmujące wsparcie zarówno istniejących, jak i nowopowstałych przedsiębiorstw, które wymagają często innego typu wsparcia niż tradycyjne MŚP. Gospodarka regionu będzie wymagać zwiększenia zaawansowania cyfrowego i skali wykorzystania danych, w tym zastosowania rozwiązań sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach, zwiększenia automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw. Ukierunkowanie gospodarki na GOZ oznacza m.in. wsparcie firm w zakresie nowoczesnych technologii ograniczania zużycia zasobów pierwotnych i produkcji odpadów oraz zagospodarowywania odpadami, przetwarzania ich w charakterze surowców wtórnych, rozwój biogospodarki, technologii zamykania obiegu wody. Istotne jest wdrażanie idei Przemysłu 4.0 oraz nowych modeli biznesowych. Ponadto kluczowe dla regionu jest wsparcie inwestycyjne w technologicznej przyszłości związane z niskoemisyjnością (np. wodór). Przewidziano również wzmocnienie kompetencji i potencjału klastrów i IOB do świadczenia wysokich jakościowo proinnowacyjnych usług.</p>
	<p>(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	<p>Rozwijanie umiejętności na rzecz regionalnych inteligentnych specjalizacji uzupełnia działania regionu ukierunkowane na rozwój gospodarki opartej na wiedzy oraz wysokiej jakości kapitału ludzkiego. Wyzwaniem są utrzymanie zaangażowania przedstawicieli przedsiębiorstw w proces wyłaniania i aktualizacji inteligentnych specjalizacji, czy posiadanie odpowiednich zachęt dla interesariuszy na rzecz ich zaangażowania w proces. Dla Wielkopolski istotne są zatem działania obejmujące podnoszenie kompetencji, wsparcie rozwoju i doskonalenia procesu przedsiębiorczego odkrywania, rozwijanie sieci i współpracy na potrzeby wdrożenia i rozwoju RIS. Wielkopolska potrzebuje wzmocnienia swojej marki, szczególnie kontynuując projekty wodorowe, co przełoży się na większą konkurencyjność przedsiębiorstw na rynkach krajowych i międzynarodowych. Silna marka, rozpoznawalna</p>

		międzynarodowo, pozwala sprzedawać ten sam produkt przy wyższej marży w stosunku do konkurencji. Jej brak oznacza zepchnięcie producenta do konkurowania ceną i kosztami produkcji. Dlatego stworzenie silnych regionalnych marek branżowych, szczególnie powiązanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami stanowi wyzwanie na kolejne lata.
Cel Polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Wielkopolska posiada duży potencjał poprawy efektywności energetycznej, zatem niezbędne jest kontynuowanie działań służących obniżaniu energochłonności, np. dzięki umożliwieniu dokonywania działań proefektywnościowych, w sektorze publicznym oraz mieszkaniowym, a także wspieraniu budownictwa efektywnego energetycznie, wykorzystującego OZE. Istotna jest również promocja nowych rozwiązań technicznych i technologicznych, o wyższej sprawności oraz lepszej regulacyjności. Zwiększanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w świetle ciągle rosnącego zapotrzebowania na energię w tym sektorze przy jednoczesnym, sukcesywnym wzroście jej kosztów, zapewni zrównoważenie popytu na energię. Podjęte działania przyczynią się do uniezależnienia wzrostu gospodarczego Wielkopolski od wykorzystania zasobów i energii oraz budowy gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, a tym samym mniej emisyjnej gospodarki. Wykorzystanie OZE w MŚP wpłynie pozytywnie na rozwój energetyki rozproszonej, poprawiając jednocześnie stopień wykorzystania OZE w ogólnym bilansie energetycznym kraju. Realizacja celów gospodarki niskoemisyjnej na rzecz poprawy stanu powietrza wymaga podjęcia przez samorządy zintegrowanych działań. Modernizacja źródeł ciepła, albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej i/lub chłodniczej coraz większej liczby odbiorców należy do podstawowych typów projektów w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych związanych z ogrzewaniem obiektów mieszkaniowych lub przemysłowych.
	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Region posiada znaczące, ale nadal niedostatecznie wykorzystane warunki dla produkcji OZE. Ponad 1/4 wyprodukowanej na terenie województwa energii elektrycznej powstaje w instalacjach wykorzystujących OZE, niezbędne jest zatem wykorzystanie potencjałów w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i produkcji energii w modelu

		<p>rozproszonym. Niedostateczna jakość i efektywność sieci energetycznych negatywnie wpływa na bezpieczeństwo energetyczne województwa, które wymaga zwiększania własnych źródeł produkcji energii elektrycznej i ciepłej jako alternatywy dla energii konwencjonalnej. Istotne jest także, aby realizacja tego typu inwestycji mogła obejmować budowę magazynów energii. Przewidywany wzrost zapotrzebowania na energię w sektorze przedsiębiorstw, a także fakt, że sektor ten cechuje niewykorzystany potencjał w zakresie oszczędzania energii przy znacznym udziale kosztów energii w kosztach bieżących warunkuje podjęcie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w tym zakresie.</p>
	<p>(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Działania w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe są jednym z głównych wyzwań Wielkopolski dla jej zrównoważonego rozwoju. Wielkopolskę cechuje skrajnie niekorzystny bilans wodny, co przy obecnie panujących warunkach klimatycznych powoduje, że praktycznie cały obszar regionu zagrożony jest suszą atmosferyczną, a w konsekwencji także rolniczą i hydrologiczną. Wiele zurbanizowanych obszarów cechuje się niedostatecznym stopniem retencjonowania wody. Zagrożenia tzw. „powodzi miejskich” są skutkiem wysokiego udziału powierzchni uszczelnionych, niewystarczającej infrastruktury służącej odprowadzeniu, gromadzeniu i/lub wykorzystaniu wody deszczowej, a także brakami w rozwoju błękitno – zielonej infrastruktury. Postępujące zmiany klimatyczne przyczyniają się również do występowania coraz częstszych, katastrofalnych w skutkach ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak fale upałów, podtopienia/powodzie o każdej porze roku czy pożary. Zjawiska te powodować będą straty zarówno w wymiarze gospodarczym (infrastruktura, rolnictwo, leśnictwo), społecznym (narażenie życia, zdrowia i mienia) jak i przyrodniczym (ekosystemy i różnorodność biologiczna). Konieczna jest zatem realizacja działań zwłaszcza w zakresie przystosowywania do zmian klimatu oraz ich zapobiegania, w tym wspierania w efektywny sprzęt jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczych i usuwanie skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.</p>
	<p>(v) Wspieranie dostępu do wody oraz</p>	<p>W obliczu postępujących zmian klimatu oraz znacznej antropopresji na</p>

	<p>zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>środowisko, wspieranie poprawy jakości oraz ilości dostępnych zasobów wód powierzchniowych i podziemnych będzie odgrywać kluczową rolę dla zrównoważonego rozwoju Wielkopolski. Jakość powierzchniowych zasobów wodnych w województwie jest niezadowalająca, ponadto utrzymuje się zły stan dla znacznej ich części. Mimo podjętej do tej pory interwencji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wyzwaniem dla regionu wciąż pozostają zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, pochodzących z gospodarstw domowych niepodłączonych do zbiorowych/indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków lub posiadających niską sprawność. Ponadto, wsparcia wymaga zagospodarowywanie odpadów ściekowych i efektywne gospodarowanie siecią wodociągową w zakresie jej dalszej modernizacji i wdrażania inteligentnych rozwiązań, jak monitoringu zużycia i strat wody w sieci. Dla Wielkopolski istotne są zatem wielowymiarowe działania z zakresu poprawy efektywności gospodarki wodno-ściekowej, w tym zwłaszcza zwiększenia dostępu mieszkańców do ulepszonego systemu oczyszczania ścieków komunalnych.</p>
	<p>(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p>	<p>Wspieranie przejścia na GOZ wymaga zwiększenia świadomości mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie sposobów postępowania z odpadami oraz w zakresie bardziej ekologicznego świadczenia usług i produkcji dóbr. GOZ odnosi się do wszystkich etapów cyklu życia produktu, zaczynając od jego projektowania, poprzez produkcję, konsumpcję, zbieranie odpadów, aż do ich zagospodarowania. W GOZ istotne jest to, żeby odpady były traktowane jako surowce wtórne. Temu mają służyć wszystkie działania poprzedzające powstanie odpadów. Bardzo ważny jest także rozwój technologii obiegu wody i zagospodarowania odpadów powstałych w wyniku działalności przemysłu wydobywczego i sektora energetyki. Wyzwaniem są także zlokalizowane na terenie województwa wyroby azbestowe – region podjął się ich stopniowej eliminacji i bezpiecznego unieszkodliwienia do 2032 realizując „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”. Jednakże dalsze jego wdrażanie wymaga kontynuacji wsparcia.</p>
	<p>(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz</p>	<p>Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej wpływa na zachowanie wysokiej jakości kapitału naturalnego, w tym stabilność ekosystemów, co</p>

	<p>zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>ma istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki regionu. Kwestie zachowania bioróżnorodności powinny zostać potraktowane horyzontalnie, dla wzmocnienia skuteczności zaplanowanej interwencji identyfikuje się potrzebę realizowania pogłębionych badań i ewaluacji w tym zakresie. W województwie występuje wiele obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, lecz wymagają one zarówno działań ochronnych wspierających zachowanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków, jak i służących podniesieniu ich atrakcyjności turystycznej przy jednoczesnym ograniczaniu antropopresji. Konieczne jest zatem zapewnienie równowagi między potrzebą zachowania wysokich walorów przyrodniczych a umiejętnym wykorzystywaniem jego zasobów, wspierającym lokalny rozwój gospodarczy i społeczny. Mimo realizacji działań w tym zakresie prowadzących m.in. do ukierunkowania ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz związanych z edukacją ekologiczną, wciąż wymagają one kontynuacji. Istnieje zatem potrzeba przywracania ich naturalnych funkcji środowiskowych oraz potencjału rozwojowego.</p> <p>Wyzwaniem dla regionu jest także niezadawalająca jakość powietrza atmosferycznego, wpływająca negatywnie na jakość życia mieszkańców i ekosystemy. Kluczowe w tym zakresie będzie także wsparcie działań przyczyniających się do zmniejszenia zanieczyszczeń potwierza w ramach rozwoju zielonej infrastruktury.</p>
	<p>(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p>W Europejskim Zielonym Ładzie wzywa się do 90% redukcji emisji gazów cieplarnianych z transportu, tak aby Europa stała się neutralną dla klimatu do 2050 r. CO₂ z sektora transportu stanowi ponad 40% emisji CO₂ w obszarze non-ETS w Polsce w 2015 r., natomiast w emisji wszystkich gazów cieplarnianych udział wynosi ok. 24%. W uwagi na fakt wysokiej korelacji emisji z poziomem aktywności pasażerskiej, konieczne jest dążenie do zmiany funkcjonujących na obszarach miejskich wzorów mobilności. Dominacja indywidualnego transportu samochodowego znacznie wpływa na częstotliwość kongestii, wzrost zanieczyszczeń powietrza oraz poziom hałasu, co przekłada się na obniżenie atrakcyjność przestrzeni publicznych i jakość życia mieszkańców. Odpowiedzią na</p>

		<p>wyzwania stawiane przed mobilnością miejską będą działania na rzecz promowania jej multimodalnego modelu służącego zrównoważonemu rozwojowi wielkopolskich miast i ich obszarów funkcjonalnych. Obecny stan systemu transportowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych jest niezadowolający, a deficyty w zakresie infrastruktury transportu zbiorowego, środków trwałych i integracji jego podsystemów są znaczne. Potrzeba wzrostu konkurencyjności transportu publicznego uwzględniać będzie aspekty cyfryzacji sektora transportu oraz zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej czerpać będzie również z niewykorzystanych możliwości zintensyfikowania ruchu pieszego i rowerowego. Istotne jest racjonalne i spójne wykorzystanie wszystkich środków transportu, z uwzględnieniem transportu nisko i zeroemisyjnego, wprowadzanie zrównoważonej polityki parkingowej, uspokajanie ruchu w centrach miast, a także dalsze integrowanie środków transportu publicznego. Rozwój niskoemisyjnej mobilności miejskiej to także wsparcie systemów ładowania i tankowania pojazdów niskoemisyjnych.</p>
<p>Cel Polityki 3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności</p>	<p>(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p>	<p>Rozwój i poprawa mobilności odpornej na zmianę klimatu będzie wzmacniać rozwój gospodarczy, spójność terytorialną i społeczną regionu. Renta lokalizacyjna Wielkopolski generuje duże możliwości rozwojowe, a przewidziana interwencja uwzględnia potrzebę wykorzystania tego potencjału. Pomimo realizacji w ciągu ostatnich lat inwestycji w sieci dróg spójność transportowa regionu nadal jest niewystarczająca. Część obszaru województwa jest nadal oddalona od głównych węzłów transportowych, stanowiąc poważną barierą w rozwoju przedsiębiorczości, lokalnych gospodarek, mobilności na rynku pracy i dostępie do usług publicznych. Wiele dróg znajduje się w złym stanie technicznym. Kontynuacja działań realizowanych poza siecią TEN-T ukierunkowana będzie na spadek natężenia ruchu, eliminację wąskich gardeł, zminimalizowanie wypadków, integrację różnych form transportu i ograniczenie presji środowiskowej. Kontynuacji wsparcia wymagają w szczególności transport drogowy i kolejowy. Wsparciem objęty zostanie dalszy proces propagowania kolei jako środka transportu pasażerskiego i towarowego. Podejmowane będą inwestycje infrastrukturalne i taborowe,</p>

		<p>redukuje braki związane ze stanem technicznym, dekapitalizacją i zbyt małą przepustowością niektórych odcinków linii kolejowych, czy niewystarczającą liczbą i jakością taboru kolejowego. Interwencjom w transport towarzyszyć będzie wdrażanie systemów informatycznych i telekomunikacyjnych zrealizowanych we wszystkich jego gałęziach.</p>
<p>Cel Polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p> <p>(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p>	<p>Gospodarka oparta na wiedzy wymaga zagwarantowania właściwej bazy edukacyjnej. Elementem mającym wpływ na jakość kształcenia jest m.in. baza dydaktyczna. Wyzwaniem jest jakość posiadanej infrastruktury, która zwłaszcza na obszarach wiejskich cechuje się wysokim wskaźnikiem dekapitalizacji oraz brakiem dostosowania obiektów do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. W planowanych działaniach konieczne będzie uwzględnienie kryteriów dostępności w każdej planowanej inwestycji. Zasadne jest wdrażanie wypracowanych i przetestowanych modelowych rozwiązań i standardów funkcjonowania różnego typu podmiotów, w tym przede wszystkim szkół. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, energooszczędność, sprzyjające neutralności klimatycznej, wykorzystaniu energii z odnawialnych źródeł.</p> <p>Liczba placówek wsparcia w zakresie integracji i pomocy społecznej od lat pozostaje niezmienną, co w skali regionu jest sytuacją wymagającą poprawy (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ, domy samopomocy). Tendencje demograficzne oraz wzrost częstotliwości występowania chorób cywilizacyjnych wzmagają konieczność tworzenia właściwego zaplecza zdolnego do zaspokojenia potrzeb społeczeństwa w tym zakresie. Elementarną częścią systemu usług społecznych są placówki zdrowotne jak zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja stacjonarne, opieki paliatywnej. W Wielkopolsce notuje się niedobory we wszystkich tego typu placówkach – łączna liczba łóżek w nich jest wartością zdecydowanie poniżej średniej krajowej. Problemy w obszarze infrastrukturalnym występują zarówno w zakresie ilościowym, jak i jakościowym. Niewystarczające wyposażenie placówek skutkuje pogorszeniem standardu usług. Zauważalna jest mniejsza dostępność mieszkań komunalnych znajdujących się w zasobach gmin. Jednocześnie rośnie liczba wniosków złożonych na przydział takiego lokalu.</p>

		<p>Wyzwaniem w tym obszarze pozostaje jakościowy i ilościowy rozwój infrastruktury społecznej i ich wyposażenie. Obok poprawy dostępności do infrastruktury lokalnej, wsparcie powinny uzyskać inwestycje poprawiające jakość usług, wykorzystujące nowoczesne, innowacyjne rozwiązania, np. tworzenie przestrzeni do zintegrowanych usług, przestrzeni modułowych. W działaniach konieczne będzie uwzględnienie kryteriów dostępności w każdej planowanej inwestycji. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, energooszczędność, sprzyjające neutralności klimatycznej, wykorzystaniu energii z odnawialnych źródeł.</p>
	<p>(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p>	<p>Pomimo wielu pozytywnych zmian w ostatnich latach, osiągniętych również dzięki zaangażowaniu funduszy UE, nadal identyfikuje się znaczącą potrzebę wspierania sektora ochrony zdrowia. Wyzwaniem jest poprawa dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych, w szczególności świadczonych w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej. Jednocześnie trzeba zabezpieczyć wysokiej jakości usługi zdrowotne, które ze względu na charakter, muszą być bezwzględnie udzielane w zakresie leczenia szpitalnego. Konieczne jest również zabezpieczenie odpowiedniej opieki dla pacjentów w stanach nagłych. Analizy epidemiologiczne wskazują, że najczęstszymi przyczynami zachorowalności oraz zgonów są: choroby układu krążenia, nowotwory, choroby układu oddechowego oraz przyczyny zewnętrzne. Te schorzenia stanowią główne przyczyny absencji chorobowej i generują największe wydatki na świadczenia związane z niezdolnością do pracy, a także są powodem największych kosztów utraconej produktywności. Do istotnych problemów zdrowotnych, szczególnie dotyczących osób w wieku produkcyjnym, należą również choroby i zaburzenia psychiczne. Ponadto, szczególnie niepokojący jest rosnący trend zachorowań w grupie dzieci i młodzieży. Coraz niższa dzietność wymaga wsparcia opieki specjalistycznej nad matką i dzieckiem. Zagwarantowanie właściwej opieki medycznej noworodkom i dzieciom będzie przyczyniać się do zachowania w zdrowiu przyszłych zasobów pracy i może prowadzić do wyższej stopy aktywności zawodowej wśród osób młodych. We wszystkich inwestycjach należy uwzględniać zasady dostępności,</p>

		stosować tam, gdzie to zasadne rozwiązania i standardy korzystając z wypracowanych już modeli (np. Dostępność plus dla zdrowia) oraz implementować rozwiązania sprzyjające energooszczędności, przystosowania obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury.
(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych		Inwestycje w kulturę przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia integracji społecznej i zapobiegania marginalizacji poszczególnych grup społecznych. Obiekty zabytkowe są ważnym elementem zasobu danego obszaru, podnoszącym jego atrakcyjność turystyczną i definiującego w znacznym stopniu możliwości budowy marki obszaru w oparciu o przewagi konkurencyjne. Wspieranie rozwoju instytucji prowadzących działalność kulturalną ma istotne znaczenie z punktu widzenia budowania potencjału rozwojowego, uwarunkowanego specyfiką danego miejsca (zwiększenie atrakcyjności miejsca), jak i z punktu widzenia wzmacniania czynników rozwoju społeczno-gospodarczego (rozwoju kapitału społecznego, kreatywności i innowacyjności). Wszystkie inwestycje powinny stosować rozwiązania sprzyjające zwiększeniu dostępności w instytucjach kultury, poprawiające dostępność szlaków i obiektów turystycznych oraz implementować rozwiązania sprzyjające energooszczędności, przystosowaniu obiektów do zmian klimatu, promujące rozwiązania z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury.
(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej		Pomimo stosunkowo niskiej stopy bezrobocia, niektóre grupy społeczne nie uczestniczą w rynku pracy. Pracodawcy wskazują na niedobory pracowników w niektórych branżach. Niskie wskaźniki zatrudnienia dotyczą w szczególności grup kobiet, osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach. W regionie istotny jest także odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Szczególne znaczenie ma także aktywizacja osób młodych, gdyż to od nich w największej mierze zależy przyszły rozwój gospodarczy regionu. W ramach cs uzasadnione jest wykorzystanie wszystkich narzędzi służących aktywizacji zawodowej ujętych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Wykorzystanie różnorodnych form wsparcia będzie służyło wypracowaniu najbardziej optymalnej ścieżki aktywizacji w zależności od indywidualnych potrzeb uczestnika projektu.
(d) Wspieranie dostosowania pracowników,		Czynnikami mającym wpływ na rynek pracy jest niedostateczne

	<p>przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p>	<p>dostosowanie pracodawców, pracowników i przedsiębiorstw do zachodzących zmian. Poziom umiejętności cyfrowych i wykorzystywania nowych możliwości technologicznych wymagają interwencji. Umiejętności pracowników coraz częściej nie odpowiadają potrzebom zgłaszanym przez pracodawców. Skutkuje to bezrobociem w pewnych grupach zawodowych i jednoczesnym niedoborem pracowników w innych. W kontekście zapewnienia kadr dla nowoczesnej gospodarki kluczowe jest zwiększenie odsetka osób posiadających podstawowe i ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe. Wyzwaniem pozostaje wspieranie pracodawców w stosowaniu nowoczesnych form zarządzania firmami (zarządzanie wiekiem, czasem pracy). W wytycznych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027 wskazano m.in. potrzeby inwestycyjne w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej w celu promowania aktywnego i zdrowego starzenia się. Wielkopolska znajduje się w grupie regionów o największej łącznej liczbie dni absencji chorobowej, co może świadczyć o niewystarczających inwestycjach w zdrowie. Wyzwania w tym obszarze dotyczą zwiększenia dostępności do profilaktycznych badań, wczesnej diagnostyki oraz kompleksowego leczenia chorób, w tym chorób cywilizacyjnych. Działania w tym zakresie wynikają z celu strategicznego polityki zdrowotnej samorządu Województwa Wielkopolskiego jakim jest poprawa stanu zdrowia i związana z nim poprawa jakości życia mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz zmniejszenie nierówności w zdrowiu.</p>
	<p>(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z</p>	<p>Wspieranie rozwoju umiejętności, edukacji na każdym szczeblu stanowi filar rozwoju regionu. Wielkopolska osiąga dobre wyniki, jeżeli chodzi o poziom umiejętności podstawowych uczniów, ale zastrzeżenia budzą umiejętności nauczycieli i rozwój umiejętności przekrojowych. Wdrażanie polityki mającej na celu ułatwienie znalezienia pracy, w szczególności ukierunkowanej na podnoszenie umiejętności, nie jest w pełni skuteczne. Głównymi wyzwaniami w zakresie szkolnictwa pozostają zwiększenie roli szkoły w stosowaniu nowoczesnych metod nauczania oraz rozwijania umiejętności przekrojowych związanych z niezależnym, twórczym i krytycznym myśleniem lub rozwiązywaniem problemów. Doskonalenie umiejętności pozwalających się odnaleźć na rynku pracy dynamicznie się</p>

	niepełnosprawnościami	zmieniającym i wymagającym dużej elastyczności, innowacyjności i otwartości na nowe umiejętności jest kluczowe dla przyszłego rozwoju regionu i polepszenia własnego standardu życia. Zwiększenie dostępu i jakości doradztwa zawodowego, a także ciągły rozwój szkolnictwa zawodowego odgrywają istotną rolę w nowoczesnym systemie edukacji współpracującym z regionalnym rynkiem pracy.
	(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Widoczny jest niski poziom uczestnictwa w kształceniu osób dorosłych. Przedsiębiorcy wskazują na brak pracowników z odpowiednimi umiejętnościami jako poważny czynnik utrudniający im prowadzenie działalności. Pomimo podejmowania interwencji w zakresie zwiększenia udziału osób dorosłych w kształceniu, poziom tego wskaźnika w Wielkopolsce nie jest zadowalający. Istnieje duża potrzeba skuteczniejszego i szerszego wdrażania polityki umiejętności. Istotne jest podejmowanie działań służących podnoszeniu świadomości w zakresie uczenia się przez całe życie, wykorzystywanie przy tym potencjału już działających instytucji i docieranie z ofertą do szerokich grup społecznych, zwłaszcza o niskich kwalifikacjach czy kompetencjach niedostosowanych do potrzeb rynku pracy. Zmieniająca się rzeczywistość generuje wiele wyzwań nie tylko dla gospodarki czy edukacji formalnej, ale także w życiu codziennym. Cyfryzacja, zaawansowane procesy technologiczne, powszechne stosowanie języków obcych to procesy stanowiące potencjalne źródło wykluczenia. Uświadomienie, że uczenie się przez całe życie jest procesem pożądanym, koniecznym dla sprawnego poruszania się zarówno na rynku pracy jak i w codziennym życiu będzie stanowiło największe wyzwanie. Analizy dowodzą, że Wielkopolska boryka się z problemem znacznego niedoboru lekarzy i pracowników służby zdrowia. W związku z tym interwencja obejmie także kształcenie zawodów medycznych i innych zawodów związanych z ochroną zdrowia, które są niezbędne dla zapewnienia oczekiwanej dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych, w obszarach istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych i epidemiologiczno-demograficznych regionu. Wsparcie w tym zakresie, obok działań profilaktycznych, ma zasadnicze znaczenie dla trwałego wzmocnienia systemu ochrony zdrowia.
	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości	Niedobory pracowników i niekorzystne perspektywy demograficzne uwydatniają wyzwania związane ze zwiększaniem aktywności zawodowej

	<p>szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>i inwestowaniem w umiejętności osób obecnie pozostających poza rynkiem pracy. Populacja osób biernych zawodowo to grupa niejednorodna. Znajdują się w niej osoby w różnym wieku, o różnym statusie ekonomicznym, posiadające różne wykształcenie. Wszelkie działania podejmowane wobec osób biernych powinny uwzględniać te różnice. Przyczyny bierności zawodowej są trwalsze, niż w przypadku bezrobocia. Cechą projektów aktywizujących powinno być łączenie ze sobą celów społecznych i zawodowych, realizacja w oparciu o diagnozę indywidualnych potrzeb i prowadzone w ujęciu procesowym. Zgodnie z celami polityki społecznej realizowanymi w regionie, działania włączające jednostki, grupy zagrożone wykluczeniem społecznym powinny być projektowane z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i oczekiwań oraz upowszechniać ideę współpracy różnych jednostek systemu pomocy społecznej, instytucji publicznych, jednostek oświatowych czy organizacji pozarządowych. Szczególnie ważnym elementem systemu szeroko pojętej aktywizacji społeczno-zawodowej jest sfera ekonomii społecznej. W ostatnim czasie nastąpił jej intensywny rozwój. W regionie funkcjonuje najczęściej w kraju spółdzielni socjalnych. Tym bardziej istotne wydaje się wzmocnienie kompetencji i oferty usług oferowanych tym podmiotom przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.</p>
	<p>(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<p>Osoby korzystające ze wsparcia w systemie pomocy społecznej to coraz częściej osoby samotne, starsze, przewlekle chore, korzystające ze wsparcia długotrwale. Zapotrzebowanie na określone formy wsparcia będzie wzrastać wraz z trendami demograficznymi zachodzącymi w regionie. Zasada deinstytucjonalizacji jeszcze silniej wzmacnia potrzebę zwiększenia dostępności i poszerzenia katalogu usług dostępnych w pobliżu miejsca zamieszkania. Istotny jest również aspekt nierównomiernego rozłożenia istniejących zasobów. Pomoc udzielana osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji powinna mieć charakter profilaktyczny (czyli polegający na wsparciu w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia problemów np. wsparcie asystenckie, działalność klubów, świetlic, usługi opiekuńcze, mieszkania ze wsparciem), interwencyjny (działający w sytuacji doraźnej pomocy) oraz integracyjny (wspierający w integracji po przejściu kryzysu). Odpowiedzią na potrzeby mogą być także zintegrowane usługi oferowane w ramach centrów usług społecznych</p>

		<p>(CUS). Dynamicznie przebiegające procesy społeczno-demograficzne wymuszają pilne podjęcie działań w zakresie zapewnienia osobom z grup defaworyzowanych w tym osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu dostępu do kompleksowych świadczeń zdrowotnych. Podejmowane działania będą miały na celu zwiększenie udziału zdeinstytucjonalizowanych usług zdrowotnych wspierających funkcjonowanie pacjenta w jego środowisku. Interwencja będzie miała na celu również zwiększanie dostępności podmiotów leczniczych dla osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami oraz wzrost jakości świadczonych usług zdrowotnych.</p>
	<p>(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>	<p>Działania o charakterze integracyjnym pełnią kluczową rolę w budowaniu silnych społeczności lokalnych, wspieraniu włączenia do życia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, znajdujących się w gorszej sytuacji materialnej czy pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem ze względu na pochodzenie. Szczególnie istotne są tu inicjatywy, których adresatami będą dzieci, rodziny przeżywające różne kryzysy, ofiary przemocy, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego czy migranci. Dane liczbowe wskazują za znaczący wzrost liczby imigrantów w Wielkopolsce. Największą grupą cudzoziemców przebywającą w Wielkopolsce są osoby, które przyjechały z Ukrainy.</p>
<p>Cel Polityki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych</p>	<p>(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<p>Kluczowymi wyzwaniami wielkopolskich miast są poprawa jakości życia mieszkańców, tworzenie warunków dla zintegrowanego rozwoju oraz wsparcie współpracy w ich obszarach funkcjonalnych. Część mieszkańców miast funkcjonuje w niesprzyjającym otoczeniu, będące skutkiem m.in. przemian w gospodarce, wieloletnich zaniedbań w zakresie utrzymania infrastruktury czy problemów społecznych. Szacuje się, że ponad 1/5 powierzchni miast podlega procesom degradacji i wymaga rewitalizacji. Region charakteryzuje się największą w skali kraju powierzchnią gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, na co wpływa przede wszystkim eksploatacja węgla brunatnego. Istotnym problemem są również obszary poprzemysłowe. Potencjał turystyki i kultury jest niewystarczającym stopniu wykorzystany, co determinuje niezadowolający stan jej infrastruktury czy brak odpowiedniej promocji. Inwestycje w kulturę wpływają nie tylko na ekonomiczny rozwój i wzrost</p>

		<p>konkurencyjności, ale także wzmocnienie kapitału społecznego na danym obszarze. Dziedzictwo kulturowe wymaga szczególnej ochrony - jego zasoby często potrzebują pilnych działań zabezpieczających. Notuje się potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury i wyposażenia instytucji kultury, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej.</p>
	<p>(ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</p>	<p>Rozwój Wielkopolski zrównoważonej terytorialnie dopełnia wsparcie jej obszarów wiejskich. Obok inwestycji służących poprawie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwiększaniu miejsc pracy poza rolnictwem, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców, czy pobudzaniu aktywności społecznej, kluczowe jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich oraz zwiększanie wykorzystywania potencjałów turystyki, kultury czy unikalnych walorów przyrodniczych. Na wielu obszarach wiejskich notuje się poważne problemy ich depopulacji, marazmu gospodarczego i ubożenia jej mieszkańców. Wiele z nich przestała/przestaje być atrakcyjna dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Jednymi z przyczyn są niewystarczający dostęp do podstawowych usług, inwestycje w infrastrukturę kulturową i turystyczną. Znajdujące się na tych terenach liczne obiekty zabytkowe, zespoły pałacowo-ogrodowe czy zespoły folwarczne ulegają stopniowej degradacji, a przy braku renowacji na trwałe zostanie utracone nie tylko lokalne, ale i regionalne dziedzictwo kulturowe. Niewystarczającą jakością i stanem technicznym odznaczają się również obiekty sportowo-rekreacyjne czy turystyki kwalifikowanej.</p>
<p>Cel szczegółowy FST. Umożliwienie regionom i ludziom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu</p>	<p>(i) Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie</p>	<p>Wielkopolska Wschodnia jest obszarem szczególnie narażonym na skutki zmian klimatycznych, wymagającym podjęcia zintegrowanych i skoordynowanych działań w kierunku transformacji społeczno-gospodarczej. Transformacja w kierunku zrównoważonej i neutralnej dla klimatu gospodarki wiązać się będzie zarówno z uratą miejsc pracy, jak i koniecznością przekwalifikowania pracowników, stąd konieczne jest wsparcie ukierunkowane na podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz aktywizację zawodową osób dotkniętych skutkami transformacji. Redukcja miejsc pracy może przyczynić się do zwiększenia natężenia migracji mieszkańców, w szczególności ludzi młodych, pogłębiając w ten sposób depopulację, a także wpływać na wzrost poziomu wykluczenia społecznego i ubóstwa wśród części mieszkańców tego subregionu.</p>

		<p>Kluczowe znaczenie będą miały działania ukierunkowane na wsparcie otoczenia rynkowego i przedsiębiorstw działających także w sektorze okołogórnym. Wyzwaniem jest wzmacnianie współpracy między przedsiębiorcami, instytucjami badawczymi, ośrodkami akademickimi i samorządami. Istotna będzie także kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych. Sprawiedliwa transformacja powinna uwzględniać działania na rzecz przywracania wartości użytkowej gruntem zdewastowanym i zdegradowanym, poprawę stosunków wodnych zaburzonych w wyniku działalności górniczej, inwestycje podnoszące efektywność energetyczną budynków publicznych i mieszkalnych. Promowane będą rozwiązania dotyczące przede wszystkim branż zielonej gospodarki, rozwoju obszarów zrównoważonych energetycznie, wykorzystujących lokalne uwarunkowania, a także działania z zakresu elektromobilności.</p>
--	--	--

2. Priorytety

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1. GOSPODARKA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.1.1. Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. Wsparcie potencjału B+R podmiotów badawczych w regionie
2. Wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw i konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, w tym w zakresie infrastruktury B+R.

Działania wspierające potencjał B+R podmiotów badawczych będą obejmować inwestycje w infrastrukturę B+R (np. zakup lub wytworzenie infrastruktury wykorzystywanej do realizacji agendy badawczej wpisującej się w inteligentną specjalizacją określoną na poziomie regionalnym

lub PPO) oraz wzmocnienie regionalnej kadry naukowej. Przewiduje się możliwość finansowania publicznej infrastruktury badawczej, wykorzystanej do działalności gospodarczej i niegospodarczej. Zakłada się wsparcie rozwoju kadr (jako element projektu), w szczególności poprzez projekty młodych naukowców (np. doktorantów), udział naukowców w roli konsultantów dla przedsiębiorstw i konsorcjów przedsiębiorstw w zakresie prac B+R i mechanizm współpracy/partnerstw (w tym z ośrodkami badawczymi z zagranicy). Przewiduje się także wykorzystanie możliwości bezpośredniego wsparcia projektów wybranych w ramach co-fundów (europejskich partnerstw współfinansowanych) i innych partnerstw Horyzontu Europa. Podmioty badawcze stanowią jednostki naukowe, naukowo-przemysłowe, konsorcja z ich udziałem, sieci badawcze, uczelnie i szkoły wyższe, instytuty badawcze (w tym instytuty PAN), centra badawczo-rozwojowe, Centra Kompetencji i inne tworzące regionalny ekosystem innowacji.

Ważnym elementem będzie wsparcie projektów podmiotów badawczych, zaangażowanych w rozwój Wielkopolskiej Doliny Wodorowej, generujących podaż i popyt na rozwiązania ekosystemu wodorowego, redukujące koszty i poprawiające efektywność rozwiązań np. w przypadku ogniw paliwowych (nie tylko wodorowych), elektrolizerów, wytwarzania, przesyłu i przechowywania wodoru oraz całego spektrum aktywności obejmujących niezbędne zakresy kompensacji Wielkopolskiej Doliny Wodorowej, np. energię odnawialną, elektrolizę, biogaz, produkcję biomasy i amoniaku, tankowanie wodoru.

Wsparcie działalności B+R dedykowane przedsiębiorstwom oraz konsorcjom przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi będzie mogło obejmować jeden, kilka lub wszystkie obszary wsparcia m.in.:

- infrastrukturę B+R (rozumiana m.in., jako aparatura, sprzęt i inna niezbędna infrastruktura przyczyniająca się do tworzenia innowacyjnych produktów bądź usług lub stanowiąca element wdrożenia innowacji),
- prace B+R, z możliwym komponentem wdrożeniowym,
- uzyskanie i ochrona własności intelektualnej (wartości niematerialne, prawne np. licencje itp.),
- internacjonalizację i eksport produktów,
- cyfryzację, automatyzację i robotyzację,
- rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu),
- nowoczesną organizację działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwo dla MŚP, modele biznesowe (jako element projektu),
- usługi proinnowacyjne i/lub prorozwojowe.

Inwestycje powinny uwzględniać infrastrukturę B+R, która powstała w ramach Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej, w tym jej wykorzystanie i promocję.

Działania powinny być realizowane w formie kompleksowych/modułowych projektów, które pozwalają na lepsze dopasowanie wsparcia do potrzeb i możliwości odbiorcy oraz zawodności rynku. Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb.

Wsparcie uzyskają przedsiębiorstwa różnej wielkości, będące na różnych etapach rozwoju. Możliwe jest wsparcie projektów linearnych, które umożliwiają przeprowadzenie innowacyjnego przedsięwzięcia przez kolejne etapy jego rozwoju, jak również projektów nieliniarnych, w których poszczególne moduły odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby przedsiębiorcy z obszaru B+R+I, lecz ich realizacja nie jest od siebie uzależniona.

Wsparcie uzyskają projekty badawczo-rozwojowe H2LAB zwiększające adaptację rozwiązań gospodarki opartej na nośniku energii, jakim jest wodór, poprawiających wykorzystanie i efektywność technologii ogni w paliwowych. Projekty będą częścią Wielkopolskiej Doliny Wodorowej. W przypadku prac B+R, można uzyskać wsparcie finansowe na wszystkie lub wybrane elementy procesu badawczego.

Wsparcie w zakresie cyfryzacji obejmuje doradztwo dot. zastosowania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwie, rozwój kompetencji cyfrowych, zakup i wytworzenie technologii wspierających prowadzenie działalności gospod., w tym w postaci wartości niematerialnych i prawnych do rozwiązań IT (w formie licencji lub praw własności do technologii), Internetu rzeczy, interfejsów aplikacji, itd., wspierających wzajemne dzielenie się danymi, digitalizację procesów eksportowych. Szczególnie istotne są projekty wspierające przedsiębiorców w przechodzeniu na zieloną gospodarkę (np. usługi bazujące na sztucznej inteligencji i technologii blockchain w nowych instalacjach OZE).

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw wymaga podjęcia działań na dwóch uzupełniających się płaszczyznach. Pierwszą z nich jest rozwój technologiczny, dokonujący się poprzez zwiększenie automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji. Drugą stanowi rozwój kompetencji przedsiębiorców, pracowników, kadry zarządzającej lub partnera w ramach konsorcjum w obszarach istotnych dla realizacji zadań w ramach pozostałych modułów/obszarów wsparcia, obejmujący m.in. innowacje procesowe, nowe modele biznesowe (w tym kompetencje dla gospodarki nisko i zeroemisyjnej m.in. wodorowej). Finansowane mogą być wydatki m.in.: na nabywanie kwalifikacji, kursy, szkolenia, staże. Wsparcie w tym zakresie finansowane z CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji realizowanymi w ramach CP4.

Nowe modele biznesowe powinny wpływać na zmianę myślenia przedsiębiorstw o całości prowadzonej działalności gospod., uwzględnienia w niej aspektów środowiskowych i przestawienia się na model cyrkularny – ograniczenie zużycia zasobów pierwotnych i minimalizacja produkcji odpadów, ekoprojektowanie, wydłużanie życia produktów, przeprowadzania ocen środowiskowych i dotyczących cyklu życia produktu (jak ETV, PEF czy LCA), współdzielenie, czy model sprzedaży funkcji danego produktu (product as a service), itd.

Usługi proinnowacyjne i/lub prorozwojowe dla przedsiębiorstw, w tym doradztwo wodorowe zawierające elementy audytu będą prowadzone m.in. przez ośrodki badawcze, IOB, klastry w formule popytowej. Wspierane będzie doradztwo dla MŚP, uzupełnione szkoleniami dla pracowników, np. w zakresie „zazieleniania” przedsiębiorstw. Zakres doradztwa powinien obejmować wszystkie aspekty działania przedsiębiorstwa, w tym także planowanie i monitorowanie prac B+R.

Internacjonalizacja i eksport produktów obejmuje m.in.: komercjalizację wyników prac B+R i ich promocję na rynkach zagranicznych. Istotny jest udział we wspólnych przedsięwzięciach przedsiębiorców, sektora nauki, partnerów społ. i gospod. oraz podmiotów sektora publicznego, w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji oraz rozwoju mechanizmów dyfuzji wiedzy w gospodarce, transferu technologii, w tym na arenie międzynarodowej. Nie wyklucza się wsparcia działalności B+R poprzez wdrażanie Wspólnych Przedsięwzięć Badawczych. Nie wyklucza się wsparcia projektów/beneficjentów aplikujących do programów UE, celem wzmocnienia potencjału regionalnych podmiotów badawczych i przedsiębiorstw do udziału w projektach finansowanych z programów międzynarodowych (np. Horyzont Europa).

Wsparcie w ramach CS ukierunkowane jest w szczególności na regionalne i/lub podregionalne inteligentne specjalizacje określone w RIS 2030 oraz uzupełniająco na wyłaniające się specjalizacje wynikające z PPO, w tym regionalne innowacje społ. rozumiane, jako produkt bądź usługa służąca rozwiązaniu problemu społ. istotnego dla rozwoju regionu (nie zidentyfikowane w regionalnych dok. strategicznych). Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP1 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP4, w szczególności w ramach prowadzonych i wdrażanych prac B+R w obszarze zdrowia powiązanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami w tym zakresie.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże w ograniczonym zakresie (preferencje dla współpracy z MŚP)
- klastry
- jednostki naukowe i ich konsorcja
- instytuty badawcze (w tym instytuty PAN)
- uczelnie i szkoły wyższe
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- centra badawczo-rozwojowe
- inne podmioty tworzące ekosystem innowacji, w tym organizacje pozarządowe, IOB

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia

społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Terytorializacja wsparcia będzie uwzględniać lokalne systemy innowacji (tj. podregionalne inteligentne specjalizacje określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 oraz wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania). Jednocześnie w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Przewiduje się możliwość realizacji projektów międzynarodowych, z zachowaniem komplementarności z programami na poziomie krajowym.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji (zgodnie ze wskazaniami na szczeblu krajowym). Należy zwrócić uwagę, że inwestycje w B+R nie przynoszą natychmiastowej poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw i cechuje je wysoki poziom ryzyka. Wyniki prac B+R oraz ewentualne zyski z tego tytułu są niepewne lub – w najlepszym wypadku - znacząco oddalone w czasie. Generowanie dochodu zachodzi pośrednio przez wykorzystanie infrastruktury B+R i wdrażanie wyników do działalności przedsiębiorstwa (lub ich sprzedaż). Faza eksperymentalnych prac rozwojowych oraz wejścia/przygotowania do wejścia na rynek są, co do zasady wspierane dotacjami. Generalnie, inwestycje B+R nie generują na wejściu wystarczających zysków lub oszczędności tak, by były opłacalne, bez dodatkowego wsparcia.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

2.1.1.1.3. Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	41	194
1	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	33	112
1	(i)	EFRR	W okresie	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie	przedsiębiorstwa	8	82

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI NA LATA 2021-2027

			prześciowym		niefinansowe			
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCO 07	Organizacje badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.	0	5
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	EUR	1 796 435	17 964 345
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	0	47

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostki miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	81	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 102	Miejsca pracy dla naukowców utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	2021	202	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	31 917 141	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0	2021	106	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 04	MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne	przedsiębiorstwa	0	2021	35	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(i)	EFRR	W okresie prześciowym	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa	0	2021	9	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.1.4.

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	004	24 000 000,00
				001	15 767 957,00
				002	15 767 957,00
				003	7 883 979,00
				029	4 379 988,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	01	67 799 881,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	67 799 881,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	02	67 799 881,00

2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.1.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Poprawę jakości i dostępności e-usług i e-zasobów publicznych, w tym e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, danych przestrzennych**
- 2. Projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług.**

W ramach CS wspierane będą projekty z zakresu rozwoju e-usług obejmujące m.in.:

- rozwój elektronicznej administracji w samorządach, w tym cyfrowa standaryzacja i strukturyzacja zasobów oraz bezpieczne repozytoria cyfrowe, cyfryzacja procesów back-office w administracji samorządowej
- tworzenie, standaryzacja i aktualizacja cyfrowych e-usług i referencyjnych zasobów cyfrowych, a także infrastruktury do ich realizacji,
- udostępnianie e-zasobów naukowych i kulturowych,
- rozwijanie zasobu geodezyjnego należącego do właściwości danego JST, w tym katastru,
- rozwijanie zasobu związanego z monitoringiem i ochroną środowiska i klimatu,
- rozwijanie zasobu związanego z monitoringiem i ochroną zdrowia, w tym w szczególności z podejściami w zakresie medycyny precyzyjnej / spersonalizowanej oraz interceptywnej,
- wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy administracją i klientem (A2C),
- wykorzystanie najnowszych osiągnięć technologicznych i organizacyjnych dla wprowadzania procesów modernizacyjnych wspomagających bieżącą działalność urzędów, w tym aplikacji ISP (informacje sektora publicznego) i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów, otwarte dane publiczne wysokiej jakości, budowa odpowiednich narzędzi analitycznych, itp.),
- rozwój infrastruktury informatycznej i aplikacji ISP, także cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania (np. w zakresie kultury i dziedzictwa) pozostających w dyspozycji podmiotów spoza sektora publicznego realizujących usługi publiczne. Wypracowanie wspólnych formatów danych służy spójności rejestrów posiadanych przez administrację publiczną. Dopuszcza się kontynuację projektów z perspektywy 2014-2020, przy czym powinny być one uzasadnione znaczącymi korzyściami społeczno-gospodarczymi dla regionu.

Wsparcie w zakresie kompetencji cyfrowych możliwe jest jako element projektu. Wsparcie w zakresie rozwijania i wprowadzania systemów

monitorowania i zarządzania energią (energia elektryczna, ciepło, gaz) w budynkach należących do JST możliwe jest jako element projektu.

W Wielkopolsce identyfikuje się potrzeby z informatyzowania jednostek funkcjonujących w systemie ochrony zdrowia (wsparcie wdrożeniowe) i poprawy dojrzałości cyfrowej placówek medycznych oraz rozwój telemedycyny, stanowiące odpowiedź na pogłębiające się problemy kadrowe w segmencie medycznym, presji na dostępność do nowoczesnych technologii medycznych i dostępność do leczenia specjalistycznego. Przewiduje się cyfryzację procesów back-office w podmiotach leczniczych, tworzenie modeli informatyczno-procesowych procedur celem optymalizacji wykorzystania aparatury cyfrowej, systemów informatycznych i kadry medycznej dla poprawy jakości opieki zdrowotnej w Wielkopolsce. Projekty w tym zakresie będą komplementarne do krajowych platform e-zdrowia (MZ/CeZ). W ramach projektów e-zdrowia wspierana będzie robotyzacja i zastosowanie sztucznej inteligencji jednostek ochrony zdrowia oraz wykorzystanie zasobów informatycznych do rozwoju medycyny precyzyjnej / spersonalizowanej i interceptywnej. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP1 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP4.

Niezwykle istotnym elementem rozwoju e-usług i systemów informatycznych jest cyberbezpieczeństwo. Kluczowe jest wsparcie poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów, o zasięgu regionalnym i podregionalnym, a także rozwijanie kompetencji w tym zakresie:

- Inwestycje w obszarze wzmocnienia odporności systemów, zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty (w systemach informacyjnych JST, podmiotów publicznych podlegających JST)
- Zwiększanie kompetencji w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Projekty z zakresu cyberbezpieczeństwa mogą być także realizowane jako element kompleksowego projektu w ramach rozwoju e-usług.

Nie wyklucza się wsparcia skalowalnych nowoczesnych rozwiązań informatycznych i technologicznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców i organizacje badawcze.

Nowa fala cyfryzacji obejmuje coraz liczniejsze obszary życia, której wyrazem są m. in. rewolucja przemysłowa 4.0, rozwój inteligentnych miast (*smart cities*) czy inteligentnego rolnictwa (*smart farming*) – wszystkie oparte na rozwoju sztucznej inteligencji, Internetu rzeczy i *blockchain*/rejestrów rozproszonych, platform e-usług, itd. Nie wyklucza się wsparcia rozwiązań cyfrowych polegających na monitorowaniu i optymalizacji procesów w z obszaru rozwoju inteligentnych miast, wsi i rolnictwa i innych rozwiązań cyfrowych odpowiadających na specyficzne i indywidualne potrzeby oraz problemy regionu/ obszaru.

Główne grupy docelowe

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną
- instytucje prowadzące ewidencje i rejestry na podstawie ustaw

- organizacje pozarządowe
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie i szkoły wyższe, jednostki naukowo-badawcze (w tym instytuty badawcze i instytuty PAN)
- podmioty lecznicze
- przedsiębiorstwa jako partnerzy projektów

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego i nie generują dochodu. Projekty w tym zakresie mają na celu poprawę dostępności do szeroko pojętych e-usług i e-zasobów publicznych świadczonych nieodpłatnie.

2.1.1.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 14	Institucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	14	48

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy /rok	0	2021	257 347	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	016	31 000 000,00
				017	1 240 000,00
				018	12 400 000,00
				019	16 120 000,00

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI NA LATA 2021-2027

				037	1 240 000,00
--	--	--	--	-----	--------------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	62 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	30 197 872,00
				33	31 802 128,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	02	62 000 000,00

2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.1.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Wsparcie konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw w dostosowaniu do wyzwań gospodarki**
- 2. Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie IOB**
- 3. Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie klastrów.**

Potrzeba osiągnięcia neutralnej dla klimatu, zasobooszczędnej gospod., w tym cyfrowej wykorzystującej techniki uczenia maszynowego, sztucznej inteligencji, opartej na technologiach przyszłości (np. wykorzystujących wodór), biogospodarki, wymaga szerokiego spectrum wsparcia dla przedsiębiorców, zdolnych do konkurowania na rynkach krajowym i międzynarodowych. Wsparcie będzie mogło obejmować jeden, kilka lub wszystkie obszary wsparcia m.in.:

- infrastruktura i nowoczesne zasobooszczędne technologie, sprzyjające zwiększeniu automatyzacji i robotyzacji w przedsiębiorstwie,
- cyfryzacja
- wdrożenie prac B+R
- wsparcie wykorzystania i wdrażania przez przedsiębiorców wyników prac i usług B+R prowadzonych w jednostkach naukowo-badawczych (w tym m.in. uczelni, instytutów badawczych i instytutów PAN)
- rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu)
- nowoczesna organizacja działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwo dla MŚP, modele biznesowe (jako element projektu)
- usługi inkubacyjne dotyczące działalności na wczesnym etapie rozwoju, w tym wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości
- internacjonalizacja i eksport produktów.

Działania mogą być realizowane w formie kompleksowych/modułowych projektów; nie wyklucza się realizacji projektów wspierających przedsiębiorstwa w węższym obszarze. Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb.

W zakresie wdrożenia prac B+R, innowacji nie jest wymagany poprzedzający wdrażanie etap badań i prac rozwojowych. Wsparcie w zakresie cyfryzacji obejmuje doradztwo dotyczące zastosowania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwie, rozwój kompetencji cyfrowych, zakup i wytworzenie technologii wspierających prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w postaci wartości niematerialnych i prawnych do rozwiązań IT (w formie licencji lub praw własności do technologii), Internetu rzeczy, interfejsów aplikacji, itd. służących transformacji cyfrowej w przedsiębiorstwie, wspierających wzajemne dzielenie się danymi przez przedsiębiorstwa, digitalizację procesów eksportowych. Szczególnie istotne są projekty wspierające przedsiębiorców w przechodzeniu na zieloną gospodarkę (np. usługi bazujące na sztucznej inteligencji i technologii blockchain w nowych instalacjach OZE).

Postęp technol. przedsiębiorstw powinien być powiązany ze wzrostem i aktualizacją kompetencji, umiejętności przedsiębiorców, menadżerów, pracowników, w szczególności w zakresie umiejętności cyfrowych (powszechnych i specjalistycznych), tzw. green skills, kompetencji dla gospodarki nisko i zeroemisyjnej, w tym wodorowej oraz zarządzania innowacjami i nowymi modelami biznesowymi. Nowoczesne przedsiębiorstwa powinny stosować narzędzia z zakresu ekoprojektowania, wydłużania życia produktów, przeprowadzania ocen środowiskowych i dotyczących cyklu życia produktu (jak ETV, PEF czy LCA), współdzielenia, uwzględniać ograniczenie zużycia zasobów pierwotnych i minimalizację produkcji odpadów, służących zwiększeniu ich zdolności do tworzenia produktów i usług o wysokiej wartości dodanej i charakteryzujących się dużym potencjałem eksportowym. Finansowane mogą być wydatki m.in.: na nabywanie kwalifikacji, kursy, szkolenia, staże, które podnoszą kompetencje pracowników, właścicieli i kadry zarządzającej przedsiębiorstwa lub partnera w ramach konsorcjum w obszarach istotnych dla realizacji zadań w ramach pozostałych modułów/obszarów wsparcia (jako element projektu). Wsparcie w zakresie kompetencji (w tym kompetencji cyfrowych) finansowane z CP1 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji realizowanymi w ramach CP4.

W związku ze skutkami pandemii COVID-19 istotne będzie także wsparcie związane z dostosowaniem profilu działalności i modelu biznesowego do zmian w gospodarce, a w przyszłości innych czynników globalnego/europejskiego/krajowego kryzysu, w tym także związanych z poprawą bezpieczeństwa pracowników, ograniczeniem ryzyk występujących w miejscach pracy, utrzymaniem płynności finansowej.

Instrumenty w ramach CS powinny być elastyczne, dostosowane do szybko zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, np. w przypadku GOZ czy efektywności energetycznej stosowane mogą być dotacje lub preferencje. Wsparcie przedsiębiorstw będzie realizowane przez IF m.in. dłużne, gwarancje/poręczenia indywidualne, dotacje (w uzasadnionych przypadkach, na zasadzie odstępstwa), kapitał obrotowy i inne formy finansowania wskazane w analizie ex-ante w tym obszarze. Istotne znaczenie będzie miało wsparcie przedsiębiorstw w utrzymaniu płynności finansowej w okresie spowolnienia gospodarczego. Wsparcie będzie ukierunkowane i dostosowane do specyfik i potrzeb danych terytoriów i rodzajów MŚP.

Przewiduje się wsparcie w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych i prorozwojowych dla przedsiębiorstw, obejmujące m.in. inkubację technologiczną, w tym inkubację innowacji, akcelerację start-up, brokering usług, wsparcie procesów badawczo-wdrożeniowych, w tym rozwój produktów i usług, doradztwo, w tym doradztwo wodorowe oraz doradztwo naukowe w zakresie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych, uzupełnione szkoleniami dla pracowników, demonstrację/ fabryki uczące.

Przewiduje się także wsparcie w zakresie budowania potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji (jako element projektu) dot. wzmocnienia potencjału regionu w zakresie B+R) do świadczenia określonych funkcjonalności i zdobycia akredytacji na poziomie krajowym i/lub regionalnym oraz świadczenia usług pojedynczych akredytowanych IOB na rzecz przedsiębiorców. Działania wspierające ośrodki innowacji mają na celu budowanie i wzmocnienie ich kompetencji do świadczenia wyspecjalizowanych usług w zakresie określonych akredytacją funkcjonalności (np. akceleracja, inkubacja technologiczna, brokering, badania-wdrożenia-rozwoj, doradztwo innowacyjne, demonstracja) oraz specjalizacjami technol. wpisującymi się w inteligentne specjal. określone na poziomie regionalnym, w szczególności powiązane z cyfryzacją, zieloną gospodarką,

Przemysłem 4.0, zdrowym społeczeństwem. Profesjonalizacja IOB będzie obejmować m.in. wzmocnienie zasobów ludzkich i infrastrukturalnych, know-how, kompetencji zarządczych, kształcenie kadr oraz zatrudnienie ekspertów, budowę platform sieciująco-usługowych, sieciowanie (w tym m.in.: członkostwo w organizacjach zrzeszających IOB), umiędzynarodowienie (w tym m.in.: udział w projektach i wydarzeniach międzynarodowych), standaryzację (w tym wdrażanie systemu wsparcia innowacji MŚP w oparciu o wystandaryzowane usługi) oraz certyfikację. Wsparcie powiązane będzie z testowaniem i wdrażaniem nowych lub ulepszonych usług dla przedsiębiorców, w tym wsparciem bezpośrednim dla MŚP wdrażających wyniki diagnozy związanej z innowacją (jako element projektu). Wsparcie uzyskają przedsiębiorstwa różnej wielkości, będące na różnych etapach rozwoju. Nie wyklucza się wsparcia w formule popytowej w postaci bonów dla firm.

Podejmowane będą działania na rzecz wsparcia potencjału rozwojowego klastrów i budowania ich zdolności do kooperacji, obejmującego m.in. profesjonalizację zarządzania i kadr w klastrach, wzmocnienia kompetencji koordynatorów klastrów i liderów transformacji przemysłowej w kierunku Przemysłu 4.0 (innowacyjność i transformacja cyfrowa), GOZ, gospodarki zero i niskoemisyjnej, wzmocnienia zasobów infrastrukturalnych, rozwój i profesjonalizację usług klastrów, testowanie nowych usług, współpraca z edukacją, w szczególności edukacją zawodową, umiędzynarodowienie. Wsparcie dostosowane będzie do poziomu rozwoju klastra (wsparcie skierowane będzie w szczególności do regionalnych klastrów załączkowych i wzrostowych w związku z nową usługą) oraz powiązane z wdrażaniem nowych usług.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże w ograniczonym zakresie
- sieci/grupy przedsiębiorstw
- JST i ich jednostki organizacyjne
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- spółki celowe/spin-off, spin-out
- instytucje naukowe (w tym m.in. uczelnie wyższe, instytuty badawcze i instytuty PAN)
- IOB
- klastry
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe
- inkubatory przedsiębiorczości
- centra innowacji, centra transferu technologii, parki technologiczne, huby

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach

niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT). Ponadto, terytorializacja wsparcia będzie uwzględniać lokalne systemy innowacji (tj. podregionalne inteligentne specjalizacje określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 oraz wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Przewiduje się możliwość realizacji projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie przedsiębiorstw będzie realizowane przez instrumenty finansowe m.in. dłużne, gwarancje/poręczenia indywidualne i inne formy wskazane w analizie ex-ante w tym obszarze. Nie wyklucza możliwości łączenia form wsparcia (IF z elementem umorzenia) dla nowopowstałych firm oraz realizacji projektów kompleksowych. Wsparcie dla IOB i klastrów realizowane będzie w formie dotacji. Struktury klastrowe i IOB w regionie nadal są na niskim poziomie rozwoju, nie wykształciły trwałych mechanizmów finansowania swojej działalności. Generowanie przychodów lub oszczędności przez klastry i IOB nie są bezpośrednim efektem tego typu projektów. Klastry i IOB udzielają wsparcia, co do zasady non-profit, a zyski przekazują na cele statutowe. Są to główne powody, dla których IOB i klastry, szczególnie załączkowe i wzrostowe nie będą zainteresowane IF.

2.1.1.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0	1 077

1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0	561
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	0	516
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa	0	161
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 15	Wytworzona zdolność inkubacji przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	0	429

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	5 451 933	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 17	Nowe przedsiębiorstwa utrzymujące się na rynku	przedsiębiorstwa	0	2021	129	IZ/SL/ Beneficjenci	
1	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 18	MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	przedsiębiorstwa	0	2021	179	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.1.3.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	022	39 000 000,00
				020	4 500 000,00
				024	4 500 000,00
				026	4 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	01	13 000 000,00
				03	27 300 000,00
				04	11 700 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	33	52 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	02	52 000 000,00

2.1.1.4. Cel szczegółowy (iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

2.1.1.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Wzmocnienie procesu przedsiębiorczego odkrywania w regionie**
2. **Promocję gospodarki regionalnej.**

Podejmowane będą działania nakierowane będą na wyzwolenie potencjału biznesowego regionu, wspartego przez naukę w obszarze inteligentnych specjalizacji. Prowadzony będzie proces przedsiębiorczego odkrywania (w tym weryfikacja i aktualizacja RIS, oddolna identyfikacja wyłaniających się potencjałów rozwojowych) oraz działania związane z monitoringiem i ewaluacją podejmowanych działań w obszarze inteligentnych specjalizacji, w tym innowacji społecznych. Realizowane będą działania zmierzające do zwiększenia zaangażowania regionalnych podmiotów we współpracę międzynarodową w obszarach RIS, w tym innowacji społecznych. Przewiduje się wsparcie tworzenia i włączania się w partnerstwa międzynarodowe.

Przewiduje się wsparcie dla rozwoju ekosystemu innowacji społecznych. W tym celu wykorzystane zostaną różne narzędzia, m.in. pobudzanie współpracy międzyinstytucjonalnej, angażowanie środowiska akademickiego i naukowego przez gospodarkę regionalną, wsparcie organizowania się środowiska innowatorów, podnoszenie kompetencji i umiejętności w zakresie eksperymentowania, budowanie świadomości i przychylności dla nowatorskich, specjalistycznych i skalowanych rozwiązań w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego w przedsiębiorstwach. Działania w tym zakresie będą także wpływać na wzmacnianie równego dostępu do rynku pracy (w tym wydłużenia aktywności zawodowej i zapobiegania dezaktywizacji, włączania osób z grup defaworyzowanych jak migranci, osoby z niepełnosprawnościami).

Wzmocnienie realizowane będzie także przez upowszechnienie skutecznych modeli biznesowych przedsiębiorstwom, rozpowszechnienie raportów/dokumentów specjalistycznych (np. raportów, agend, planów działań) dotyczących dostępnych technologii i możliwości współpracy B+R+I w regionie, między regionami i na arenie międzynarodowej. Nie wyklucza się wsparcia w formule Wspólnych Przedsięwzięć Badawczych, możliwości sieciowanie uczelni i innych podmiotów tworzących ekosystem innowacji, w tym współpracy zespołów badawczych w ramach PPO lub kompleksowego projektu w zakresie budowania potencjału innowacyjnego regionu.

Rozwijana będzie Wielkopolska Platforma Wodorowa, pełniącej rolę brokera technologii wodorowej w regionie i integrator projektów wspierających rozwój ekosystemu wodorowego. PPO wzmacniane będzie przez promocję rozwoju ekosystemu wodorowego i nisko/zeroemisyjnych rozwiązań realizowanych dotychczas przez władze regionu (m.in. w ramach promocji marki H-2 Wielkopolska), z wykorzystaniem oddolnego procesu angażującego sektor prywatnym świat nauki, edukacji, IOB, NGO i opinię publiczną, administrację.

Działania w zakresie promocji regionalnej gospodarki obejmują m.in. wsparcie przedsiębiorców w misjach, targach i innych kluczowych z punktu widzenia regionu wydarzeniach, w tym objętych programem promocji marki krajowej dla uzyskania efektu synergii, bezpośrednie wsparcie przez działania dyplomacji ekonomicznej, zagraniczne misje rozpoznawcze z udziałem kluczowych JST, uczelni, IOB dla promocji certyfikowanych przedsiębiorstw (m.in. certyfikaty Global Exporter, Marka Wielkopolski, laureaci i–Wielkopolska), zagraniczne wizyty lokalizacyjne z udziałem IOB i przedsiębiorców zainteresowanych uzyskaniem takich certyfikatów (planuje się kontynuację certyfikacji przez region), stoisko Marki Wielkopolska na międzynarodowych imprezach gospodarczych. Przewiduje się wsparcie przedsiębiorców w wyjazdach na wybrane rynki zagraniczne służące rozwinięciu działalności i przygotowaniu produktu na konkretny rynek. Internacjonalizacja wielkopolskiej gospodarki powinna opierać się na systemie kompleksowego wsparcia, składającego się z takich etapów jak etap bazowy eksportu, załączkowy, etap eksportera, rozwoju operacji międzynarodowych i regionalnej marki eksportowej oraz przyciągania inwestycji zagranicznych. Nie wyklucza się wsparcia dla innowacyjnych spółek na etapie rozwoju i ekspansji, w tym zagranicznych zachęconych do rozwijania działalności w Wielkopolsce (w szczególności w ramach współpracy/ partnerstwa z wielkopolskimi instytucjami/przedsiębiorstwami), których rozwiązania technologiczne mogą mieć zastosowanie w procesie np. transformacji modelu biznesowego MŚP.

Dofinansowanie powinny uzyskać projekty skierowane do wielkopolskich przedsiębiorców działających w ramach istniejących IS, dla których proces umiędzynarodowienia jest naturalną konsekwencją rozwoju firmy i poszukiwania nowych rynków zbytu dla produktów oraz usług. Nabiera to szczególnego znaczenia w przypadku, gdy rynki: regionalny oraz krajowy zaczynają być ograniczone pod względem chłonności. Ekspansja na rynki zagraniczne wymusza na przedsiębiorcach innowacyjne podejście do procesu produkcji i podnoszenia jakości oferty produktowej oraz wymaga dostosowania jej do potrzeb i wymagań zagranicznego rynku docelowego. Niezbędne jest pozyskanie odpowiedniej wiedzy na temat opracowywania programów rozwoju eksportu i strategii działań na rynkach zagranicznych, posiadanie analiz prawnych nt. wybranych rynków zagranicznych. Konieczna jest kontynuacja promocji gospodarczej m.in. poprzez gospodarcze marki regionalne, która przyczyni się do wzrostu rozpoznawalności Wielkopolski na świecie.

Z uwagi na fakt, że samorządy są podstawową jednostką zajmującą się tworzeniem warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora przewiduje się realizację działań z zakresu podnoszenia kompetencji JST na rzecz pozyskiwania i obsługi inwestorów, m.in. przez rozwijaną elektroniczną bazę ofert inwestycyjnych, analizy, udział w targach inwestycyjnych, spotkania inwestorskie.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże w ograniczonym zakresie
- sieci/grupy przedsiębiorstw
- JST i ich związki
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- instytucje naukowe (w tym m.in. uczelnie, instytuty badawcze i instytuty PAN)
- IOB

- klastry

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Wsparcie będzie zgodne z zasadami transparentności, zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT). Ponadto, terytorializacja wsparcia będzie uwzględniać lokalne systemy innowacji (tj. podregionalne inteligentne specjalizacje określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 oraz uzupełniająco wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Planuje się możliwość realizacji projektów międzyregionalnych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Projekty realizowane przez podmioty publiczne świadczą usługi interesu ogólnego, niegenerujące dochodu. Nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania.

2.1.1.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	0	89
1	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 16	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.	0	1

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym		Liczba przedsiębiorstw aktywnych na rynkach międzynarodowych	przedsiębiorstwa					

2.1.1.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	023	1 200 000,00
				029	1 800 000,00
				021	3 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	01	6 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	33	6 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	02	6 000 000,00

2.1.2. ŚRODOWISKO I ENERGIA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.2.1. Cel szczegółowy (i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Poprawę efektywności gospodarowania energią w sektorze przedsiębiorstw wraz z instalacją OZE**
2. **Poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą i/lub modernizacją źródeł ciepła, albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej i/lub chłodniczej**
3. **Budowę i/lub modernizację zdolnych do odbioru ciepła odpadowego systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła**
4. **Wdrażanie komplementarnych działań wzmacniających rozwój gospodarki niskoemisyjnej, promocja efektywności energetycznej, systemów zarządzania energią, w tym budynków zero/niskoemisyjnych i pasywnych**

Przejsie na zielone nośniki energii tj. źródła energii elektrycznej, ciepła oraz paliw gazowych (np. gazów odnawialnych, zdekarbonizowanych) jest kluczowym czynnikiem w celu skutecznego przeprowadzenia dekarbonizacji energetyki i ciepłownictwa wraz z opracowaniem bezpiecznych technologii ich magazynowania, transportu i dystrybucji. Promowane będzie wsparcie infrastruktury urządzeń do produkcji energii elektrycznej

i/lub ciepłej na własne potrzeby w oparciu o OZE (m.in. przez budowę, rozbudowę i modernizację instalacji OZE), a także w celu jej magazynowania. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia w zakresie izolacji instalacji przemysłowych (polegające m.in. na modernizacji i wymianie izolacji termicznej oraz systemów transportu mediów technologicznych), odzyskiwania energii, w tym odzyskiwania energii w procesach przemysłowych. Ponadto planowane są działania na rzecz modernizacji lub wymiany oświetlenia na energooszczędne, urządzeń i instalacji wykorzystywanych w procesach przemysłowych/energetycznych, lokalnych sieci ciepłowniczych i lokalnych źródeł ciepła. Identyfikowana jest także potrzeba realizacji inwestycji w zakresie magazynowania energii.

Zakłada się realizację interwencji na rzecz poprawy efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w tym zakresie odzyskiwania energii w procesach przemysłowych/wytwórczych, m.in. poprzez instalację lub modernizację układów odzyskiwania i/lub przetwarzania wody, ciepła, chłodu, wytwarzania energii elektrycznej i ciepła oraz wdrażania efektywnych energetycznie linii technologicznych służących rozwojowi ekologicznych procesów produkcyjnych w MSP, uwzględniających zasady zrównoważonego i efektywnego wykorzystania zasobów, w tym zwiększenia efektywności obiegu mediów w ramach procesów wytwórczych. Wsparcie przedsiębiorców będzie mogło obejmować m.in.: inwestycje w infrastrukturę i nowoczesne zasobooszczędne technologie, cyfryzację, automatyzację i robotyzację, rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu), nowoczesną organizację działalności, w tym doradztwo dla MSP i nowe modele biznesowe (w tym ekoprojektowanie, wydłużanie życia produktów, przeprowadzanie ocen środowiskowych i dotyczących cyklu życia produktu jak ETV, PEF czy LCA), internacjonalizację i eksport produktów. Wdrażanie nowych lub ulepszonych produktów i usług umożliwi m.in. redukcję zużycia energii elektrycznej, w tym u odbiorcy końcowego. Wsparcie będzie również dotyczyło bieżących potrzeb finansowych przedsiębiorstw w celu zapewniania ich płynności finansowej.

Utrwaleniu efektów służyć będzie systematyczna, kompleksowa modernizacja energetyczna przedsiębiorstw prowadząca do wzrostu efektywności energetycznej obiektów przemysłowych i instalacji, w których prowadzona jest działalność gospodarcza oraz wsparcie przebudowy lub modernizacji budynków wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi (m.in. docieplenie, modernizacja lub wymiana stolarki okiennej, modernizacja systemu ogrzewania, wentylacji, instalacja systemów pomiarowo-kontrolnych wraz z działaniami uzupełniającymi takimi jak elementy konstrukcyjno-budowlane).

W budynkach należących do sektora mieszkaniowego (wielorodzinnych budynków mieszkalnych), komunalno-bytowego i budynków użyteczności publicznej notuje się największe zużycie energii. Wsparcie uzyskają kompleksowe działania w zakresie racjonalizacji zużycia i ograniczenia strat energii, ciepła z zastosowaniem OZE i wody, co wzmocni działania na rzecz ograniczenia ubóstwa energetycznego. Niezbędna będzie kompleksowa (głęboka) modernizacja energetyczna budynków z uwzględnieniem zachowania trwałych warunków siedliskowych dla ptaków i/lub nietoperzy, obejmująca m.in. ocieplenie obiektu, wymianę drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i przyłączeniem źródeł ciepła), przebudowę/modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, wykorzystanie inteligentnych systemów monitorowania i zarządzania energią, budowę lub modernizację wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidację dotychczasowych źródeł ciepła, instalację systemów chłodzących, systemów ogrzewania o niskiej sprawności na źródła ciepła wykorzystujące energię z OZE lub na podłączenie do sieci ciepłowniczej. W przypadkach uzasadnionych ograniczeniami w zakresach możliwości

technicznych, opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej, realizacji instalacji zasilanej z OZE oraz inwestycji w wymianę ww. instalacji w przedsiębiorstwach, wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w paliwa gazowe.

Efektywna realizacja celów gospodarki niskoemisyjnej, wymaga podjęcia dodatkowej interwencji polegającej na budowie, rozbudowie lub modernizacji sieci ciepłowniczych i chłodniczych do stanu „efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego” wraz z budową nowych niskoemisyjnych, bądź modernizacją istniejących niskosprawnych źródeł ciepła (z wyłączeniem źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe), dzięki której nastąpi zmniejszenie strat w przesyłce ciepła, spadek emisji zanieczyszczeń ze źródeł ciepła oraz uzyskanie oszczędności energii. . Priorytetowo traktowane będą inwestycje w ciepło systemowe wytwarzane w oparciu o źródła odnawialne. Wsparcie realizowane będzie jedynie w odniesieniu do zapewnienia efektywnych systemów ciepłowniczych zgodnych z Dyrektywą o efektywności energetycznej oraz przepisami ochrony środowiska a także konkluzjami BAT oraz Dyrektywy MCP. W przypadku braku uzasadnienia ekonomicznego dla projektów sieciowych racjonalna jest realizacja inwestycji rozproszonych, w tym parasolowych.

Preferowane będzie wsparcie projektów zapewniających najwyższy efekt energetyczny (ESCO lub inne modele z wykorzystaniem kapitału prywatnego, w tym w formule PPP). Na rzecz wsparcia i promocji gospodarki niskoemisyjnej przewiduje się realizację projektów demonstracyjnych w zakresie budynków pasywnych i zeroemisyjnych (usług publicznych, komercyjnych i indywidualnych), a także rozwoju budownictwa energooszczędnego oraz pasywnego. Ponadto, uzupełniająco planowane są działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne (w tym w zakresie współpracy z lokalnymi społecznościami).

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury. Ponadto w ramach zaplanowanej interwencji planuje się wdrożenie systemu specjalistycznego wsparcia doradczego (realizowanego w ramach punktów obsługi klientów) oraz szkoleń dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE. Wsparcie uzyskają również przedsięwzięcia efektywnego systemu kontroli i monitoringu jakości powietrza. Dodatkowe elementy wykraczające poza koszty wynikające z rekomendacji audytu energetycznego lub dokumentów równoważnych nie mogą stanowić dominującej części projektu.

Działania będą koncentrować się na idei efektywnej gospodarki neutralnej dla klimatu, co służyć będzie odchodzeniu od bardziej emisyjnych źródeł energii. Zastosowane będą zasady uniwersalnego projektowania oraz dostępności inwestycji dla wszystkich użytkowników. Ponadto obligatoryjnie stosowana będzie zasada DNSH („nie czyni poważnych szkód”).

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne np. spółki komunalne, związki JST
- przedsiębiorcy
- szpitale
- szkoły, uczelnie wyższe
- instytuty badawcze

- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe oraz TBS
- odbiorcy inwestycji parasolowych/ koordynatorzy projektów parasolowych
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym lub umowy o poprawę efektywności energetycznej
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe oraz przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO)
- organizacje pozarządowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zawarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT). Ponadto terytorializacja wsparcia dotyczyć będzie obszarów, na których zidentyfikowano problem ubóstwa energetycznego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie przedsiębiorstw (w szczególności do MŚP; nie wyklucza się wsparcia dużych przedsiębiorstw np. MidCap) będzie realizowane przez instrumenty finansowe. Przewiduje się możliwość łączenia instrumentów finansowych (z możliwością umorzenia) z dotacjami, co powinno umożliwić kompleksowe i bardziej skuteczne wykorzystanie zwrotnych form wsparcia.

Wsparcie dla projektów efektywności energetycznej w sektorze publicznym realizowane może być w formule dotacji lub częściowo umarzalnych pożyczek. Projekty realizowane przez podmioty publiczne świadczą usługi interesu ogólnego, niegenerujące dochodu i zwykle nie jest możliwe i

zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania. Działania promujące efektywność energetyczną, w tym budynki zero/niskoemisyjne i pasywne realizowane będą w systemie dotacyjnym w celu zintensyfikowania działań na rzecz promocji gospodarki niskoemisyjnej o ile nie będzie możliwe wykorzystanie do tego typu operacji PPP dla całości, lub modelu ESCO dla części działania. Nie wyklucza się wsparcia spółdzielni mieszkaniowych z instrumentów finansowych.

2.1.2.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	171	569
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²	88 539	295 130
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	IZ P 01	Liczba przedsiębiorstw o lepszej efektywności energetycznej	przedsiębiorstwa	11	38

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	0	2021	99 440	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ / rok	0	2021	31 879	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	044	48 000 000,00
				045	12 000 000,00
				041	16 000 000,00
				042	4 000 000,00
				048	10 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	01	10 000 000,00
				03	80 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	90 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	03	90 000 000,00

2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.1.2.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Wsparcie budowy i rozbudowy instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci**
- 2. Wsparcie budowy i rozbudowy instalacji wytwarzających energię ciepłą i chłodu z OZE wraz z magazynami działającymi na potrzeby danego źródła OZE**
- 3. Rozwój obszarów zrównoważonych energetycznie, wsparcie rozwoju energii rozproszonej opartej na lokalnych potencjałach, a w szczególności klastrów energetycznych, wspólnot i spółdzielni energetycznych dla zachowania stabilności produkcji energii z OZE, w tym wsparcie energetyki prosumenckiej**
- 4. Ograniczanie niestabilności produkcji energii z OZE poprzez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe.**

Wytwarzanie energii z OZE (w tym rozwiązań będących efektem prac B+R oraz wdrażania innowacji) będzie istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Podjęte interwencje będą miały na celu zastosowanie nowoczesnych technologii i urządzeń pozwalających na rozwój energetyki opartej na m.in. źródłach odnawialnych (m.in. biomasy, biopaliw, biogazu, energii wiatru, energii słonecznej, geotermii) i gazach zdekarbonizowanych (m.in. wodór, biometan - preferowane będą rozwiązania zielone), które mogą być wykorzystane jako źródło energii w sektorach nie nadających się do elektryfikacji i ciepłownictwa. Przewiduje się możliwość wsparcia magazynowania energii w celu zrównoważenia zmiennych przepływów energii ze źródeł odnawialnych. Promowane będą projekty demonstracyjne i pilotażowe oraz te o najwyższej efektywności kosztowej przedsięwzięcia

W zakresie produkcji i wykorzystania biomasy i biogazu oraz ich dystrybucji wspierane będą przede wszystkim instalacje zagospodarowujące odpady pochodzące z rolnictwa i hodowli (wykorzystujące nowoczesne technologie). Wyłączone ze wsparcia będą OZE wykorzystujące biopaliwa, biometan (wytwarzanie biopaliw i biometanu drugiej i trzeciej generacji będzie zgodne z kryteriami środowiskowymi określonymi w art. 29 dyrektywy RED II), biopłyny i paliwa z biomasy produkowane z roślin spożywczych i pastewnych, biomasy leśnej oraz hydroenergii. Wsparcie rozwoju energetyki wodnej dopuszczalne będzie jedynie w przypadku projektów realizowanych w ramach inwestycji na istniejących budowach piętrzących wyposażonych w hydroelektrownie. Dodatkowo, w ramach modernizacji istniejącej infrastruktury hydroenergetycznej, interwencja powinna prowadzić do redukcji ich negatywnego oddziaływania na ekosystemy wodne (w tym likwidacji urządzeń nieefektywnych i najbardziej szkodzących środowisku) oraz wsparcie nie może powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie może mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura

2000.

Wsparciem objęte będą budowa lub rozbudowa jednostek (opierających się zwłaszcza na lokalnych uwarunkowaniach i potencjale dostępnych zasobów) wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej i chłodu użytkowego z różnorodnych źródeł energii odnawialnej oraz rozwój inteligentnych sieci, dostosowanych do odbioru energii od prosumentów i elektrowni OZE. Działania mające na celu rozwój energii w systemie rozproszonym pozwolą na budowę małych źródeł energii elektrycznej, ciepłej i chłodu użytkowego na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości i będą stanowiły alternatywę lub uzupełnienie dla scentralizowanego systemu zaopatrywania w energię elektryczną.

W celu zmiany struktury wytwarzania energii i zwiększenia lokalnej produkcji energii ze źródeł odnawialnych niezbędne jest wsparcie inwestycji z zakresu wytwarzania energii pochodzącej z OZE, a także jej przyłączenia do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej oraz technologii magazynowania energii, które pozwolą na lokalne wykorzystanie produkowanej energii bez konieczności wprowadzania jej do KSE. Dywersyfikacja źródeł oraz potrzeba generowania energii w systemie rozproszonym, w tym w ramach działań parasolowych (obejmujących także społeczności energetyczne) uzasadnia rozwój wszelkich zielonych zasobów mocy. Rozwój energetyki rozproszonej wykorzystującej najlepsze możliwe techniki, inteligentne i niskoemisyjne rozwiązania umożliwi tworzenie obszarów zrównoważonych energetycznie, wykorzystujących lokalne potencjały. Inwestycje w zakresie klastrów, wspólnot i spółdzielni energetycznych, w tym energetyki prosumenckiej i rozproszonej pozwolą na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE zostanie wsparte przez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe integrujące wytwarzanie i przesył energii elektrycznej, ciepła i chłodu, w których w procesie wytwarzania energii wykorzystuje się dwa (lub więcej) źródła energii, a także magazyny energii. Elementami uzupełniającymi zakres interwencji mogą być projekty usprawniające proces bilansowania energii w zakresie wykorzystania elektromobilności, w tym szczególnie samochodów elektrycznych, pełniących rolę mobilnych magazynów energii, tzw. „Vehicle to Grid” lub „Vehicle to Home”, a także projekty w pełni autonomicznych stacji ładowania zasilanych energią pochodzącą z OZE.

Elementem zwiększenia efektywności realizowanych inwestycji będzie system specjalistycznego wsparcia doradczego (realizowany w ramach punktów obsługi klientów) w zakresie OZE oraz poprawy efektywności energetycznej. Uzupełnieniem zakresu wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł. Działania będą koncentrować się na idei efektywnej gospodarki neutralnej dla klimatu zgodnie z koncepcją „do no significant harm” („nie czyni poważnych szkód”) celem wzrostu mocy wytwórczych OZE zgodnie z założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, związki JST, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- odbiorcy projektów parasolowych/ koordynatorzy projektów parasolowych
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- klastry energii
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- podmioty prawne kościołów i związków wyznaniowych
- szkoły wyższe
- spółki wodne (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Preferowane będzie wsparcie przedsiębiorstw przez instrumenty finansowe. W ramach wykorzystania instrumentów finansowych nie wyklucza się stosowanie preferencyjnych warunków z umorzeniem. Równoległe do wsparcia z wykorzystaniem IF oferowane będzie wsparcie dotacyjne. Nie wyklucza się zastosowania dotacji w przypadku energetyki rozproszonej/prosumenckiej oraz wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym wodoru).

2.1.2.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW	5	15

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok	0	2021	52 016	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 32	Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii	MW	0	2021	15	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	046	15 000 000,00
				047	5 000 000,00

				048	15 000 000,00
				050	3 750 000,00
				052	1 250 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	25 000 000,00
				03	15 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	40 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	40 000 000,00

2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu poprzez wsparcie małej retencji wodnej i mikroretencji i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury**
- 2. Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków susz i powodzi**
- 3. Wsparcie działań uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu służących budowie i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia**
- 4. Rozwijanie systemów ratownictwa**
- 5. Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego**

Wsparcie uzyskają projekty uwzględniające wzrost odporności infrastruktury na ekstremalne zjawiska pogodowe i prowadzące do poprawy poziomu ochrony mieszkańców przed szkodliwymi skutkami zmian klimatu. Interwencja obejmie zwłaszcza działania zwiększające poziom zagospodarowania/retencjonowania wód, które mogą być uzupełniane przez przedsięwzięcia w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury obejmującej np. wdrażanie inteligentnych systemów zagospodarowania wód opadowych, redukcję efektu miejskiej wyspy ciepła. Potrzebne są działania ukierunkowane na magazynowanie wody (zarówno w profilu glebowym obejmujące zwłaszcza tereny zurbanizowane), jak i w zbiornikach retencyjnych, z wykluczeniem tych powstających w wyniku przegradzania cieków wodnych. Usprawnienie koordynacji procesami dostosowawczymi do zmian klimatu obejmować będzie także wdrażanie strategicznych dokumentów zakładających nowoczesne, skuteczne i długofalowe planowanie przy jednoczesnym zapewnieniu spójności z systemem planowania przestrzennego z możliwością wykorzystania systemowych narzędzi informatycznych.

Konieczne jest wdrożenie działań ograniczających zbyt szybki odpływ wód ze zlewni w postaci ochrony i odtwarzania naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (np. torfowiska, bagna, tereny podmokłe, stawy, starorzecza i oczka wodne, trwałe użytki zielone, intercepcja szaty roślinnej), a także wspierających inwestycje, dzięki którym możliwe będzie zwiększanie zasobów wód w zlewniach w obrębie kanałów i rowów melioracyjnych, a także wód podziemnych. Nie zakłada się wsparcia prac utrzymaniowych na rzekach i regulacji rzek. Przewiduje się wykluczenie budowy sztucznych zbiorników retencyjnych na ciekach wodnych. Wsparciem objęte zostaną również działania na rzecz prowadzenia zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję gleb i przeciwdziałających ich erozji.

W celu ograniczenia spływu powierzchniowego, a w konsekwencji obniżenia ryzyka susz, przesuszania terenów oraz podtopień i powodzi - zwłaszcza na terenach zurbanizowanych - wspierane będą działania związane z upowszechnianiem nowoczesnych i efektywnych rozwiązań w

miastach, w tym realizacją koncepcji miasta „zielonego”. Wsparcie dotyczyć będzie rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury i technicznej infrastruktury lądowej (zapewniającej łączność przestrzenną między obszarami), w tym korytarzy ułatwiających przewietrzanie (redukcja smogu i obniżenie temperatury), łączenia ze sobą istniejących terenów zieleni i zwiększania ich powierzchni, a także wykorzystania lokalnego potencjału OZE. W tym zakresie działania adaptacyjne będą polegać również na „rozszczelnieniu” powierzchni miast w wyniku m.in. wprowadzenia zieleni w zwartą zabudowę w postaci (eko)parków, ogrodów botanicznych, a także tworzenia ogrodów deszczowych, stawów retencyjnych, niecek i rowów bioretencyjnych. Na obszarach o ograniczonych możliwościach zagospodarowania wód opadowych, należy zapewnić właściwą retencję wodną przez stosowanie takich rozwiązań jak np. wzrost udziału powierzchni przepuszczalnych, wprowadzanie zielonych terenów, fasad i dachów budynków czy zielonych przystanków. Podjęte działania zapewnią odciążenie kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej oraz korzystnie wpłyną na mikroklimat miast (m.in. redukcja efektu miejskiej wyspy ciepła), zachowanie ciągłości ekologicznej i różnorodności biologicznej, wzrost funkcji świadczenia ekosystemów, poprawę jakości powietrza, redukcję hałasu, a także funkcjonalne i kompozycyjne wzbogacenie przestrzeni publicznych terenów silnie zurbanizowanych, tworzących miejsca odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców.

W przypadku niewystarczających naturalnych mechanizmów ograniczających skutki susz i powodzi, wspierane będą inwestycje w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej (zbiorniki suche, poldery zalewowe, zwiększanie rozstawy wałów rzecznych) oraz likwidacji urządzeń nieefektywnych, stanowiących bariery dla ciągłości ekologicznej cieków i ich dolin. Preferowane będą najmniej inwazyjne metody ochrony przeciwpowodziowej. W ramach poprawy efektywności zużycia zasobów wodnych, interwencja będzie uzupełniana poprzez zastosowanie zamkniętych obiegów wodnych oraz procesów oczyszczania i uzdatniania wód w celu ich powtórnego wykorzystania na potrzeby procesów przemysłowych, gospodarki komunalnej czy produkcji rolniczej. W przypadkach uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu, interwencję (na terenach wyposażonych w system odbioru ścieków) należy skierować na inwestycje w infrastrukturę służącą do ujęcia, uzdatnienia, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia.

Mimo podejmowanych w regionie przedsięwzięć przeciwdziałających i niwelujących ekstremalne zjawiska pogodowe bardzo istotne jest dalsze wspieranie działań służących rozwojowi systemów ratownictwa, w tym doposażenia służb w odpowiedni i wysoce efektywny sprzęt dla jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczych i usuwaniu skutków zjawisk katastrofalnych (w tym także Państwowej Straży Pożarnej). Należy usprawniać potencjał służb publicznych w ramach rozwoju systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania środowiskowego (np. wykorzystujące technologie dokładnej identyfikacji i mapowania obszarów zagrożeń), a także adekwatnego i skutecznego informowania mieszkańców o zagrożeniach środowiskowych i meteorologicznych.

Dla zapewnienia właściwej skuteczności działań adaptacyjnych do zmian klimatu, bardzo istotna jest poprawa świadomości ekologicznej ludności (jako element projektu) w zakresie racjonalnego korzystania z zasobów środowiskowych (m.in. ochrona zasobów wodnych) oraz ochrony i przeciwdziałania skutkom występujących zmian klimatycznych. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Wspierane inwestycje, z wyjątkiem odstępstw przewidzianych w ramowej dyrektywie wodnej, nie mogą - co do zasady - powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000. Podjęte przedsięwzięcia powinny koncentrować się na idei łagodzenia zmian klimatu zgodne z koncepcją „do no significant harm” („nie czyni poważnych szkód”) w celu dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej, a także uwzględniając założenia projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników. Ze względu na ogromne potrzeby w zakresie adaptacji do zmian klimatu na obszarze całego województwa, demarkacja między poziomem regionalnym i krajowym nastąpi na poziomie projektów. Ponadto, przedmiotowe przedsięwzięcia (zwłaszcza w zakresie infrastruktury hydrotechnicznej) powinny być zgodne z dyrektywą siedliskową, dyrektywą w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i ramową dyrektywą wodną.

Główne grupy docelowe

- OSP tylko w ramach KSRG, PSP, WOPR
- JST i ich jednostki organizacyjne, związki JST, jednostki zależne od JST, posiadające osobowość prawną
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe posiadające osobowość prawną
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- państwowe osoby prawne w rozumieniu art. 9 pkt. 14 ustawy o finansach publicznych

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zawarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego i nie generują dochodu. Nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolę inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmocnienia adaptacyjności do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 24	Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych	EUR	206 681	1 377 876
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	2	8
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	ha	1 333	5 333

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 35	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby		2021		IZ/SL/Beneficjenci	
2	(iv)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed	osoby		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

					niekontrolowanymi pożarami						
--	--	--	--	--	-------------------------------	--	--	--	--	--	--

2.1.2.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	058	23 000 000,00
				059	10 000 000,00
				060	50 000 000,00
				064	18 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	01	101 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	03	52 000 000,00
				33	49 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(iv)	03	101 000 000,00

2.1.2.4. Cel szczegółowy (v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.2.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. **Realizację kompleksowych projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (oczyszczalnie, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, osady ściekowe) w ramach KPOŚK**
2. **Rozwój inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi**
3. **Wsparcie działań służących rozwojowi infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia**
4. **Wsparcie działań, w tym edukacyjnych, przyczyniających się do zmniejszenia zużycia wody w procesach produkcyjnych, energetyce i gospodarce komunalnej.**

W celu osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód w regionie będą kontynuowane wielowymiarowe interwencje służące budowie, rozbudowie, przebudowie oraz modernizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, a zwłaszcza kanalizacyjnej (w tym kanalizacji deszczowej) oraz indywidualnych systemów zbierania ścieków, co wpłynie na poprawę dostępności mieszkańców do wymienionych infrastruktur. Nieodzownym elementem polityki rozwojowej województwa jest wsparcie systemów efektywnego i rygorystycznego oczyszczania ścieków (m.in. w celu redukcji biogenów), które będzie wdrażane w ramach wyposażenia regionu w nowe oczyszczalnie ścieków oraz usprawnienia działania już istniejących. Realizacja inwestycji powinna uwzględniać (tam, gdzie to możliwe) wykorzystanie nowoczesnych i efektywnych energetycznie technologii (w tym zasilanych z OZE – jedynie jako element projektu).

W odniesieniu do działań z zakresu gospodarowania ściekami preferowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia w aglomeracjach od 2 000 do 10 000 RLM niespełniających wymogów tzw. dyrektywy ściekowej. Ponadto elementem zaprogramowanych interwencji będzie wsparcie działań na rzecz oszczędności wody oraz oczyszczania ścieków i zagospodarowania osadów ściekowych (z możliwością dosuszania/suszenia osadów ściekowych w służących do tego urządzeniach). Preferowane będzie stosowanie obiegów zamkniętych wody technologicznej w połączeniu z technikami oczyszczania ścieków (np. na potrzeby rolnictwa, rekultywacji gruntów), do celów utrzymania zieleni miejskiej czy zagospodarowania wód opadowych i roztopowych.

Podejmowane będą działania w zakresie wdrażania inteligentnych rozwiązań i systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi sprzyjającymi adaptacji do zmian klimatu (m.in. monitoring zużycia i strat wody w sieci czy ograniczenie ryzyka podtopień w trakcie ulew w wyniku reakcji systemu na nagłe zjawiska pogodowe i odpowiednie sterowanie przepływem ścieków).

W celu m.in. zapewnienia wysokiej jakości wód, redukcji jej zużycia oraz ograniczenia strat i zapewnienia stabilności w przesyłce wody, interwencje na terenach wyposażonych w system odbioru ścieków w gminach o liczbie ludności do 15 tys. mieszkańców należy skierować na inwestycje w infrastrukturę służącą do ujęcia, uzdatnienia, magazynowania i dystrybucji wody dla gospodarki i użytkowników indywidualnych (bez konieczności powiązania z inwestycjami w ramach gospodarowania ściekami). Jednocześnie należy podkreślić, iż w zakresie projektów obejmujących budowę nowych sieci wodociągowych, wymagane będzie powiązanie z inwestycjami w gospodarkę ściekową.

W związku z potrzebami zwiększania zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz koniecznością poprawy jakości wody, w tym pitnej – jako element projektu – wspierane będą działania przyczyniające się do redukcji zużycia wód (wcześniej zużytych na cele bytowe lub przemysłowe) dzięki zastosowaniu zamkniętych obiegów wodnych oraz procesów ich powtórnego wykorzystania, oczyszczenia i uzdatnienia. Ponadto, inwestycje w tym zakresie mogą być uzupełniane o działania edukacyjne promujące oszczędność wody do spożycia przez mieszkańców i na potrzeby przedsiębiorstw. W celu zmniejszenia tzw. „śladu wodnego”, zregenerowana woda nie będzie odprowadzana do środowiska, lecz w ramach recyklingu wody zostanie wykorzystana na potrzeby m.in. procesów przemysłowych, gospodarki komunalnej czy produkcji rolniczej.

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte przedsięwzięcia powinny uwzględniać zrównoważone użytkowanie i ochronę zasobów wodnych zgodnie z koncepcją „do no significant harm” („nie czyni poważnych szkód”), a także założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Główne grupy docelowe

- JST i ich związki i stowarzyszenia
- podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania

kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu. Nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmocnienia adaptacyjności do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	2	6
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	35	138
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM	7 912	31 648

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 41	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	1 546	IZ/SL/Beneficjenci	
2	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	20 318	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.2.4.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	062	1 750 000,00
				063	1 750 000,00
				065	15 750 000,00
				066	15 750 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	01	35 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	33	35 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	03	35 000 000,00

2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej**2.1.2.5.1. Interwencje w ramach funduszy****Powiązane rodzaje działań**

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w przedsiębiorstwach**
- 2. Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców wtórnych, rozwijanie recyklingu odpadów i zarządzanie efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej i ograniczenia gospodarki materiałochłonnej, przez wdrażanie rozwiązań technologicznych**
- 3. Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodne z hierarchią postępowania z odpadami**
- 4. Rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów, z uwzględnieniem rozwiązywań dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich ponownego użycia**
- 5. Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (m.in. przemysłowe, azbestowe)**

Interwencja pozwoli na realizację systemowych, strategicznych działań w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) zakładających, że wszystkie elementy łańcucha produkcyjnego produkty, materiały oraz surowce pozostają w obiegu tak długo, jak to jest możliwe, tym samym obniżając ślad środowiskowy. Wdrożenie założeń koncepcji GOZ obejmie swoim zakresem zieloną transformację przedsiębiorstw przyczyniając się do tworzenia niskoemisyjnej, zasobooszczędnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, a także zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami. Realizowane będą projekty w zakresie wdrażania efektywnych linii technologicznych/produkcyjnych służących rozwojowi ekologicznych procesów produkcyjnych w MŚP, uwzględniających zasady zrównoważonego i efektywnego wykorzystania zasobów. Projekty realizowane w ramach działania nie będą miały charakteru badawczo-rozwojowego. W ramach rozwoju zasobooszczędności przedsiębiorstw, interwencja obejmować może działania związane z zakupem infrastruktury

celem wdrożenia nowego (lub skorygowanego) modelu biznesowego realizującego założenia GOZ. Dla wzmocnienia efektów przewiduje się wsparcie przedsiębiorców w formie kompleksowych/modułowych projektów, nie wyklucza się realizacji projektów wspierających przedsiębiorstwa w węższym obszarze. Interwencją objęte zostaną działania stymulujące powstawanie i rozwój sieci współpracy przedsiębiorstw. Wsparcie będzie mogło obejmować obszary w zakresie m.in.: infrastruktury i nowoczesnych zasobooszczędnych technologii sprzyjających zwiększeniu automatyzacji i robotyzacji w przedsiębiorstwie, cyfryzacji, rozwoju niezbędnych kompetencji (jako element projektu), nowoczesnej organizacji działalności przedsiębiorstw, w tym doradztwa dla MŚP (jako element projektu), internacjonalizacji i eksportu produktów.

W ramach działań planuje się realizację interwencji na rzecz poprawy efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w tym zakresie odzyskiwania energii w procesach przemysłowych/wytwórczych. Wsparcie przedsiębiorców będzie mogło obejmować m.in.: inwestycje w infrastrukturę i nowoczesne zasobooszczędne technologie, cyfryzację, automatyzację i robotyzację, rozwój niezbędnych kompetencji (jako element projektu), nowoczesną organizację działalności, w tym doradztwo dla MŚP i nowe modele biznesowe, internacjonalizację i eksport produktów. Wdrażanie nowych lub ulepszonych produktów i usług umożliwi m.in. redukcję zużycia energii elektrycznej, w tym u odbiorcy końcowego.

Utrwaleniu efektów służyć będzie systematyczna, kompleksowa modernizacja energetyczna przedsiębiorstw prowadząca do wzrostu efektywności energetycznej obiektów przemysłowych i instalacji, w których prowadzona jest działalność gospodarcza oraz wsparcie przebudowy lub modernizacji budynków wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi.

Stopniowe przechodzenie w kierunku GOZ (w sektorze gospodarki komunalnej) odnosić się będzie do wdrożenia pełnego odzysku odpadów (zasobów) na poziomie lokalnym. Wsparcie przedsięwzięć będzie dotyczyć rozwoju infrastruktury niezbędnej do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie (realizowanej na podstawie Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego), zapewniającej zintegrowane podejście zgodne z hierarchią postępowania z odpadami. Interwencja będzie służyć zwiększeniu ponownego wykorzystania surowców, upcyklingu, recyklingu odpadów oraz wzmocnienia infrastruktury do dalszych procesów zagospodarowania odpadów, w szczególności sortowania oraz recyklingu biologicznego oraz materiałowego, a także zbiórki, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Celem działań jest usprawnienie segregacji u źródła i infrastruktury do przygotowania do recyklingu odpadów komunalnych zbieranych selektywnie, a także ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji i przekazywanych do składowania w stosunku do masy wytworzonych tego rodzaju odpadów. W obliczu zagrożenia epidemicznego i związanego z tym wzrostu ilości odpadów medycznych i odpadów powstałych ze środków ochrony osobistej, interwencji wymagać będą kwestie związane ze zmianą strumienia odpadów powstających w związku z przeciwdziałaniem epidemii wirusa SARS-CoV-2, a także utrudnieniami w realizacji selektywnej zbiórki odpadów i reorganizacją systemu gospodarki odpadami (zasobami). Niedopuszczalna będzie budowa nowych spalarni odpadów.

Nacisk zostanie położony na zwiększenie poziomu i jakości selektywnej zbiórki bioodpadów kuchennych oraz budowy instalacji do ich przetwarzania - kompostowni oraz biogazowni. Realizowane będą interwencje w zakresie wzrostu efektywności wykorzystania i odzysku dostępnych zasobów materiałowych i energetycznych, ograniczenia ilości składowanych odpadów ze szczególnym uwzględnieniem minimalizacji i zagospodarowania tworzyw sztucznych jako materiału ze strumienia odpadów opakowaniowych, zagospodarowania odpadów budowlanych i

rozbiórkowych dla wzmocnienia zrównoważonego budownictwa miejskiego oraz wykorzystania surowców odzyskanych z innych odpadów dostępnych na tych terenach.

W zakresie ograniczania ilości odpadów wspierane będzie kształtowanie właściwych postaw konsumpcyjnych wśród przedsiębiorców i mieszkańców regionu. Kluczowe są także działania w kierunku wydłużenia okresu używalności produktów, prowadzące do zoptymalizowania wykorzystania surowców przez utrzymanie produktów, komponentów i materiałów w obiegu, z zachowaniem ich najwyższej użyteczności w cyklach technicznym i biologicznym. Żywotność produktów zależy od sieci współzależnych podmiotów: producentów, dostawców, dystrybutorów i konsumentów.

Interwencja zakłada realizację kompleksowych projektów, w tym z zakresu przeciwdziałania marnotrawieniu żywności. W celu dążenia do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców, wsparcie zostanie skierowane na działania prowadzące do ograniczenia zasobo- i materiałochłonności gospodarki. Ponadto, przedsięwzięcia planowane do realizacji mają na celu poprawę systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa, w tym budowę (przebudowę i modernizację) zakładów oraz instalacji i urządzeń odzysku, unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne oraz niebezpiecznych, jak również kompleksowe oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem ich bezpiecznego unieszkodliwienia oraz kosztami odtworzeniowymi.

Potrzeba podnoszenia świadomości ekologicznej w kierunku GOZ wymaga podejścia interdyscyplinarnego w celu kształtowania odpowiednich postaw już od najmłodszych lat. Elementem uzupełniającym zakres wsparcia w ramach projektów powinny być działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie edukacji ekologicznej, zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte przedsięwzięcia w kierunku GOZ powinny być zgodne z koncepcją „do no significant harm” („nie czyni poważnych szkód”), a także założeniami projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- szkoły wyższe
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym

- podmioty wdrażające instrumenty finansowe
- jednostki naukowo-badawcze (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Preferowane będzie wsparcie przedsiębiorstw przez instrumenty finansowe komponentem umorzeniowym (np. instrumenty mieszane). Równolegle do wsparcia z wykorzystaniem IF oferowane będzie wsparcie dotacyjne dla podmiotów sektora publicznego, który świadczy usługi interesu ogólnego, nie generujące dochodu.

2.1.2.5.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony / rok	325	1 083
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR	2 440 198	8 133 993

2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 119	Odpady przygotowane do ponownego użycia	tony / rok	163	542
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 60	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	13	35
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	52	145

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 103	Odpady zbierane selektywnie	tony / rok	0	2021	673	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony / rok		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 48	Odpady wykorzystywane jako surowce	tony / rok		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 60	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych	osoby	0	2021	650 581	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	54 500 000	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.5.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	075	24 500 000,00
				076	10 500 000,00
				067	15 600 000,00
				069	3 900 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	01	19 500 000,00
				03	35 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	33	54 500 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	03	54 500 000,00

2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.1.2.6.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Poprawę efektywności zarządzania zasobami przyrody i jej ochrony m.in. w ramach wdrażania zapisów dokumentów strategicznych, a także planistycznych (w tym ich opracowania lub aktualizacji) w odniesieniu do parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu**
- 2. Działania wspierające zachowanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ekosystemów oraz populacji zagrożonych gatunków, w tym uwzględniające utrzymanie i odbudowę funkcji ekosystemów**
- 3. Kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą**
- 4. Projekty ograniczające antropopresję w zakresie ukierunkowania ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo podlegających ochronie**
- 5. Realizację kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody**
- 6. Interwencje przyczyniające się do zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza w ramach rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury w środowisku miejskim**

Wspierane będą działania wdrażające dokumenty strategiczne i planistyczne oraz służące opracowaniu lub aktualizacji dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych w ramach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Realizowane będzie także wsparcie projektów międzysektorowych w zakresie ochrony środowiska zakładających partnerską współpracę i wymianę doświadczeń między podmiotami (np. współpraca na rzecz rozwoju zielni w miastach oraz wzrostu roli świadczenia ekosystemów). Efektem podjętych działań będzie poprawa zarządzania obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, waloryzacja i ocena ryzyka środowiskowego.

Wsparcie bioróżnorodności realizowane będzie w ramach ochrony i przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ekosystemów oraz populacji zagrożonych gatunków na podlegających ochronie obszarach cennych przyrodniczo oraz poza nimi. W ramach interwencji wsparte zostaną działania zapewniające właściwe warunki funkcjonowania rodzimej fauny i flory w wyniku m.in. utworzenia centrów ochrony i rozwoju bioróżnorodności (np. banki genowe, (eko)parki, ogrody botaniczne), ochrony populacji owadów zapylających, wdrażania zintegrowanych sieci siedlisk dla zapewnienia ich spójności ekologicznej (np. poprzez wybór najlepszych miejsc do utworzenia/renaturyzacji siedlisk i zarządzania nimi), monitorowania i kontroli rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych oraz opracowania skutecznych i niegroźnych dla środowiska metod ich zwalczania, a także edukacji społeczeństwa (jako element projektu) w zakresie roli ekosystemów i potrzeb ich ochrony (np. przyrodnicze ścieżki edukacyjne, wydarzenia edukacyjne). Ponadto zakres interwencji obejmie m.in. zachowanie i odtworzenie naturalnych obszarów podmokłych,

torfowisk, bagien, oczek i zadrzewień śródpolnych, a także będzie uzupełnieniem w stosunku do działań podejmowanych na rzecz retencjonowania i oczyszczania wody w ramach rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury. Podjęte działania przyczynią się do rozwoju funkcji usług dla gospodarki i człowieka (np. zaopatrzenie w żywność, wodę i drewno, regulacja mikroklimatu i zjawisk hydrologicznych, oczyszczanie powietrza, kontrola rozprzestrzeniania się chorób, zapylenie, utrzymanie produktywności gleb, funkcje rekreacyjne) przy zapewnieniu optymalnych warunków rozwoju ekosystemów, które należy chronić i odbudowywać.

Zakłada się wsparcie inwestycji na rzecz remediacji (w tym dekontaminacji) i rekultywacji terenów zanieczyszczonych, a także rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym nielegalnych składowisk odpadów. Efektem będzie przekształcenie ich funkcjonalności na cele przyrodnicze lub gospodarcze (np. zalesianie, wykorzystanie na potrzeby rozwoju OZE lub funkcje rekreacyjne).

W związku z pełnieniem przez obszary o wysokich walorach przyrodniczych funkcji turystyczno-rekreacyjnych będą realizowane działania ograniczające negatywny wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze w ramach rozwoju m.in. infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny (np. tablice informacyjne, ścieżki historyczno-przyrodnicze, punkty widokowe) na terenach chronionych i cennych przyrodniczo. Ponadto interwencja dotyczyć będzie wzrostu efektywności działalności informacyjno-edukacyjnej (jako element projektu) wśród mieszkańców regionu, a także wsparcia rozwoju miejsc edukacji ekologicznej w wyniku ich sukcesywnej budowy, przebudowy i doposażenia.

Wyzwaniem dla regionu jest także niezadawalająca jakość powietrza atmosferycznego w wyniku emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, w szczególności pyłów zawieszonych (PM_{2,5} i PM₁₀) oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, zwłaszcza pod postacią rakotwórczego benzo(a)pirenu. W wyniku emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń pyłowych i gazowych podejmowane będą inwestycje w rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury na terenach zurbanizowanych, która przyczyni się do efektywnej absorpcji i rozpraszania pyłów, a także gazów oraz hałasu. Działania te będą realizowane w postaci utworzenia i rozwoju trwałych użytków zielonych o właściwościach retencyjnych m.in. parków miejskich, niskiej zieleni i zadrzewień, zielonych ścian i dachów budynków, zielonych przystanków i torowisk oraz otwartych zielonych przestrzeni. Ich efektami będą ograniczenie występujących w powietrzu zanieczyszczeń i alergenów, spadek temperatury w miastach, wzrost retencji wodnej, obniżenie poziomu hałasu, polepszenie estetyki przestrzeni, a także poprawa interakcji społecznych, wzrost aktywności fizycznej mieszkańców. Realizacja interwencji zmniejszy ryzyko wystąpienia oraz ograniczy skutki podtopień i powodzi oraz suszy w miastach.

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu, a także przeciwdziałanie skutkom jego zmian oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, zieleni miejskiej, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Podjęte działania będą koncentrować się na ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów zgodnie z założeniami koncepcji „do no significant harm” („nie czyn poważnych szkód”) oraz projektowania uniwersalnego celem kształtowania optymalnej funkcjonalności i dostępności inwestycji dla wszystkich ich użytkowników. Ponadto realizowane przedsięwzięcia powinny być zgodne z dyrektywami „ptasią” , „siedliskową” i

ramową dyrektywą wodną , a także Unijną strategią na rzecz bioróżnorodności z perspektywą do 2030 r. Zakłada się, że opomiarowaniu (badaniu) podlegać będzie poziom bioróżnorodności oraz szczegółowych wskaźników (celów) w tym zakresie na obszarze Wielkopolski.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- podmioty zarządzające parkami krajobrazowymi, rezerwatami przyrody i obszarami Natura 2000
- organizacje pozarządowe (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)
- szkoły wyższe
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- jednostki naukowo-badawcze (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu. Nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym zasobów wody oraz wzmocnienia adaptacyjności

do zmian klimatu w celu wdrażania założeń m.in. Europejskiego Zielonego Ładu.

2.1.2.6.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	7	25
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 38	Powierzchnia wspieranych zrehabilitowanych gruntów	ha	2	8

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 50	Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza	osoby		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	5 716	IZ/SL/ Beneficjenci	
2	(vii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 52	Grunty zrehabilitowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha	0	2021	8	IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.2.6.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	077	1 100 000,00
				079	8 800 000,00
				080	1 100 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	01	11 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	33	11 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(vii)	03	11 000 000,00

2.1.2.7. Cel szczegółowy (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.1.2.7.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Interwencje na rzecz zwiększenia zrównoważonej mobilności mieszkańców oraz funkcjonalności i efektywności ekonomicznej transportu miejskiego poprzez kompleksowe wsparcie systemów publicznego transportu zbiorowego w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych**
- 2. Inwestycje w rozwój infrastruktury ładowania pojazdów**
- 3. Wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności**
- 4. Rozwój zrównoważonej mobilności społeczeństwa poprzez promowanie integracji taryfowej i wdrażanie komponentów koncepcji MaaS**
- 5. Działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne na rzecz transportu zbiorowego i bezpieczeństwa ruchu w transporcie publicznym**

Promowanie multimodalnej mobilności miejskiej służy zrównoważonemu rozwojowi wielkopolskich miast i ich obszarów funkcjonalnych, a także bezpieczeństwu ich mieszkańców. Realizowane będą inwestycje w zakup oraz modernizację zero- lub nisko-emisyjnych aktywów mobilnych z niezbędną infrastrukturą (instalacje zasilania paliwami alternatywnymi oraz służące do dystrybucji nośników energii dla zero- i nisko-emisyjnego transportu nowej generacji wykorzystującego proekologiczne źródła napędu, takie jak np. energia elektryczna, wodór). Ze względu na dążenia regionu do jak najszybszego ograniczenia presji środowiskowej sektora transportu, preferencje z zakresie taboru miejskiego uzyskają projekty, których przedmiotem będzie zakup jednostek zero-emisyjnych. Kluczowe jest efektywne programowanie i wdrażanie założeń miejskiej polityki transportowej, z tego względu realizacja polityki transportowej winna bazować na dokumentach strategicznych, dla sukcesywnego zwiększania udziału mechanizmów planistycznych preferencje uzyskają działania wynikające z Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej.

Rozwój transportu (w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) realizowany będzie częściowo w oparciu o inwestycje o charakterze infrastrukturalnym. Identyfikowana jest potrzeba budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury transportu w postaci m.in.: sieci tramwajowych i autobusowych – z ograniczeniem do inwestycji w przebudowę lub rozbudowę sieci drogowej wykorzystywanej na potrzeby zbiorowego transportu publicznego; zapleczy technicznych do obsługi taboru; infrastruktury punktowej: zajezdni tramwajowych i autobusowych, przystanków, wysepek, multimodalnych systemów transportu publicznego. Rosnące znaczenie mobilności jako usługi, a także potrzeba wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań wymaga rozwoju i wielogłęziowego powiązania różnych podsystemów transportu publicznego oraz transportu indywidualnego m.in. centrów przesiadkowych, dworców, obiektów P&R i B&R, co pozwoli traktować system transportowy jako system zintegrowany. Rozwój komunikacji zbiorowej winien odbywać się przy tym z zapewnieniem do niej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnieniem bezpieczeństwa sanitarnego. Ekspansja ciągów pieszych i rowerowych powinna stanowić dopełnienie

dla rozwijania siatki połączeń na terenach miejskich i podmiejskich.

Podniesienie atrakcyjności transportu publicznego uwzględnia inwestycje w infrastrukturę drogową transportu publicznego np. buspasy; obiekty przeznaczone do transportu publicznego; przebudowa skrzyżowań w celu ułatwienia oraz/lub nadania priorytetu transportowi publicznemu w ruchu: pasy skrętów dla autobusów, śluzy na skrzyżowaniach, infrastruktura drogowa przy pętlach tramwajowych/autobusowych, stacjach kolejowych; wyposażenie dróg i ulic w niezbędne obiekty i urządzenia drogowe służące bezpieczeństwu ruchu pojazdów transportu publicznego i innych uczestników ruchu.

Zakres działań infrastrukturalnych uwzględniać będzie obiekty przeznaczone dla ruchu niezmotoryzowanych uczestników ruchu, w tym system roweru miejskiego z infrastrukturą rowerową: stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów, drogi rowerowe (w tym kontrapasy), ciągi pieszo-rowerowe, śluzy rowerowe, wspólny bilet, przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych. Promocja ruchu pieszego i rowerowego wymaga zachowania ciągłości pakietu infrastrukturalnego niezmotoryzowanych uczestników ruchu, w związku z tym preferencje w tym zakresie uzyskują projekty zachowujące spójność sieci dróg i ścieżek. Promocja ruchu niezmotoryzowanego wymaga integracji z polityką społeczną i gospodarczą miasta.

Podjęta interwencja w regionie zakładać będzie wzrost innowacyjności środków transportu oraz rozwój autonomicznych systemów w transporcie miejskim. Elementem uzupełniającym te działania jest rozwój innowacyjnych technologii ITS wspierających zarządzanie i bezpieczeństwo ruchu.

Istotne jest racjonalne i spójne wykorzystanie wszystkich środków transportu, z uwzględnieniem transportu zero- i nisko-emisyjnego obejmującego np. napęd elektryczny i wodorowy, wprowadzanie zrównoważonej polityki parkingowej, uspokajanie ruchu w centrach miast, a także dalsze integrowanie środków transportu publicznego (kolej, transport autobusowy i tramwajowy) do poruszania się w obszarze funkcjonalnym miasta, wykorzystanie technologii cyfrowych i inteligentnych systemów transportowych (jako element projektu). Dekarbonizacja mobilności miejskiej uwzględnia wsparcie systemów ładowania i tankowania pojazdów zero- i nisko-emisyjnych taboru zbiorowego transportu publicznego oraz dla zaspokojenia potrzeb indywidualnych użytkowników. Dla osiągnięcia czystej, bezpiecznej i zintegrowanej mobilności zakłada się rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz synergię między systemami transportowymi i energetycznymi, takimi jak inteligentne stacje ładowania i tankowania (np. elektryczne i wodorowe), a także modernizację oświetlenia ulicznego pod kątem zwiększenia jego energooszczędności i skuteczności m.in. w technologii LED oraz innych inicjatyw przyczyniających się do poprawy bezpieczeństwa.

Elementem uzupełniającym zakres wsparcia (możliwym i zasadnym do współfinansowania) w ramach projektów będą działania wzmacniające adaptacyjność do zmian klimatu oraz sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Działania w ramach celu szczegółowego koncentrować będą się na idei proklimatycznej polityki transportowej oraz powinny być zgodne z koncepcją „do no significant harm” („nie czyn poważnych szkód”), służyć zmniejszeniu popytu na podróże realizowane indywidualnym transportem samochodowym na rzecz zwiększenia udziału transportu zbiorowego przy wykorzystaniu środków transportu publicznego.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia
- podmioty świadczące usługi transportu zbiorowego dla JST
- państwowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
- przedsiębiorstwa, w tym MŚP, „mid-caps”, „small mid-caps”, przedsiębiorstwa duże
- organizacje pozarządowe
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób z niepełnosprawnościami, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego, nie generują dochodu. Nie jest możliwe i zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania. Finansowanie projektów transportowych poprzez formy pozadotacyjne może skutkować koniecznością przerzucenia kosztów na odbiorców tych usług (mieszkańców), przez podniesienie cen usług w tym zakresie. Wpływać to może na osiągnięcie skutku odwrotnego do zamierzonego, czyli

pogłębiania dotychczasowych zachowań podróżnych - dominujący udział wykorzystania indywidualnego transportu samochodowego.

2.1.2.7.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	1 707	5 689
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	15	51
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 59	Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ladowania)	szt.	47	157
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 97	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	5	16
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 60	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	szt.	5	16

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy		2021		IZ/SL/Beneficjenci	
2	(viii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.2.7.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	081	68 047 853,00
				082	51 035 889,00
				083	34 023 926,00
				086	17 011 963,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	01	170 119 631,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	03	120 000 000,00
				33	50 119 631,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	W okresie przejściowym	(viii)	03	170 119 631,00

2.1.3. TRANSPORT

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.3.1. Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

2.1.3.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Rozwój odpornej na zmiany klimatu drogowej infrastruktury transportowej o charakterze regionalnym i lokalnym, w tym poprawa wewnątrzregionalnej dostępności drogowej**
- 2. Rozwój transportu kolejowego poza siecią TEN-T**
- 3. Rozwój kolei aglomeracyjnej**
- 4. Zakup/modernizację taboru kolejowego do świadczenia przewozów o charakterze aglomeracyjnym/regionalnym oraz zapewnienie bazy utrzymaniowo-naprawczej**
- 5. Wsparcie dla rozwoju zrównoważonej mobilności**
- 6. Działania zapewniające poprawę bezpieczeństwa w sektorze transportu**

Transport jest jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój gospodarczy oraz sprzyjający zwiększeniu spójności społecznej, z tego względu tak istotne jest zapewnienie funkcjonowania spójnego systemu transportowego. „Zazielenienie” tego sektora będzie wdrażane z

uwzględnieniem pozostałych potrzeb gospodarczo-społecznych regionu.

Istotne jest wsparcie inwestycji infrastrukturalnych niezbędnych do zapewnienia funkcjonowania transportu publicznego oraz uzupełnienie luk w bezpośrednich połączeniach do węzłów transportowych. W zakresie infrastruktury drogowej interwencja będzie skoncentrowana na działaniach wskazanych w regionalnym planie transportowym. Wiele odcinków dróg znajduje się w niezadowalającym stanie technicznym. Notowany wzrost natężenia ruchu, liczby odcinków dróg o niskiej przepustowości oraz wypadków generują koszty jednostkowe, społeczne (zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia) i środowiskowe. Realizacja inwestycji drogowych poza siecią TEN-T dotyczyć będzie m.in. przedsięwzięć przyczyniających się do poprawy ich dostępności do sieci TEN-T, przejść granicznych, miejsc inwestycyjnych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych oraz innych gałęzi transportu. Rozwój sieci dróg wojewódzkich uwzględni inwestycje na rzecz wyprowadzenia ruchu drogowego z miast, jak również służących rozwojowi transportu publicznego. Priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia polegające na przebudowie (modernizacji) dróg, w tym dróg poza siecią TEN-T służące połączeniu się z siecią TEN-T oraz zmniejszających natężenie ruchu w miastach - budowie obwodnic. Uwzględnia się realizację obiektów inżynierskich w celu poprawy przepustowości na kluczowych fragmentach dróg, mających na względzie potrzebę poprawy bezpieczeństwa ich użytkowników oraz zmniejszenia utrudnień w ruchu.

Zgodnie z kamieniami milowymi Strategii na rzecz Zrównoważonej i Inteligentnej Mobilności konieczne jest podjęcie działań na rzecz bardziej zrównoważonych form transportu - zarówno pasażerskiego, jak i towarowego. Wspierana będzie infrastruktura kolejowa, w tym linie kolejowe - wyzwaniem bowiem pozostają stan techniczny, dekapitalizacja i zbyt mała przepustowość niektórych odcinków linii kolejowych, czy niewystarczająca liczba i jakość taboru kolejowego. Co do zasady regionalna interwencja w zakresie rozwoju kolei skoncentrowana będzie na zwiększeniu/unowocześnieniu zasobu taboru kolejowego dla przewozów o charakterze regionalnym i jego zaplecza. Dofinansowanie otrzymają także projekty służące rozwojowi linii kolejowych, w tym umożliwiające przyłączenie liniowej infrastruktury kolejowej do sieci TEN-T, poprawiające bezpieczeństwo kolei; zwiększające przepustowość przez budowę oraz rozbudowę infrastrukturalnych elementów liniowych i punktowych, modernizację, rehabilitację i rewitalizację linii kolejowych, modernizację bocznic kolejowych.

Planowany jest dalszy rozwój spójnego systemu infrastruktury dla niezmotoryzowanych uczestników ruchu. Dla zwiększenia dynamiki dekarbonizacji transportu podejmowane będą działania na rzecz upowszechnienia zielonego transportu indywidualnego – jednostek zasilanych elektrycznie oraz paliwami alternatywnymi. Zapewniony zostanie dalszy rozwój systemów taryfowej integracji transportu zbiorowego w skali regionalnej i lokalnej. Elementami projektów możliwymi do finansowania będą rozwiązania cyfrowe zakładające wzrost efektywności, bezpieczeństwa i ergonomii funkcjonowania systemów transportowych. Mogą być one wdrażane w wyniku rozwoju m.in. centrów zarządzania ruchem, współpracujących inteligentnych systemów transportowych, aplikacji i systemów w formie usług dla kierowców i pasażerów czy cyfryzacji danych transportowych.

Działania zapewniające poprawę bezpieczeństwa w obszarze transportu uwzględniać będą m.in. innowacyjne rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo ruchu, w tym niezmotoryzowanych uczestników ruchu drogowego, działania edukacyjno-promocyjne, doposażenie służb nadzoru i ratownictwa technicznego czy zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego w środkach komunikacji publicznej.

Główne grupy docelowe

- JST (w tym jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne), ich związki i stowarzyszenia
- jednostki zależne od JST, posiadające osobowość prawną
- podmioty zarządzające liniami kolejowymi i nieruchomościami kolejowymi,
- operatorzy wykonujący zadania z zakresu wojewódzkich przewozów pasażerskich zlecone przez Marszałka Województwa

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Niedoskonałość związana z dobrami publicznymi niekonkurencyjnymi w konsumpcji, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji infrastrukturalnych, determinuje wykorzystanie w sektorze transportu wsparcia o charakterze dotacyjnym.

2.1.3.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	7
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	18	88
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	1	7
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 50	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych – poza TEN-T	km	0	28
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 120	Liczba wybudowanych obwodnic	szt.	0	2

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr / rok		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 22	Liczba osób korzystających z zakupionego lub zmodernizowanego kolejowego taboru pasażerskiego w ciągu roku	osoby / rok		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	
3	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 56	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni / rok		2021		IZ/SL/ Beneficjenci	

2.1.3.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	090	30 000 000,00
				093	100 000 000,00
				102	30 000 000,00
				107	32 150 974,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	192 150 974,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	192 150 974,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	192 150 974,00

2.1.4. INFRASTRUKTURA DLA SPOŁECZEŃSTWA (EFRR)

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

2.1.4.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. Wsparcie infrastruktury edukacyjnej (kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne)

Dla poprawy dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, istotne są działania podejmowane na wszystkich poziomach edukacji/kształcenia w regionie – od wczesnej edukacji po kształcenie ustawiczne, obejmujące inwestycje infrastrukturalne wraz z niezbędnym wyposażeniem, w tym wyposażeniem w nowoczesny sprzęt ICT/ TIK oraz powiązanie rozwoju infrastruktury edukacyjnej z potrzebami wielkopolskiego rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym. Inwestycje te obejmują przede wszystkim:

- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół ogólnych oraz zawodowych, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne, m.in.: budowa, rozbudowa, nadbudowa i wyposażenia w bazę dydaktyczną oraz przyszkolną infrastrukturę sportową nowych obiektów, a także przebudowa, adaptacja, modernizacja, remont i wyposażenie w bazę dydaktyczną oraz przyszkolną

infrastrukturę sportową już istniejących obiektów, ukierunkowane na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionu;

- wyposażenie w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne w celu zwiększenia szans na rynku pracy uczniów/słuchaczy i wspierania rozwoju zawodowego nauczycieli.

W ramach realizacji poszczególnych projektów nie wyklucza się kompleksowego wsparcia, uwzględniającego kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych wraz z działaniami mającymi na celu upowszechnianie standardów dostępności (np. Przestrzeń dostępnej szkoły), kształcenie i szkolenie kadr dostępności, a także wsparcie podmiotów publicznych w zapewnieniu dostępności.

Preferowane będą projekty zakładające zastosowanie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, uwzględniające elementy sprzyjające adaptacji do zmian klimatu i łagodzeniu ich skutków (w szczególności wykorzystujące elementy zielonej i niebieskiej infrastruktury, Agendę 2030 i GOZ).

Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych. W przypadku infrastruktury szkół i placówek szkolnych interwencja (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, na podstawie zidentyfikowanych deficytów i diagnozy potrzeb.

Wsparcie komplementarne z działaniami podejmowanymi ze środków EFS+ w zakresie edukacji, kształcenia i uczenia się przez całe życie. Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równoległe z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Możliwe jest również zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia.

Główne grupy docelowe

- JST, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne, jednostki zależne od JST posiadające osobowość prawną
- szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne i ich organa prowadzące
- organizacje pozarządowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty

Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.4.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 125	Liczba wspartych szkół	szt.	72	218
4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

4	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok		2021		IZ/SL/Beneficjenci	
---	------	------	------------------------	--------	---	-----------------	--	------	--	--------------------	--

2.1.4.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	122	20 000 000,00
				124	20 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	40 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	33	40 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	40 000 000,00

2.1.4.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.4.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Wsparcie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług**
- 2. Rozwój mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym, lokale/mieszkania w ramach najmu socjalnego**
- 3. Wsparcie infrastruktury szkół i ośrodków dla dzieci i młodzieży przysposabiających społecznie i zawodowo.**

W ramach CS wspierana będzie budowa, remont, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, adaptacja, wyposażenie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług, m.in.: miejsc świadczenia usług profilaktycznych, ośrodków wsparcia, rodzinnych domów pomocy, dziennych domów opieki medycznej, placówek wsparcia dziennego, placówek reintegracyjnych, realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. CIS, KIS, ZAZ, WTZ, ŚDS), organizujących usługi społeczne i realizujących pracę socjalną (OPS, CUS, PCPR), związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej (np. rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i rodziny adopcyjne) i instytucjonalnej (m.in. placówki opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne), przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (m.in. OIK, SOW) oraz wsparciem osób w kryzysie bezdomności. Niezbędne są także działania w zakresie poprawy dostępu i jakości usług placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym o charakterze centrów wytchnieniowych. Istotne jest wsparcie placówek całodobowych w środowisku lokalnym, w tym realizacja działań przyczyniających się do zmiany w usługach opiekuńczych w kierunku zdeinstytucjonalizowanych form opieki nad osobami chorymi i potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotne będzie wspieranie opieki nad osobami starszymi oraz dotkniętymi chorobami i zaburzeniami psychicznymi.

Przewiduje się budowę kompleksowej nowoczesnej przestrzeni do projektowania otwartych rozwiązań społecznych, w tym innowacji, które zaangażuje wielkopolskie samorządy, instytucje pomocy i integracji społecznej, partnerów społecznych, biznesowych i instytucjonalnych (w tym społeczność naukową) oraz społeczność lokalną do wspólnego wypracowania rozwiązań istotnych problemów społecznych lub organizacyjnych, usług i produktów społecznych w partnerstwie publiczno-społeczno-obywatelskim. Zakłada się wsparcie inwestycyjne w budowie przestrzeni modułowej, łączącej m.in.: przestrzeń do prototypowania usług i produktów społecznych, modelowania mieszkań wspomaganym, realizacji zadań przez Centrum Wspierania Rodzin Adopcyjnych, co-workingu, usług telecentrum społecznego.

W zakresie rozwoju mieszkalnictwa uwagę zwraca, że największych trudności w pozyskaniu mieszkania mają osoby opuszczające pieczę

zastępczą, placówki penitencjarne, (w tym MOW, MOS, więzienia), ofiary przemocy domowej, ubodzy, migranci, osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze – osoby dla których mieszkalnictwo chronione, treningowe i wspierane oraz inne jego formy są skutecznymi narzędziami zapobiegania wykluczeniu społecznemu. W ramach CS wspierane będą remonty, przebudowa i wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania o charakterze wspomagającym, wsparcie remontów i modernizacji mieszkań adaptowalnych, dzięki którym osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będą mogły pozostać w swoim miejscu zamieszkania. Dodatkowo wspierana będzie przebudowa, remont i wyposażenie infrastruktury zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, a także powstawanie nowej infrastruktury na cele mieszkaniowe. Istotne jest wspieranie rozwoju lokali socjalnych, w szczególności w ramach najmu socjalnego. Możliwe będzie tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych na potrzeby rodzinnych form pieczy zastępczej, jak również dla młodzieży usamodzielnianej z pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówek, w tym MOW i zakładów poprawczych.

Wsparcia wymaga infrastruktura powiązana z procesem aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym szkoły przysposabiające uczniów z niepełnosprawnościami do pracy, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, w takim zakresie jak remont, przebudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury.

Prace budowlane należy przeprowadzać mając na uwadze stosowanie przyjaznych środowisku rozwiązań (w tym elementy zielonej i niebieskiej architektury), GOZ oraz wykorzystując technologie minimalizujące zużycie zasobów i energii, zwłaszcza energii ze źródeł nieodnawialnych. W ramach realizacji poszczególnych projektów nie wyklucza się kompleksowego wsparcia, uwzględniającego kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z działaniami mającymi na celu upowszechnianie standardów dostępności, kształcenie i szkolenie kadr dostępności, a także wsparcie podmiotów publicznych w zapewnieniu dostępności. Mając na uwadze horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, istotne będą działania wzmacniające indywidualizację wsparcia oraz dostosowujące przestrzeń do potrzeb mieszkańców. Działaniem możliwym do realizacji będzie również przekształcanie istniejących placówek całodobowych m.in. w podmioty świadczące usługi środowiskowe. Wsparcie będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych oraz włączenia społecznego. Będzie komplementarne z działaniami podejmowanymi ze środków EFS+ w zakresie promowania integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz dostępu do wysokiej jakości usług.

Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Możliwe jest również zastosowanie tzw. cross-financingu, jeśli znajdzie to uzasadnienie ze względu na specyfikę wsparcia. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych.

Główne grupy docelowe

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- JST oraz ich jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej
- związki i stowarzyszenia JST
- osoby fizyczne
- osoby prawne
- organizacje pozarządowe
- podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne
- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych

form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury społecznej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.4.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby		
4	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	26	78

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	(iii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy/rok		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.4.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	126	2 000 000,00
				127	8 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr	Fundusz	Kategoria	Cel	Kod	Kwota (w EUR)
----	---------	-----------	-----	-----	---------------

priorytetu		regionu	szczegółowy		
4	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	01	10 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	33	10 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(iii)	03	10 000 000,00

2.1.4.3. Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

2.1.4.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. Wsparcie infrastruktury ochrony zdrowia.

Jednym z problemów w regionie jest nierównomierne rozłożenie zasobów oraz nieprzystosowana do współczesnych wymagań oraz adaptacji do zmian klimatu infrastruktura budynków, jak również stałe i cykliczne zapotrzebowanie na nowoczesny sprzęt medyczny. W wielu wypadkach konieczne jest dokończenie procesów inwestycyjnych rozpoczętych w perspektywie finansowej 2014-2020. W zakresie sprzętu i aparatury medycznej, z jednej strony konieczne jest zwiększenie efektywności wykorzystania posiadanych zasobów, z drugiej – coraz większym problemem staje się potrzeba zapewnienia nowocześniejszego sprzętu tak, aby zapewniać wysoki standard badań diagnostycznych oraz nowoczesne metody leczenia mieszkańcom regionu. W ramach CS wspierane będą inwestycje:

- dostosowania podmiotów leczniczych do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wyrównywania różnic geograficznych w dostępie do opieki zdrowotnej, m.in. poprzez wspieranie inwestycji infrastrukturalnych,
- przyczyniające się do rozwoju i modernizacji zasobów infrastruktury zdrowia, w tym w szczególności w sprzęt i aparaturę medyczną, w zgodzie z mapą potrzeb zdrowotnych oraz regionalnymi planami transformacji w obszarze zdrowia, a także w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Wsparcie infrastrukturalne przyczyni się do poprawy warunków oraz zwiększenia potencjału opieki szpitalnej zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w tym zakresie w regionie, jak również, gdy identyfikuje się inwestycje wynikające z nieodpowiedniego stanu infrastruktury. Preferowane będzie wsparcie dla podmiotów, których działalność lecznicza i charakter świadczonych usług będzie wspierała i uzupełniała przejście do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, w tym również opieki opartej na podstawowej opiece zdrowotnej (POZ) i ambulatoryjnej opiece specjalistycznej (AOS).

Wszystkie podejmowane inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia, w szczególności w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej będą miały na celu dostosowanie systemu ochrony zdrowia do aktualnych trendów demograficznych, w tym w obszarze opieki nad matką i dzieckiem, neonatologii oraz innych dziedzin zajmujących się leczeniem dzieci, trendów epidemiologicznych, zapewnienie równego dostępu i wysokiej jakości opieki, jak również poprawę zdolności reagowania w sytuacjach kryzysowych związanych m.in. ze skutkami nasilającego się kryzysu klimatycznego.

Preferowane będą projekty zakładające zastosowanie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych),

uwzględniające elementy sprzyjające adaptacji do zmian klimatu i łagodzeniu ich skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura), GOZ oraz kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Z uwagi na stopniowy proces dekapitalizacji stanu infrastruktury zdrowotnej, konieczna będzie cykliczna realizacja działań obejmujących prace modernizacyjne w celu dostosowania do zmieniających się zarówno potrzeb zdrowotnych, jak i wymogów technologicznych. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych. Wsparcie będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie poprawy dostępu do ochrony zdrowia. Będzie komplementarne z działaniami podejmowanymi ze środków EFS+ w zakresie promowania zdrowego starzenia się i dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP4 będzie komplementarne z interwencją w ramach CPI.

Główne grupy docelowe

- podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- JST i ich jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty
- związki i stowarzyszenia JST

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolę inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.4.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej			
4	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 133	Liczba wspartych podmiotów leczniczych		8	28

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	(v)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/rok		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.4.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie	(v)	128	46 200 000,00

		przejściowym		129	19 800 000,00
--	--	--------------	--	-----	---------------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	01	66 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	33	66 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(v)	03	66 000 000,00

2.1.4.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

2.1.4.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Zachowanie i modernizację obiektów dziedzictwa kulturowego**
- 2. Konserwację zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych)**
- 3. Rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury), w tym wspieranie zaplecza dla utrzymania niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdującego się na krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz rzemiosła i dawnych zawodów**
- 4. Turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych)**
- 5. Rozwój międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych**
- 6. Ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz szlaków turystycznych, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami**

Wsparcie ukierunkowane zostanie na tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych przyczyniających się do aktywnego uczestnictwa w kulturze i w życiu społecznym, w tym eliminacji barier w dostępie do kultury dla osób wykluczonych. Wyposażenie placówek w nowoczesne technologie zapewni ciągłość prowadzenia działalności w warunkach ograniczonej dostępności, m.in. poprzez świadczenie oferty on-line.

Wsparcie obejmować będzie m.in.:

- realizację projektów uzupełniających się, łączących elementy infrastrukturalne z miękkimi, uwzględniających aspekt środowiskowy, w tym włączenie zielonych elementów np. systemy odzysku wody deszczowej, realizujących cele Agendy 2030, pozyskiwanie energii z OZE, łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu obiektu,
- dostosowanie instytucji kultury do nowych funkcji edukacyjnych i kulturalnych np. nowoczesny sprzęt, rozwijanie usług i aplikacji cyfrowych, rozwój kompetencji kadr instytucji kultury np. menadżerskich, cyfrowych, prośrodowiskowych
- projekty realizujące plany strategiczne instytucji, umożliwiające stworzenie warunków do ich długookresowego rozwoju,
- zróżnicowaną ofertę kulturalną i edukacyjną, odpowiadającą na potrzeby różnych odbiorców lub pozwalające na różnorodne wykorzystanie wspieranej infrastruktury.

W przypadku projektów szlaków tematycznych i produktów turystycznych powinny być one realizowane na obszarze jednego regionu,

wykraczające poza obszar pojedynczego powiatu.

Promowana będzie współpraca między instytucjami kultury a placówkami edukacyjnymi, naukowymi, a także klastrami przedsiębiorstw z obszaru przemysłów kreatywnych, a także między organizacjami, przedsiębiorstwami i instytucjami państwowymi, statutowo realizujących działania z zakresu ochrony zasobów środowiska i przedsiębiorstwami przemysłu turystycznego między sobą.

Działania z zakresu rozwoju kultury i turystyki będą uwzględniać zasady zrównoważonego wpływu na środowisko, cyfryzację, zasadę dostępności dla osób o szczególnych potrzebach oraz zasadę efektywności finansowej i odporności na kryzysy m.in. kryzys klimatyczny. Przy wyborze projektów do dofinansowania, na etapie kryteriów wyboru, znajdą zastosowanie aspekty dotyczące m.in. planu współpracy z otoczeniem (z samorządem lokalnym, przedsiębiorcami, NGO), strategii promocji, partycypacji w procesie decyzyjnym lub projektowaniu działań inwestycyjnych; oferty kulturalnej w kontekście włączenia społecznego; analizy oddziaływania na bezpośrednie otoczenie i tworzenie miejsc pracy oraz trwałości finansowej projektów (w tym m.in. analizy popytu). Ponadto projekty powinny wpisywać się w strategię sektorowe lub regionalne strategię rozwoju.

Wsparcie w ramach CS będzie realizowało cele Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, promocji różnorodności kulturowej, poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych oraz włączenia społecznego. Dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równoległe z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych Wnioskodawcy. Działania w ramach CS będą uwzględniać szersze oddziaływanie na gospodarkę, środowisko czy edukację. Wsparcie realizowane w ramach CP4 w przedmiotowym zakresie będzie komplementarne z interwencją w ramach CP5. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych.

Główne grupy docelowe

- JST i ich jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty
- związki i stowarzyszenia JST
- państwowe jednostki budżetowe
- podmioty ekonomii społecznej
- organizacje pozarządowe
- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej oraz Lasy Państwowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww.

zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Nie jest zasadne zaangażowanie prywatnego finansowania ani zastosowania zwrotnych form finansowania, szczególnie że kluczową rolą inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury kultury i świadczenia usług interesu ogólnego.

2.1.4.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	14	47
4	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 135	Długość wspartych szlaków turystycznych	km		
4	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 139	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	15	50
4	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 141	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	12	40

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	(vi)	EFRR	W okresie przejściowym	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający/rok		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.4.4.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	165	12 588 483,00
				166	60 452 985,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	01	73 041 468,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	33	73 041 468,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	W okresie przejściowym	(vi)	03	73 041 468,00

2.1.5. SPOŁECZEŃSTWO (EFS+)

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.5.1. Cel szczegółowy (a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

2.1.5.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

1. Kompleksową aktywizację osób bezrobotnych (w tym dotacje na samozatrudnienie)

Sytuacja na wielkopolskim rynku pracy jest złożona. Z jednej strony wskaźniki dotyczące bezrobocia są jednymi z niższych w kraju, ale z drugiej regionalny rynek pracy jest silnie zróżnicowany, a zachodzące zmiany w gospodarce takie jak transformacja w kierunku Przemysłu 4.0., zielonej gospodarki, automatyzacja i robotyzacja, cyfryzacja, starzenie się społeczeństwa i kurczenie zasobów pracy tworzą nowe wyzwania. Istotna jest aktywizacja zawodowa niewykorzystanych zasobów pracy, np. osób długotrwale bezrobotnych, czy osób młodych. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia jest jedną z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

W ramach CS wspierana będzie kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych realizowana w projektach PUP oraz ewentualnie przez OHP (w zależności od zdiagnozowanych potrzeb w tym zakresie) w celu zwiększenia ich szans na znalezienie zatrudnienia (w tym dotacje na samozatrudnienie). Wsparcie ukierunkowane będzie na aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, w tym zwłaszcza znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy takich jak kobiety, osoby młode, starsze, długotrwale bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami. Działania kierowane będą także do migrantów, w tym migrantów powrotnych. Celem będzie także zapewnienie większego dostępu do stabilnego zatrudnienia oraz możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji dla osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych, ubogich pracujących i osób odchodzących z rolnictwa. Wsparcie oparte będzie na instrumentach i usługach wymienionych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Potrzeby lokalnego rynku pracy będą diagnozowane w ramach projektu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. Nie wyklucza się możliwości dofinansowania do opieki nad dziećmi lub osobami wymagającymi wsparcia jako narzędzia aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia. Nie wyklucza się także realizacji działań zgodnych z zaleceniem Rady Unii Europejskiej pn. Most do Zatrudnienia – wzmocniona gwarancja dla młodzieży, jeżeli badania potwierdzą potrzebę szczególnego ukierunkowania działań w regionie wobec osób młodych nie mających zatrudnienia, ani nie uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (tzw. grupa NEET).

Projekty PUP będą rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.

Główne grupy docelowe

- klienci PUP, należący w szczególności do jednej z grup: osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby młode do 29 r. ż.
- adresaci działań OHP

Beneficjenci:

- *powiatowe urzędy pracy*
- *ochotnicze hufce pracy*
- *Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do

realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	6 245	31 223
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECO03	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	2 448	12 239
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	1 717	8 586
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECO08	Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	1 536	7 681
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	1 405	7 025
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	400	1 998

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	12%		4 371	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	15 000		25 500	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECR02	Liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu	osoby	4%		1 249	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(a)	EFS	W okresie przejściowym	EECR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu	osoby	37%		11 553	IZ	

2.1.5.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(a)	134	43 137 500,00
				136	16 362 500,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(a)	01	59 500 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(a)	33	59 500 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(a)	10	59 500 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(a)	02	59 500 000,00

2.1.5.2. Cel szczegółowy (d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

2.1.5.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Usługi rozwojowe w systemie PSF dla pracowników, pracodawców, przedsiębiorców i przedsiębiorstw realizowane za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR)**
- 2. Przekwalifikowanie osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie**
- 3. Outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika**
- 4. Regionalne Programy Zdrowotne – kontynuacja lub realizacja nowych (w tym opracowanych przez region) zarówno w obszarze profilaktyki jak i rehabilitacji**
- 5. Eliminowanie czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy, w tym projekty w zakresie poprawy ergonomii pracy**
- 6. Projekty związane z zarządzaniem wiekiem oraz wprowadzaniem elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej.**

Zachodzące zmiany demograficzne, technologiczne wynikające z transformacji zielonej, przemysłowej i cyfrowej Europy mają swoje odzwierciedlenie w rynku pracy. Istnieje potrzeba wsparcia w zakresie adaptacji pracowników, pracodawców, przedsiębiorców i przedsiębiorstw do zmian. W ramach CS przewiduje się realizację działań adaptacyjnych, do których należą w szczególności:

- usługi doradcze i szkoleniowe, m.in. w zakresie działalności przedsiębiorstwa, poprawy jakości zarządzania, wykorzystania nowych technologii, w tym w powiązaniu z niską/zerową emisyjnością lub GOZ, zarządzania różnorodnością i wiekiem, rozwoju przedsiębiorstw w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji,
- rozwój kompetencji i kwalifikacji osób pracujących w przedsiębiorstwach oraz u innych pracodawców, możliwość przekwalifikowania, w szczególności poprzez usługi szkoleniowe dostosowane do potrzeb pracodawcy.

W ramach działań nie wyklucza się wsparcia dużych przedsiębiorstw.

Istotne, aby inwestowanie w wiedzę i kapitał ludzki było traktowane jako naturalna ścieżka rozwoju osobistego i firm. Wsparcie rozwojowe będzie realizowane przez Podmiotowy System Finansowania (PSF) za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych, zgodne z zidentyfikowanymi potrzebami. Oprócz wsparcia w realizacji usług rozwojowych, przedsiębiorcy i inni pracodawcy, w szczególności działający lub planujący działać w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, otrzymają indywidualną diagnozę potrzeb oraz wsparcie mentoringowe lub konsultacyjne. Wsparcie skierowane będzie do przedsiębiorców i pracodawców bez względu na formę i wielkość podmiotu.

W celu ograniczenia ryzyka wyłączenia z rynku pracy osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie planuje się wsparcie

działań w zakresie przekwalifikowania i przygotowania do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia. Typ działania realizuje zasady Europejskiego filaru praw socjalnych, w szczególności dotycząca aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia, która obejmuje prawo do otrzymania wsparcia w poszukiwaniu pracy, szkoleniu się i zmianie kwalifikacji zawodowych.

Wsparciem zostaną objęte przedsiębiorstwa przechodzące procesy restrukturyzacyjne, adaptacyjne i modernizacyjne oraz pracownicy zagrożeni zwolnieniem, przewidziani do zwolnienia lub zwolnieni z przyczyn nie dotyczących pracownika. Wsparcie outplacementowe wzorowane będzie na instrumentach i usługach wymienionych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Z utrzymaniem aktywności zawodowej i społecznej wiąże się również poprawa dostępu do zdrowia. Europejski filar praw socjalnych gwarantuje każdemu prawo do wysokiego poziomu ochrony zdrowia. W ramach CS wdrażane będą Regionalne Programy Zdrowotne (RPZ) skierowane do osób w wieku aktywności zawodowej. Będzie możliwe realizowanie nowych RPZ (pozytywnie zaopiniowanych przez AOTMiT) lub korzystanie z już wypracowanych RPZ (w tym realizowanych w ramach WRPO 2014+) lub z repozytorium AOTMiT jeżeli będą dotyczyły one chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP4 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP1.

Europejski filar praw socjalnych gwarantuje pracownikom prawo do bezpieczeństwa w miejscu pracy i środowiska dostosowanego do indywidualnych potrzeb. Dlatego istotne jest eliminowanie czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy. Istotne jest zagwarantowanie warunków sprzyjających wydłużeniu zdrowszego życia zawodowego i aktywnego starzenia się, przeciwdziałanie zagrożeniom dla zdrowia, w tym zachowaniom szkodliwym dla zdrowia w miejscu pracy, dostosowanie warunków pracy do stanu zdrowia osób starszych i zaspokojenia potrzeb w zakresie dostępności dla różnych grup. Istnieje możliwość realizacji usług zdrowotnych w ramach wsparcia dla pracowników i pracodawców.

Mając na uwadze wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa i tym samym kurczeniem się populacji osób w wieku produkcyjnym, należy w szczególności wspierać pracodawców w procesach związanych z utrzymaniem osób starszych w zatrudnieniu, wykorzystaniem ich potencjału kompetencyjnego, dostosowaniem warunków pracy do ich potrzeb. Istotne będą działania sprzyjające utrzymaniu starszych pracowników w dobrym zdrowiu i umożliwiające podnoszenie ich kompetencji niezbędnych do sprostania zachodzącym zmianom.

Sytuacja pandemiczna uwypukliła potrzebę stosowania alternatywnych sposobów świadczenia pracy. Przewiduje się wspieranie rozwoju pracy zdalnej, wprowadzania elastycznych form zatrudnienia, zadaniowego czasu pracy, wprowadzania nowych form zarządzania odpowiadających na aktualne potrzeby. Działania służące umożliwieniu rozwijania pracy zdalnej i innych alternatywnych form świadczenia pracy będą możliwe do realizacji dla podmiotów, które nie otrzymują wsparcia w tym zakresie z innych programów, w tym Krajowego Planu Odbudowy.

Główne grupy docelowe

- osoby kwalifikujące się do objęcia wsparciem w ramach Regionalnego Programu Zdrowotnego
- osoby pracujące w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie
- pracodawcy, u których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie i ich pracownicy

- pracodawcy, u których wystąpiła potrzeba realizacji projektów w zakresie zarządzania wiekiem i ich pracownicy
- przedsiębiorcy i inni pracodawcy (z uwzględnieniem właścicieli i kadry zarządzającej), w tym przechodzący procesy adaptacyjne, modernizacyjne i restrukturyzacyjne i ich pracownicy
- osoby zwolnione, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z przyczyn nie dotyczących pracownika w wyniku procesów restrukturyzacyjnych, adaptacyjnych i modernizacyjnych przedsiębiorstw
- kadra podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Beneficjenci:

- *organizacje pozarządowe*
- *podmioty wykonujące działalność leczniczą*
- *JST (w tym wszystkie jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia*
- *LGD*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	2 441	12 203
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO02	Liczba dużych przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	6	32
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	7 322	36 609
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO05	Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw objętych usługą rozwojową	osoby	82	411
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	osoby	222	1 111
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników	podmioty	6	30
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCO03	Liczba podmiotów innych niż przedsiębiorstwa objętych usługami rozwojowymi	podmioty	32	158
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	12 224	61 121
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDKCO02	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	sztuki	1	6

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby	74%		33 318	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCR03	Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	20%		2 000	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	50%		2 404	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(d)	EFS	W okresie przejściowym	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	osoby	16%		6 252	IZ	

2.1.5.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(d)	144	7 986 540,00
				146	33 195 659,00
				147	16 182 174,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(d)	01	57 364 373,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(d)	03	1 621 775,00
				12	2 499 000,00
				33	53 243 598,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(d)	10	57 364 373,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(d)	02	57 364 373,00

2.1.5.3. Cel szczegółowy (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.5.3.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Poprawę dostępności i jakości edukacji przedszkolnej**
- 2. Bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji**
- 3. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego**
- 4. Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną**
- 5. Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej**
- 6. Upowszechnienie doradztwa zawodowego.**

Poprawa dostępności i umożliwienie ukończenia dobrej jakości edukacji to wyzwanie na wszystkich jej poziomach. Istotna będzie poprawa dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej – rozwijanie przedszkoli jako miejsc tworzonych na potrzeby holistycznego podejścia do dziecka, do jego rozwoju i indywidualnych potrzeb, tworzenie nowych miejsc przedszkolnych, w szczególności na obszarach, gdzie występują deficyty i potrzeby w tym zakresie, utrzymanie miejsc przedszkolnych, oferowanie zajęć dodatkowych, zajęć o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci, rozwijanie kompetencji kadr, zwiększenie dostępu do specjalistów w zakresie wczesnej diagnozy (w tym psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, zaburzeń SI).

Poprawa jakości edukacji we wszystkich typach szkół, w tym szkołach kształcenia zawodowego i na każdym jej poziomie powinna uwzględniać wymagania stawiane przez nowoczesną gospodarkę i potrzeby rynku pracy. Dlatego podniesienie jakości edukacji będzie realizowane w ramach kompleksowych programów rozwojowych szkół, obejmujących m.in.:

- rozwój kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfrowych, w obszarze sztucznej inteligencji (uzupełniająco/poszerzająco względem projektów krajowych)
- cyfryzację edukacji
- realizację działań społeczno-wychowawczych.

Możliwe będzie także doposażenie bazy dydaktycznej (w tym świetlic szkolnych, pracowni, warsztatów), w tym w nowoczesny sprzęt TIK. Kontynuowany będzie projekt Cyfrowej Szkoły Wielkopolsk@ 2030, obejmujący m.in. rozbudowę portalu edukacyjnego, wewnątrzszkolnych sieci LAN, wyposażenie szkół w sprzęt TIK, szkolenia nauczycieli w zakresie e-kompetencji, szkolenia on-line i zajęcia pozalekcyjne dla uczniów

ukierunkowanych na podnoszenie kompetencji informatycznych.

Wspierane będą projekty w zakresie wzmocnienia społeczno-wychowawczej funkcji szkoły, m.in. relacji szkoła-nauczyciele-rodzice-uczniowie i tworzenie warunków dla współpracy oraz realizacji działań społecznych, prozdrowotnych, proekologicznych i profilaktyczno-wychowawczych, poprawy dostępu do wsparcia edukacyjno-specjalistycznego (jako elementy programu rozwojowego, z wyłączeniem szkół uzyskujących wsparcie w tym samym zakresie z poziomu krajowego). Przewiduje się realizację projektów w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem, w tym oferujących wsparcie uczniów zdolnych (w szczególności pochodzących z rodzin najuboższych) oraz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Nie wyklucza się wsparcia w zakresie podnoszenia kompetencji i wiedzy przez nauczycieli (jako elementy programu rozwojowego, z wyłączeniem nauczycieli uzyskujących wsparcie w tym samym zakresie z poziomu krajowego), w tym nauczycieli świetlic szkolnych. Działania w ramach kompleksowych programów rozwojowych szkół będą zależały od zdiagnozowanych potrzeb danej szkoły.

Na potrzeby ściślejszego powiązania szkolnictwa zawodowego z rynkiem pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym oraz koniecznością transformacji gospodarki w kierunku zeroemisyjnym wyodrębnią się osobny typ działań, który będzie skierowany do szkół kształcenia zawodowego. W obszarze wzmocnienia szkolnictwa zawodowego planuje się m.in.:

- realizację kompleksowych programów rozwoju szkół, obejmujących m.in. rozwój kompetencji kluczowych m.in dla rozwoju zielonych gałęzi gospodarki, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych,
- przygotowanie kadr kształcenia zawodowego, szkolenia branżowe dla nauczycieli kształcenia zawodowego u pracodawców,
- wsparcie w przygotowaniu do egzaminu zawodowego,
- rozwój staży i praktyk uczniowskich u pracodawców dla uczniów techników i branżowych szkół I stopnia niebędących młodocianymi pracownikami; uczniowie będą mogli zdobywać wiedzę i doświadczenie w rzeczywistym środowisku pracy,
- oferta zajęć specjalistycznych w laboratoriach,
- wyposażenie, doposażenie w sprzęt lub materiały dydaktyczne, w tym TIK
- wzmocnienie współpracy szkół z pracodawcami,
- wsparcie placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne (CKU i CKZ) w zakresie walidacji uczenia się nieformalnego (*recognition of prior learning*).

Stáže uczniowskie będą rozliczane stawką jednostkową opracowaną przez IK EFS.

Kontynuowany będzie projekt Czas zawodowców. Wsparcie w zakresie kompetencji powiązanych z lokalnym rynkiem pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi na poziomie regionalnym w ramach CP4 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji przedsiębiorców, menadżerów i pracowników (w tym kompetencji cyfrowych) finansowanymi z CP1.

Wsparcie zajęć pozalekcyjnych służących rozwojowi kompetencji, w tym zgodnych z potrzebami rynku pracy, proinnowacyjnych, cyfrowych, kreatywności, umiejętności przekrojowych takich jak elastyczność, zdolności adaptacyjne w pracy i gotowość do zmian, przedsiębiorczość,

współpraca w różnorodnym środowisku. Działania związane będą także z tworzeniem warunków do rozwijania zainteresowań i integracji uczniów oraz zapewnienia dostępu dzieci do dobrej jakości rekreacji, sportu i kultury, np. wsparcie zajęć i wydarzeń sportowych, kulturalnych i integracyjnych środowiska szkolne ze społecznością lokalną, aktywizujących uczniów i społeczności lokalne.

Prowadzone będą działania na rzecz edukacji włączającej przez zapewnienie m.in. odpowiedniego wyposażenia (w tym wykorzystanie modeli wypracowanych na poziomie krajowym w tym zakresie jak np. Przestrzeń dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr, usług asystenckich dla uczniów i innych sprzyjających zwiększaniu udziału dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wynikającymi z niepełnosprawności w edukacji ogólnodostępnej (w tym w przedszkolach) w miejscu zamieszkania. Ponadto wspierane będą zajęcia specjalistyczne na rzecz dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w środowisku przedszkolnym, szkolnym i pozaszkolnym. Podejmowane będą działania na rzecz upowszechnienia poradnictwa edukacyjnego i doradztwa zawodowego już na poziomie szkół podstawowych (w tym także preorientacji zawodowej) i zwiększenie jakości doradztwa zawodowego przez m.in. wsparcie indywidualne w zakresie doradztwa zawodowego dla uczniów, podnoszenie kompetencji doradców zawodowych.

Główne grupy docelowe

- dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodzice/opiekunowie
- nauczyciele i pracownicy ośrodków wychowania przedszkolnego
- dzieci i młodzież szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne
- nauczyciele i pracownicy szkół i placówek systemu oświaty, z wyłączeniem szkół dla dorosłych i szkół policealnych
- uczniowie/słuchacze szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne, w tym również młodociani pracownicy
- nauczyciele kształcenia zawodowego, instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe
- nauczyciele i specjaliści z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Beneficjenci:

- *przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego (w tym specjalne, integracyjne) i ich organy prowadzące*
- *szkoły i placówki systemu oświaty i ich organy prowadzące*
- *szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne i ich organy prowadzące*
- *Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego i inne podmioty realizujące zadania CKZiU i ich organy prowadzące organizacje pozarządowe*
- *JST (w tym wszystkie jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia*
- *LGD.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Przewiduje się możliwość realizacji projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.3.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(f)	EFS	W okresie	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi	osoby	3 243	16 213

			przejściowym		zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej			
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	132	660
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO03	Liczba uczniów objętych wsparciem	osoby	9 741	48 703
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	3 780	18 900
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO05	Liczba uczniów uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	1 512	7 560
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO06	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	2 728	13 640
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	136	682
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO08	Liczba wyposażonych/ wyposażonych szkół i placówek systemu oświaty	podmioty	111	555
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO09	Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	1 536	7 680
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO10	Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, którzy skorzystali z usług asystenta	osoby	128	640
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCO11	Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	22	110

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu	osoby	60%		29 222	IZ/SL/Beneficjenci	

					programu						
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR02	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	81%		11 048	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wyposażenie/ wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	podmioty	100%		555	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR04	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących 6 miesięcy od ukończenia nauki	osoby	80%		6 048	IZ	
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR05	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu dofinansowania ze środków EFS+	sztuki	90%		594	IZ	
5	(f)	EFS	W okresie przejściowym	PLFCR06	Liczba szkół i placówek systemu	podmioty	75%		240	IZ	

					oświaty, w których dzięki wsparciu EFS+ świadczone są usługi asystenckie 6 miesięcy po zakończeniu projektu						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

2.1.5.3.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(f)	148	7 921 521,00
				149	95 573 699,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(f)	01	103 495 220,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(f)	03	13 559 819,00
				12	11 250 000,00
				33	78 685 401,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(f)	10	103 495 220,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(f)	01	7 921 521,00
				02	95 573 699,00

2.1.5.4. Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.5.4.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Usługi rozwojowe w systemie PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się, realizowane za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR)**
- 2. Wsparcie osób dorosłych w zakresie kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych realizowane poza PSF, umożliwiających wdrażanie *upskilling pathways***
- 3. Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych**
- 4. Rozwój kadr medycznych i niemedycznych dla regionu.**

Zmiany w gospodarce wynikające z rozwoju technologii i rodzące się nowe potrzeby rynku pracy wymagają ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji i kompetencji przez osoby dorosłe, zwłaszcza o niskich kwalifikacjach. Odpowiadające potrzebom rynku pracy kwalifikacje/kompetencje umożliwiają rozwój zawodowy i poprawę sytuacji materialnej. W ramach CS wsparcie uzyskują osoby dorosłe w wieku aktywności zawodowej, które z własnej inicjatywy chcą podnieść kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się. Usługi w tym zakresie będą realizowane w systemie PSF, za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR). Opisane wsparcie realizowane w ramach CP4 będzie komplementarne z działaniami na rzecz kompetencji przedsiębiorców, menadżerów i pracowników (w tym kompetencji cyfrowych) finansowanych z CP1.

W szczególnie trudnej sytuacji są osoby wykazujące znaczącą lukę kompetencyjną i wymagające zdobycia kompetencji podstawowych. Dlatego osoby o niskich kompetencjach podstawowych (w tym osoby zatrudnione, bierne zawodowo, poszukujące pracy, migranci) będą mogły zdobyć oraz podnieść swoje umiejętności/kompetencje poza systemem PSF. W tym celu wdrażany będzie model „Ścieżki poprawy umiejętności” (*upskilling pathways*), w którym istotne są identyfikacja i uznanie posiadanych umiejętności oraz określenie potrzeb edukacyjnych i dalsze

kształcenie/szkolenie celem rozwijania umiejętności/kompetencji lub zdobycia nowych, w tym cyfrowych.

Z uwagi na niski udział osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu niezbędne są działania wspierające aktywność edukacyjną Wielkopolan, w szczególności tych którzy mają utrudniony dostęp do pozaformalnego kształcenia i uczenia się. Wsparcie uzyskają inicjatywy mające na celu wykorzystanie istniejącej infrastruktury edukacyjnej, kulturowej, itp. jako punktów animowania pozaformalnej edukacji dorosłych w środowisku lokalnym (na przykładzie LOWE). Działania w tym zakresie skierowane będą przede wszystkim do mieszkańców mających utrudniony dostęp do dobrej jakości ofert edukacji, w szczególności z małych miejscowości oddalonych od dużych ośrodków edukacyjnych i z obszarów wiejskich. Oferty lokalnych punktów powinny charakteryzować się podejściem popytowym, opartym na rozpoznaniu potrzeb na konkretne umiejętności/kompetencje. Powinny służyć aktywizacji osób dorosłych, m.in. starszych, o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami, wykluczonych cyfrowo. Punkty powinny działać w partnerstwie z instytucjami/organizacjami realizującymi działania w zakresach wynikających z rozpoznanych potrzeb.

Istnieje potrzeba rozwoju kadr medycznych, niemedycechnych (m.in. psycholog, psychoterapeuta) przez kształcenie podyplomowe i doskonalenie zawodowe w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie oraz potrzeb epidemiologiczno-demograficznych województwa, przygotowujących do nowych ról, uprawnień, kompetencji, w tym kompetencji cyfrowych. Nie wyklucza się innych działań mających pozytywny wpływ na zwiększenie potencjału kadr obszaru zdrowia w regionie.

Działania w tym zakresie będą komplementarne do działań na poziomie krajowym.

Główne grupy docelowe

- osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą podnieść kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się
- kadra szkół i placówek oraz ich organów prowadzących, realizujących zadania z zakresu prowadzenia inicjatyw typu LOWE
- osoby dorosłe ze społeczności lokalnych, korzystające z ofert takich jak LOWE
- osoby chcące nabyć kompetencje lub kwalifikacje umożliwiające zawodach medycznych lub niemedycechnych
- kadra systemu ochrony zdrowia
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Beneficjenci:

- *szkoły i placówki systemu oświaty oraz ich organy prowadzące*
- *organizacje pozarządowe*
- *JST i ich jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty*
- *LGD*
- *wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Na tym etapie, w ramach CS nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.4.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(g)	EFS	W okresie przejściowym	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	3 324	16 621
5	(g)	EFS	W okresie przejściowym	PLGCO02	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	podmioty	8	42
5	(g)	EFS	W okresie przejściowym	PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności	osoby	105	525

					podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(g)	EFS	W okresie przejściowym	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	60-70%		11 792	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(g)	EFS	W okresie przejściowym	PLGCR03	Liczba lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych funkcjonujących 12 miesięcy po zakończeniu projektu	podmioty	90%		38	IZ	

2.1.5.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(g)	151	17 410 396,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(g)	01	17 410 396,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(g)	12	1 251 000,00
				33	16 159 396,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(g)	10	17 410 396,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(g)	02	17 410 396,00

2.1.5.5. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.5.5.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo**
- 2. Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej.**

W ramach CS realizowane będą projekty z zakresu integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej osób, rodzin/grup/środków zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo, m.in. przez wykorzystanie instrumentów aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej oraz działania o charakterze środowiskowym. Szczególny nacisk zostanie położony na wsparcie w zdobyciu umiejętności życiowych, społecznych, doświadczenia zawodowego, podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Istotnym instrumentem aktywizacji będą usługi rehabilitacji społeczno-zawodowej, w szczególności prowadzone przez takie podmioty, jak centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) i inne wskazane w ustawie o zatrudnieniu socjalnym, ustawie o ekonomii społecznej. Dla zwiększenia skuteczności interwencji – w stosownych sytuacjach – przewiduje się możliwość wspierania całych rodzin/grup/środków doświadczających trudności ekonomicznych, społecznych, zdrowotnych, z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego (bezrobotne, ubogie, w kryzysie bezdomności, opuszczające placówki), itd. Wspierane będą projekty prowadzone w ujęciu procesowym, dopasowane do potrzeb danej grupy odbiorców. Osoby bierne zawodowo będą objęte kompleksowym wsparciem, wynikającym z ich potrzeb. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia i integracja OzN są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

Nie wyklucza się wdrażania modeli takich jak „Najpierw mieszkanie”.

Nie wyklucza się aktywizacji społeczno-zawodowej członków społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, jeżeli badania potwierdzą potrzebę szczególnego ukierunkowania działań dla tej grupy osób, a także obywateli państw trzecich, migrantów.

Przewiduje się wsparcie bezpośrednie podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności poprzez:

- świadczenie usług wspierających rozwój podmiotów ekonomii społecznej (PES) i przedsiębiorstw społecznych (PS)
- bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i/lub utrzymanie miejsc pracy w PS.

Wsparcie rozwojowe (m.in. doradczo-szkoleniowe, coaching biznesowy) obejmuje m.in. poprawę dostępu do usług doradczych w zakresie prawa, księgowości, marketingu i innych usług rozwojowych umożliwiających uzyskanie wiedzy potrzebnej do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej.

Kompleksowe projekty Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) ukierunkowane na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS mogą zakładać realizację m.in. aktywizacji społeczno-zawodowej, świadczenie usług inkubacyjnych, szczególnie odpowiadających na wyzwania związane z deinstytucjonalizacją i zrównoważonym rozwojem (w tym w gospodarce o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródłach energii, zazieleniania przestrzeni publicznej, gospodarce srebrnej i białej), wsparcie finansowe na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, animację w środowiskach lokalnych. Przewiduje się tworzenie przez akredytowane OWESy przedsiębiorstw społecznych o charakterze reintegracyjnym oraz w obszarze usług społecznych. Zakres wsparcia będzie wynikać z analizy potrzeb w tym zakresie. Nie wyklucza się wspierania przez OWES procesu ukierunkowanego na tworzenie przez jednostki samorządowe CUS i inkubowanie PES zdolnych do realizacji usług społecznych na zlecenie CUS.

Wsparcie na tworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS będzie rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.

Główne grupy docelowe

- osoby, rodziny, grupy/środowiska zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
- osoby ubogie pracujące, osoby narażone na wykluczenie społeczne m.in. z powodu uzależnień lub narażenia na przemoc
- osoby bierne zawodowo
- obywatele państw trzecich, migranci, członkowie grup marginalizowanych, w tym Romowie
- osoby planujące założenie PES lub podjęcie pracy w PES
- osoby prawne planujące założenie PES
- osoby wykluczone komunikacyjnie
- podmioty ekonomii społecznej i ich kadra zarządzająca oraz pracownicy

Beneficjenci:

- *podmioty ekonomii społecznej*
- *organizacje pozarządowe*
- *instytucje rynku pracy*
- *JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne oraz utworzone przez nie podmioty, w tym realizujące zadania publicznej*
- *jednostki organizacyjne jst w zakresie poprawy dostępu do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, osób starszych i z niepełnosprawnościami*
- *państwowe jednostki budżetowe*
- *osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i*

wolontariacie

- *podmioty wykonujące działalność leczniczą na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej*
- *uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.5.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	411	2 054
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECO03	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	411	2 054
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	730	3 651
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	194	970
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	321	1 603

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	35%		1 997	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	31%		1 769	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu	osoby	20%		1 141	IZ/SL/Beneficjenci	

					programu						
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	PLHLC R01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	34%		1 940	IZ/SL/Ben eficjenci	
5	(h)	EFS	W okresie przejściowym	PLHCR0 1	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki			1 143	IZ/SL/Ben eficjenci	

2.1.5.5.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(h)	138	23 278 264,00
				153	35 500 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(h)	01	58 778 264,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(h)	33	58 778 264,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(h)	09	23 278 264,00
				10	35 500 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(h)	02	58 778 264,00

2.1.5.6. Cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.1.5.6.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Poprawę dostępu i jakości usług społecznych, w tym usług opiekuńczych i asystenckich oraz dostosowanie ich do potrzeb odbiorców, szkolenie kadr oraz tworzenie lub rozwój CUS**
- 2. Zwiększenie dostępu i jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**
- 3. Wdrażanie Regionalnych Programów Zdrowotnych**
- 4. Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej oraz wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych.**

Wsparcie uzyskują projekty z zakresu rozwoju usług społecznych na rzecz osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego, seniorów, OzN, migrantów oraz innych osób wymagających wsparcia oraz ich otoczenie. Wspierane będą usługi profilaktyczne (m.in. doradztwo, poradnictwo, usługi terapeutyczne i rehabilitacyjne, usługi aktywizujące) świadczone w bezpiecznych i niestygmatyzujących miejscach, w tym m.in. dziennych domach, ośrodkach wsparcia, domach sąsiedzkich. Zakłada się rozwój usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), w tym szkolenia z zakresu zakładania i świadczenia usług społecznych oraz wsparcie kadry opiekuńczej i opiekunów faktycznych. Rozwijane będą usługi świadczone przez asystentów (m.in. asystentów OzN, osób starszych, procesów usamodzielniania m.in. osób opuszczających placówki penitencjarne, asystentów zdrowia, streetworkerów) oraz prowadzone programy wczesnego usamodzielniania mieszkańców placówek, m.in. treningi i warsztaty samodzielności prowadzone w placówkach, przygotowywanie programów usamodzielniania, zapewniania wsparcia asystentów/opiekunów

usamodzielniania.

Usługi opiekuńcze w społeczności lokalnej będą świadczone w formach środowiskowych i całodobowych. Istotne jest wdrażanie standardów dostępności w podmiotach instytucji pomocy i integracji społecznej. Możliwe będzie pokrycie kosztów transportu indywidualnego dla osób o ograniczonej mobilności. Nie wyklucza się organizacji usług w sposób mobilny z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, np. regionalny system teleopieki. Wspierane będą projekty łączące integrację z rozwojem społeczności lokalnych metodą animacji i organizacji społeczności lokalnych. Rozwijany będzie dostęp do wysokiej jakości usług specjalistycznych i interwencyjnych dla osób doświadczających różnego rodzaju kryzysów (np. choroby, kryzysu psychicznego, zadłużenia, utraty pracy) w postaci usług interwencji kryzysowej, terapeutycznych, poradnictwa specjalistycznego, mediacji. Wsparcie będzie również dostępne dla otoczenia osób dotkniętych kryzysem.

Ponadto wspierany będzie proces przygotowania do deinstytucjonalizacji w tych obszarach, w których można zauważyć relatywnie silną instytucjonalizację wsparcia. Wdrażane będą działania komplementarne z projektem koordynacyjnym ROPS realizowanym w ramach FERS, w tym przede wszystkim wdrażania planów deinstytucjonalizacji w instytucjach, w tym udogodnień przestrzennych (dostosowywanie przestrzeni do potrzeb mieszkańców, umożliwianie personalizacji przestrzeni), wdrażania zmian/innovacji w zakresie sposobu organizacji świadczonego wsparcia (np. wprowadzania nowej organizacji usług, nowych usług specjalistycznych), przygotowania personelu do świadczenia bardziej spersonalizowanego wsparcia, przygotowywania instytucji do świadczenia usług w środowisku.

W ramach CS przewiduje się tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług.

Podejmowane będą działania związane z tworzeniem i funkcjonowaniem mieszkań ze wsparciem, takich jak: chronione, wspomagane, treningowe oraz inne rozwiązania łączące zapewnienie schronienia/mieszkania z dodatkowym wsparciem społecznym dla osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym i w kryzysie bezdomności, w tym m.in. z usługami opiekuńczymi, asystenckimi, specjalistycznymi, terapeutycznymi. Realizowane wsparcie może być oferowane jako kontynuacja procesu usamodzielniania w ramach deinstytucjonalizacji (np. osoby opuszczające DPS, jako wsparcie doraźne w sytuacji kryzysu, opuszczające zakłady karne) bądź jako profilaktyka umieszczenia w instytucji (np. osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze). Wspierana będzie dostępność do funkcjonalnej infrastruktury mieszkaniowej (zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania) sprzyjającej włączeniu społecznemu, uwzględniająca rozwiązania w odniesieniu do poszczególnych typów niesprawności, seniorów, osób opuszczających szpitale. Dla pełniejszej ochrony osób doświadczonych kryzysem bezdomności nie wyklucza się wsparcia usług w placówkach pomocy doraźnej. Przewiduje się również działania w zakresie zapobiegania zadłużeniu i jego dziedziczeniu (m.in. poprzez doradztwo prawne w zakresie rozwiązania sytuacji zagrożenia eksmisją), wsparcie dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym. Nie wyklucza się wdrażania modeli takich jak „Najpierw mieszkanie”.

Realizowane będą Regionalne Programy Zdrowotne (RPZ), skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dzieci. Będzie możliwe realizowanie nowych RPZ (pozytywnie zaopiniowanych przez AOTMiT) lub korzystanie z już wypracowanych RPZ (w tym realizowanych w ramach WRPO 2014+) lub z repozytorium AOTMiT, jeżeli będą dotyczyły one chorób będących istotnym problemem

zdrowotnym regionu. Wdrażane będą standardy dostępności dla POZ i szpitali w ramach modelu „Dostępność plus dla zdrowia”. Przewiduje się projekty z zakresu rozwoju usług opieki zdrowotnej, w tym długoterminowej dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. starszych, OzN, dzieci) poprzez m.in. tworzenie nowych miejsc oraz świadczenie usług środowiskowych i zapewnienie ich trwałości, poszerzenie dostępu do domowej opieki zdrowotnej, rozwój rozwiązań telemedycznych. Realizowane będą działania wspierające poprawę dostępu do diagnostyki i wsparcia chorób otępiennych, wczesnej diagnozy zaburzeń rozwojowych FAS i innych zaburzeń rozwojowych dzieci i młodzieży (w tym zaburzeń emocjonalnych, integracji sensorycznej, logopedycznych, zaburzeń odżywiania), wraz z upowszechnieniem korzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej (m.in. terapii zaburzeń rozwojowych). Działania w tym zakresie będą komplementarne do działań na poziomie krajowym. Nie wyklucza się zintegrowanych projektów usług społecznych i zdrowotnych, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Wsparcie ochrony zdrowia realizowane w ramach CP4 będzie komplementarne z interwencją w ramach CP1.

Wsparcie w ramach CS będzie odbywać się zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji usług i dostępnej przestrzeni. Nie wyklucza się tworzenia innowacyjnych modeli usług i wdrażania przetestowanych modeli wypracowanych m.in. w projektach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu. Działania mogą być realizowane w formie kompleksowych/zintegrowanych projektów, łączących poszczególne typy działań (np. możliwe jest łączenie usług społecznych i zdrowotnych). Zakres projektu określa Wnioskodawca w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Projekty mogą zawierać opiekę medyczną dzienną i mobilną, przyczyniać się do rozwoju współpracy i wsparcia samorządów i instytucji, które będą podejmowały dany typ działań. Wpieranego w ramach CS działania na rzecz dzieci są zgodne z europejskimi postulatami Gwarancji dla dzieci. Równe szanse, wsparcie dla dzieci, integracja OzN, opieka długoterminowa, mieszkania i pomoc dla bezdomnych, dostęp do podstawowych usług i opieki zdrowotnej są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

Główne grupy docelowe

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich otoczenie
- osoby z problemami zdrowia psychicznego i ich otoczenie
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby starsze, osoby z ograniczoną sprawnością, w tym OZN, osoby z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego (bezrobotne, ubogie, w kryzysie bezdomności, opuszczające placówki), migranci i ich otoczenie
- osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w instytucjach całodobowych
- kadra instytucji regionalnego systemu polityki społecznej
- osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, w tym szczególnie osoby w kryzysie bezdomności, doznające przemocy, opuszczające placówki, szpitale instytucje i pieczę zastępczą (również rodzinną), rodziny w kryzysie, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, migranci i ich otoczenie
- osoby kwalifikujące się do profilaktyki, leczenia lub rehabilitacji zdrowotnej ze względu na wiek lub stan zdrowia, w tym dzieci
- osoby ubogie pracujące, narażone na wykluczenie społeczne m.in. z powodu uzależnień lub narażenia na przemoc

Beneficjenci:

- *podmioty ekonomii społecznej*

- *organizacje pozarządowe*
- *instytucje rynku pracy*
- *JST (w tym wszystkie utworzone przez nie podmioty oraz jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia*
- *jednostki organizacyjne JST w zakresie poprawy dostępu do usług wsparcia rodziny i sytemu pieczy zastępczej, osób starszych i z niepełnosprawnościami*
- *LGD*
- *państwowe jednostki budżetowe*
- *osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*
- *podmioty wykonujące działalność leczniczą na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej*
- *uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Przewiduje się możliwość realizacji projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.6.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCO01	Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą objętych w projekcie wsparciem w zakresie poprawy dostępności zgodnie ze standardem dostępności	podmioty	9	47
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	3 343	16 717
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	689	3 445
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLDKCO02	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	szt.	1	6
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCO03	Liczba opiekunów faktycznych objętych wsparciem w programie	osoby	167	836
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	EECO16	Liczba osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	osoby	67	334

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCR01	Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które poprawiły dostępność zgodnie ze standardem dostępności	podmioty	90%		42	IZ/SL/Ben eficjenci
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	44 973		1 770	IZ/SL/Ben eficjenci
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCR03	Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	podmioty			1 770	IZ/SL/Ben eficjenci
5	(k)	EFS	W okresie przejściowym	PLKCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby			1 770	IZ/SL/Ben eficjenci

2.1.5.6.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

5	EFS	W okresie przejściowym	(k)	158	45 412 219,00
				160	15 994 577,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(k)	01	61 406 796,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(k)	03	5 769 288,00
				12	2 499 000,00
				33	53 138 508,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(k)	10	61 406 796,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(k)	02	61 406 796,00

2.1.5.7. Cel szczegółowy (I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.5.7.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Poprawę dostępu i jakości wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działań na rzecz usamodzielnienia osób opuszczających pieczę zastępczą, usług wsparcia dla młodzieży przebywającej w różnego rodzaju ośrodkach oraz dostosowanie usług do potrzeb odbiorców**
- 2. Wsparcie cudzoziemców**
- 3. Integrację społeczną osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym**
- 4. Aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego**
- 5. Wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych**

Wspierany będzie rozwój usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym asystentury rodzinnej, poradnictwa, doradztwa, wsparcia terapeutycznego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapobiegania różnego rodzaju kryzysom, w tym psychicznym i wychowawczym, na rzecz grup samopomocowych, osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą m.in. usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych i opuszczających placówki takie jak np. MOW, MOS, zakład poprawczy. Prowadzone będą programy wczesnego usamodzielniania mieszkańców placówek – treningi i warsztaty samodzielności prowadzone w placówkach, przygotowywanie programów usamodzielniania, zapewniania wsparcia asystentów/opiekunów usamodzielniania. Przewiduje się tworzenie nowych miejsc w placówkach w obszarze wsparcia dziecka i rodziny oraz przeciwdziałania przemocy, wzmocnienie instytucji realizujących zadania w tym obszarze i ich współpracy, rozwój dostępu do usług terapeutycznych i poradnictwa zarówno dla osób doznających przemocy jak i dla ją stosujących (programy korekcyjno-edukacyjne). Wspierane będą usługi w zakresie regionalnego systemu wsparcia rodzin w procesie adopcji (w tym pre i postadopcji). Niezbędne jest wzmocnienie rodzin w systemie rodzicielstwa zastępczego, m.in. przez profesjonalizację zawodu rodzica zastępczego, rozbudowy oferty wsparcia specjalistycznego (w tym medycznego, terapeutycznego, superwizyjnego, rehabilitacyjnego, dostosowania lokalu) dla rodzin zastępczych i ich wychowanków, zapewnienie specjalnych kursów i treningów samodzielności (także wczesnego usamodzielniania), asystentów/opiekunów usamodzielniania dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej (przed adopcją) oraz po adopcji i specjalistycznej placówce.

Promowane będzie tworzenie miejsc kompleksowego świadczenia usług, np. profilaktycznych (m.in. klubów rodzinnych, młodzieżowych,

profilaktyki przemocy w rodzinie, w zakresie kształcenia kompetencji wychowawczych rodziców, również jako profilaktyki umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, psychoprofilaktyki, komunikacji) z integracją (np. oferta zajęć i opiekuńczych i sportowych dla młodzieży w formie pracy opiekuńczej, specjalistycznej i podwórkowej). Wspierane będą projekty łączące integrację z rozwojem społeczności lokalnych np. metodą animacji i organizacji społeczności lokalnych.

Ponadto niezbędne jest zapewnienie usług w zakresie mieszkalnictwa ze wsparciem, w tym szczególnie dla rodzin w kryzysie, osób opuszczających pieczę zastępczą i placówki w systemie przeciwdziałania przemocy. Usługi będą łączyć zapewnienie schronienia/mieszkania z dodatkowym wsparciem społecznym dla osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, w tym m.in. z usługami opiekuńczymi, asystenckimi, specjalistycznymi, terapeutycznymi.

W ramach rozwoju usług specjalistycznych (np. psychoterapii, diagnostyki neurologicznej dla wychowanków pieczy zastępczej) nie wyklucza się zintegrowanych projektów usług społecznych i zdrowotnych. Przewiduje się także tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług przy współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Wspierany będzie proces przygotowania do deinstytucjonalizacji w tych obszarach, w których można zauważyć relatywnie silną instytucjonalizację wsparcia, wynikającą z analiz regionalnych. Wdrażane będą działania komplementarne z projektem koordynacyjnym ROPS realizowanym w ramach FERS, m.in. wdrażanie planów deinstytucjonalizacji, w tym udogodnień przestrzennych (dostosowywanie przestrzeni do potrzeb mieszkańców, umożliwianie personalizacji przestrzeni), zmian/innowacji w zakresie sposobu organizacji świadczonego wsparcia (np. wprowadzania nowej organizacji usług, nowych usług specjalistycznych), przygotowanie kadry do świadczenia bardziej spersonalizowanego wsparcia i świadczenia usług w środowisku, wraz z doposażeniem. Równoległe realizowane będą działania związane z rozwojem form rodzinnych pieczy zastępczej.

Przewiduje się realizację utworzenia centrów kompleksowego wsparcia cudzoziemców, oferujących m.in.: wsparcie informacyjne na temat usług adresowanych do migrantów, obywateli państw trzecich zakresie nauki języka polskiego, proceduralnym (prawno-doradcze), wsparcie asystenckie w codziennym funkcjonowaniu (np. sprawy lokalowe), w zakresie adaptacji i integracji społeczno-kulturalnej ze społecznościami lokalnymi.

Podjęmowane będą działania z zakresu promowania integracji społecznej osób, rodzin, społeczności lokalnych borykających się z różnymi problemami, narażonych na marginalizację i wykluczenie. Wsparcie będzie realizowane przez działania aktywizacyjne, integracyjne, edukacyjne, informacyjne, upowszechniające, profilaktyczne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne pozwalające na włączenie lub utrzymanie aktywności społecznej (m.in. tworzenie i/lub wsparcie istniejących klubów, świetlic, uniwersytetów III wieku, klubów seniora, działalności obywatelskiej,

wolontariatu, aktywności w ramach ciał dialogu, itd.). Wspierane będą działania służące wzmocnieniu więzi społecznych, międzypokoleniowych, budowaniu wspólnot sąsiedzkich.

Mając na celu rozwój społeczeństwa obywatelskiego i wzmocnienie potencjału działających w regionie organizacji przewiduje się zróżnicowane formy działań, w tym:

- Małe projekty/mini dotacje realizowane bezpośrednio przez organizacje, w których wsparcie ukierunkowane będzie na zwiększanie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej i rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w tym na obszarach najbardziej nimi dotkniętych; projekty z zakresu edukacji obywatelskiej; upowszechnianie form wolontariatu; rozwój inicjatyw mających na celu budowanie świadomego i aktywnego społeczeństwa.
- Wsparcie bezpośrednio organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, z zakresu rozwoju instytucjonalnego organizacji, w tym doradztwa strategicznego, poprawy jakości zatrudnienia, możliwości rozwoju pracowników, współpracowników, członków, wzmocnienia roli organizacji w dialogu społecznym¹.
- Dopuszcza się możliwość wsparcia regionalnych federacji, zrzeszeń, porozumień organizacji bądź centrów w celu wzmocnienia ich roli w budowaniu potencjału mniejszych organizacji funkcjonujących na danym terytorium bądź o podobnej specyfice działalności, dysponujących na danym obszarze wystarczającym potencjałem organizacyjnym do realizacji tego typu projektów.

Wsparcie w ramach CS będzie odbywać się zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji usług i dostępnej przestrzeni. Nie wyklucza się tworzenia innowacyjnych modeli usług i wdrażania przetestowanych modeli wypracowanych m.in. w projektach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu.

Przewiduje się podejmowanie działań w skali subregionalnej, dostosowanych do specyfiki obszaru i wpływających na wyrównywanie różnic w terytorialnym dostępie do usług. Działania będą miały na celu rozwój potencjału organizacji świadczących usługi w danym środowisku dotyczące poprawy jakości świadczonych usług, możliwości ich realizacji, nawiązywania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi z JST. Realizowane będą również działania w zakresie rozwoju współpracy i wsparcia samorządów i instytucji, które będą podejmowały dany typ działań lub projekty kompleksowe/zintegrowane. Komponentem projektu może być wypracowanie na danym obszarze modelu współpracy pomiędzy JST a organizacjami w kwestii realizacji usług publicznych na danym obszarze.

---

¹ W tym: zapewnienie godnych warunków pracy, umożliwianie zatrudnienia na podstawie kodeksu pracy, zwiększenie potencjału organizacji w kwestiach wchodzenia w układy zbiorowe, uczestnictwa w różnych gremiach, angażowania się w procesy doradcze, budowania silniejszych form wpływu na stanowienie prawa

Wspierane w ramach CS działania na rzecz dzieci są zgodne z europejskimi postulatami Gwarancji dla dzieci. Równe szanse, wsparcie dla dzieci, integracja OzN, dostęp do podstawowych usług są jednymi z podstawowych zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

Główne grupy docelowe

- dzieci, młodzież i dorośli wymagający wsparcia
- rodziny (biologiczne, zastępcze, adopcyjne), w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych
- otoczenie dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, ich rodzin (biologicznych, zastępczych, adopcyjnych) potrzebujących wsparcia
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin, a także kandydaci na rodziców adopcyjnych oraz członkowie ich rodzin
- członkowie grup marginalizowanych, migranci, obywatele państw trzecich oraz ich otoczenie
- kadra instytucji regionalnego
- osoby doznające przemocy w rodzinie, kadry świadczące usługi w tym zakresie
- społeczności lokalne
- pracownicy, członkowie i wolontariusze organizacji pozarządowych,
- pracownicy, członkowie i wolontariusze organizacji społeczeństwa obywatelskiego

Beneficjenci:

- *instytucje regionalnego systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej*
- *JST (w tym wszystkie utworzone przez nie podmioty oraz jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia*
- *LGD*
- *organizacje społeczeństwa obywatelskiego*
- *organizacje pozarządowe*
- *organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 UoDPPiW, w tym w szczególności stowarzyszenia (w tym stowarzyszenia zwykłe), związki stowarzyszeń, fundacje oraz jednostki terenowe organizacji pozarządowych posiadające osobowość prawną,*
- *spółdzielnie socjalne,*
- *Koła Gospodyń Wiejskich*
- *spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.*

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja są zgodne z powyższymi zasadami. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych, np. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Nie wyklucza się terytorializacji wsparcia obejmującego pozostałe jej formy jak obszary strategicznej interwencji, porozumienie terytorialne, porozumienia zwarte w ramach Centrum Wsparcia Doradczego, Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) inne instrumenty terytorialne (IIT).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Na tym etapie nie planuje się projektów międzynarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Działania w ramach CS nie generujących dochodu ani oszczędności kosztów w szczególności w sektorze usług publicznych, charakteryzują się niską opłacalnością finansową, ale za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

2.1.5.7.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem EFS+	osoby	2 960	14 800

5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	1 700	8 500
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	180	900
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	2 360	11 800
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	600	3 000
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	EECO14	Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	600	3 000

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	PLLCR 01	Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie	osoby			500	IZ/SL/Beneficjenci	
5	(1)	EFS	W okresie przejściowym	PLLCR 02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki			1 660	IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.5.7.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(I)	152	10 434 000,00
				157	2 625 000,00
				163	31 554 233,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(I)	01	44 613 233,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(I)	03	1 549 118,00
				12	12 501 000,00
				33	30 563 115,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(I)	06	31 554 233,00
				08	10 434 000,00
				09	2 625 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFS	W okresie przejściowym	(I)	02	44 613 233,00

2.1.6. INICJATYWY LOKALNE

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.6.1. Cel szczegółowy (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

2.1.6.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach m.in. przez kompleksowe wsparcie rewitalizacyjne gmin**

- 2. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego zgodnego z treścią strategii lokalnych/terytorialnych**
- 3. Wsparcie dla instrumentów terytorialnych (ZIT, IIT²) oraz mechanizmu porozumienia terytorialnego**

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego mają za zadanie wspieranie oddolnych inicjatyw nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki, odpowiadające na zidentyfikowane endogeniczne potencjały³ oraz sprzyjanie wykorzystaniu formuły PPP w procesach rozwojowych. Interwencje na rzecz rozwoju lokalnego i ponadlokalnego bazować będą na dokumentach strategicznych (spełniających wymogi wynikające z art. 29 rozporządzenia ogólnego), charakteryzujących politykę rozwoju w ramach instrumentów terytorialnych, a także umożliwiającących korzystanie z mechanizmu uzgodnień tzw. porozumienia terytorialnego. Finansowanie projektów zawartych w strategiach nie wyklucza wykorzystania różnego typu instrumentów finansowych.

Z uwagi na fakt, iż działania realizowane w CP 5 muszą być wdrażane za pomocą instrumentów terytorialnych, kluczowe jest podnoszenie umiejętności JST w zakresie planowania strategicznego oraz zwiększenie poziomu współpracy z podmiotami/partnerami społeczno-gospodarczymi. Podejście do projektów powinno cechować się kompleksowością i budować u potencjalnych beneficjentów kompetencje do tworzenia oraz wdrażania rozwiązań na rzecz zintegrowanych projektów. Interwencja związana z rozwojem obszarów miejskich realizowana będzie w szczególności poprzez instrument ZIT - ośrodka wojewódzkiego, ośrodka regionalnego, ośrodków subregionalnych i miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Nie wyklucza się korzystania z pozostałych instrumentów (możliwe jest wykorzystanie więcej niż jednego instrumentu terytorialnego/mechanizmu wsparcia).

W ramach instrumentu ZIT+ planowana jest realizacja wyłącznie projektów zintegrowanych, odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Związki ZIT+, jako podmioty odpowiedzialne za przygotowanie Strategii ZIT+, przekładają IZ FEW 2021+, a następnie ministrowi właściwemu do rozwoju regionalnego projekt strategii celem uzyskania ich akceptacji. IZ FEW 2021+ zapewni Związkowi ZIT+ udział w wyborze projektów, co przełoży się na zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji na rzecz zintegrowanych projektów.

---

² IIT jest instrumentem wspierającym rozwój relacji funkcjonalnych. IIT mogą być realizowane na obszarach strategicznej interwencji wyznaczonych w KSRR tj. obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją oraz w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub w ramach regionalnych OSI. IIT będzie również instrumentem dedykowanym obszarom, dla których planowane są działania rewitalizacyjne. W tym przypadku funkcję strategii terytorialnej pełni gminny program rewitalizacji (GPR). (Projekt Umowy Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, str. 229)

³ Potencjał endogeniczny - to specyficzna dla danego obszaru cecha, która może być podstawą jego dalszego rozwoju nie tylko ze względu na obiektywnie korzystne uwarunkowanie, które stanowi, ale często także ze względu na fakt odróżniania danego obszaru od jego sąsiedztwa. Potencjał endogeniczny może być przewagą konkurencyjną i w ujęciu regionalnym może stanowić podstawę do budowy specjalizacji gospodarczej, natomiast w ujęciu lokalnym - powinien być podstawą dla budowy strategii rozwoju. (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, str. 118)

IIT dedykowane będzie współpracy w ramach partnerstw JST, w obszarach działań wyselekcjonowanych zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W uzasadnionych przypadkach, IZ FEW 2021+ dopuszcza możliwość użycia IIT na potrzeby realizacji zapisów strategii rozwoju pojedynczej gminy; warunki dofinansowania stosownych projektów określone zostaną na poziomie wyboru operacji. Zastosowanie powyższego odstępstwa możliwe będzie w szczególności w przypadku: wyjątkowej potrzeby podniesienia potencjału endogenicznego gminy, kontynuacji projektu z obszaru sąsiedniej gminy oraz wzmocnienia procesów funkcjonalnych oddziaływujących na obszar porozumień międzygminnych, z preferencją przy włączeniu organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

W rozwoju miast istotne jest budowanie odporności endogenicznej, wzmocnianie i rozwój lokalnej gospodarki, zielonej i niebieskiej infrastruktury, fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, ochrona, rozwój i promowanie publicznych zasobów turystycznych i powiązanych usług turystycznych; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa niematerialnego) i usług w dziedzinie kultury; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki (innych niż obszary Natura 2000), wykorzystanie potencjału edukacyjnego bądź wsparcia lokalnych społeczności.

Wielkopolskie miasta stoją przed wieloma wyzwaniami, część mieszkańców funkcjonuje w niesprzyjającym otoczeniu - szacuje się, że ponad 1/5 powierzchni miast podlega procesom degradacji. Obszary te wymagają szczególnego wsparcia ze względu na ich zaburzone funkcje, w tym rewitalizacji. Dotyczy to szczególnie terenów poprzemysłowych, powojaskowych, poeksploatacyjnych, pokomunikacyjnych i powydobywczych oraz obszarów miast będących w zastoju. Zakres interwencji obejmuje realizację kompleksowych działań na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone na podstawie gminnych programów rewitalizacji⁴. Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie albo modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła lub adaptacją tych przestrzeni. Wspierane będą projekty kompleksowe; elementy projektów mogą stanowić: termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, inwestycje dotyczące drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) lub drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych. Istotne, aby prace budowlane przeprowadzać mając na uwadze stosowanie przyjaznych środowisku rozwiązań (w tym elementy zielonej i niebieskiej architektury), GOZ oraz wykorzystując technologie minimalizujące zużycie zasobów i energii, zwłaszcza energii ze źródeł nieodnawialnych. W ramach realizacji poszczególnych projektów nie wyklucza się kompleksowego wsparcia, uwzględniającego kwestie poprawy dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni

---

⁴ opracowanych na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego.

publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

Wsparcie inicjatyw lokalnych w ramach celu szczegółowego dopuszcza możliwość realizacji zadań z zakresu pozostałych celów polityki, o ile służą realizacji procesów wzmocnienia systemów funkcjonalnych na terytoriach objętych strategią i jeśli nie są przewidziane do realizacji w ramach programów sektorowych. Ze względu na przekrojowy charakter celu szczegółowego niezbędne będzie jego komplementarność względem innych Celów Polityki Spójności, ze szczególnym uwzględnieniem Celu Polityki 4, w tym rozwoju mieszkalnictwa oraz usług dla społeczności lokalnej.

Polityka dotycząca wdrażania wymiaru terytorialnego będzie realizowana w oparciu o zasady i uwarunkowania wskazane na poziomie dokumentów wykonawczych.

Główne grupy docelowe

- JST (w tym wszystkie jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia
- organizacje pozarządowe (m.in. fundacje, stowarzyszenia)
- organizacje pracodawców i związki zawodowe
- kościoły i związki wyznaniowe
- przedsiębiorstwa
- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne
- PPP
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
- TBS
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie wyższe
- jednostki naukowe
- inne podmioty

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego

oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wdrażanie odbywać się będzie z uwzględnieniem partnerów, o których mowa w zapisach Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną instrumentami ZIT oraz innymi instrumentami terytorialnymi (IIT). Instrumentem ZIT planuje się objąć obszary MOF Poznania, Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej, Konina, Piły, Gniezna, Leszna oraz obszary, które ze względu na swoją specyfikę zostały zakwalifikowane jako miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Wykorzystanie instrumentów terytorialnych dla OSI o znaczeniu krajowym, wskazanych w KSRR, tj. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i gminy zagrożone trwałą marginalizacją, a także OSI o znaczeniu regionalnym (zakres wsparcia został określony w Strategii Wielkopolska 2030 i za zgodą ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego zostanie doprecyzowany w drodze uchwały/dokumentu wykonawczym). Przyczyni się do pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych oraz zmniejszenia dystansu rozwojowego miast średnich, które utraciły na znaczeniu społeczno-gospodarczym i potencjale rozwojowym. Inne Instrumenty Terytorialne skoncentrowane będą w szczególności na działaniach rewitalizacyjnych oraz realizacji działań partnerstw ponadlokalnych z miejskich obszarów funkcjonalnych. Podstawą realizacji instrumentów terytorialnych będą strategie ponadlokalne/terytorialne/plany działań oraz, w przypadku działań rewitalizacyjnych, Gminne Programy Rewitalizacji (opracowane zgodnie z ustawą o rewitalizacji). Wskazane dokumenty, z uwagi na identyfikację kluczowych przedsięwzięć, posłużą wielopłaszczyznowej koordynacji z zakresu wykorzystania potencjalnych źródeł finansowania - krajowych programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, programu regionalnego bądź wykorzystania mechanizmu porozumienia terytorialnego⁵.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje partnerstw o charakterze ponadregionalnym, w tym partnerstwa biorących udział w projekcie Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Na zadania rewitalizacyjne, wsparcie kultury oraz turystyki z uwagi na szerokie spektrum tematyczne oraz znaczne potrzeby finansowe,

⁵ Porozumienie terytorialne jest mechanizmem polegającym na urzeczywistnieniu planowania i realizowania procesów rozwojowych, podejmowanych/inicjowanych z poziomu lokalnego. Mechanizm ten powinien służyć rozwojowi współpracy samorządów, na obszarach gdzie zostały zidentyfikowane istotne dla rozwoju, więcej niż jednej JST (gminy/powiatu), potencjały społeczne/gospodarcze lub problemy, które ograniczają uruchomienie i wykorzystanie potencjałów.

przewiduje się oferowanie zarówno wsparcia w postaci dotacji, jak i instrumentów zwrotnych. Instrumenty zwrotne dedykowane będą w szczególności inwestycjom o potencjale komercyjnym i samofinansującym się. Bezzwrotna forma pomocy zaadresowana zostanie na działania w obszarze kultury i turystyki, które ze względu na swoją specyfikę nie są w stanie zapewnić samowystarczalności finansowej, a za ich wsparciem przemawiają względy pozaekonomiczne.

2.1.6.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	100 000	600 000
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 146	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	10	100
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.		
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	3	9
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 148	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	2	7

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(i)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 48	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	165	29 050 000,00
				166	32 550 000,00
				168	31 500 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	01	61 600 000,00
				03	31 500 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	33	93 100 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(i)	03	93 100 000,00

2.1.6.2. Cel szczegółowy (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.1.6.2.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach m.in. przez kompleksowe wsparcie rewitalizacyjne gmin**
- 2. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego zgodnego z treścią strategii lokalnych/terytorialnych**
- 3. Wsparcie dla instrumentów terytorialnych (IIT) oraz mechanizmu porozumienia terytorialnego**
- 4. Wsparcie dla instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (zgodnie z potrzebami zidentyfikowanymi na poziomie wybranych do realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność), m.in. działania związane ze wsparciem osób starszych, wzmocnienie kapitału społecznego, wspieranie działań zmierzających do wzrostu poziomu wiedzy o przeciwdziałaniu zmianom klimatu oraz zasobach obszaru, działania zmierzające do przeciwdziałania wyludniania się wsi i zmniejszania różnic rozwojowych, działania wspomagające kulturę na wsi, wsparcie usług lokalnych)**

Obok inwestycji służących poprawie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwiększaniu miejsc pracy poza rolnictwem, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców, czy pobudzaniu aktywności społecznej, kluczowe jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich oraz zwiększanie wykorzystywania potencjałów turystyki, kultury czy unikalnych walorów przyrodniczych, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Zgodnie z architekturą CP5 przedmiotowy cel szczegółowy skoncentrowany zostanie na rozwoju terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki odpowiadające na zidentyfikowane endogeniczne potencjały. Finansowanie projektów zawartych w strategiach wykorzystywać powinno różnego typu instrumenty finansowe.

Warunkiem wsparcia będzie posiadanie dokumentów strategicznych (strategie lokalne/terytorialne, GPR, plany działań - spełniające wymogi wynikające z art. 29 rozporządzenia ogólnego) opracowanych na potrzeby poszczególnych instrumentów terytorialnych. Zasadniczo wspierane będzie budowanie odporności endogenicznej, rozwój lokalnej gospodarki, zielonej i niebieskiej infrastruktury, fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, ochrona, rozwój i promowanie publicznych zasobów turystycznych i powiązanych usług turystycznych; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa niematerialnego) i usług w dziedzinie kultury; ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki (innych niż obszary Natura 2000), wykorzystanie potencjału edukacyjnego i społecznego. Ponadto w ramach celu szczegółowego możliwe będzie realizowanie zadań przypisanych pierwotnie do pozostałych celów polityki, jeśli działania te wynikać będą z opracowań strategicznych. Każdorazowa realizacja interwencji powinna dążyć do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (mitygacja)

oraz równolegle uwzględniać działania na rzecz dostosowania się (adaptacji) do prognozowanych skutków zmian klimatu.

Wykorzystanie IIT dedykowane będzie współpracy w ramach partnerstw JST i współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w obszarach działań wyselekcjonowanych zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W przypadkach uzasadnionych, IZ FEW 2021+ dopuszcza możliwość użycia IIT na potrzeby realizacji zapisów strategii rozwoju pojedynczej gminy, warunki dofinansowania stosownych projektów określone zostaną na poziomie wyboru operacji. Zastosowanie powyższego odstępstwa możliwe będzie w szczególności w przypadku: wyjątkowej potrzeby podniesienia potencjału endogenicznego gminy, kontynuacji projektu z obszaru sąsiedniej gminy oraz wzmacnianiu procesów funkcjonalnych oddziaływujących na obszar porozumień międzygminnych wyłącznie z uwzględnieniem aktywnej współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Wsparcie dla instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność realizowane będzie przez LGD, poprzez wdrażanie opracowanych na poziomie lokalnym strategii rozwoju (spełniające wymogi wynikające z art. 32 rozporządzenia ogólnego). Zadaniem RLKS będzie umożliwienie lokalnym społecznościom inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne, gospodarcze i środowiskowe danego obszaru, przyczynienie się do uzyskania m.in trwalszych efektów, poczynionych wskutek współodpowiedzialnych działań lokalnych społeczności. Interwencja wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych interwencji ukierunkowanych na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów lokalnych, animowanie i wsparcie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, realizację projektów odpowiadających na potrzeby mieszkańców wynikające z barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia. Rozwój lokalnych społeczności będzie realizowany poprzez działania o charakterze kulturowym, turystycznym i środowiskowym, a także poprzez organizowanie społeczności lokalnej i animację społeczną. Podejmowane będą działania wspierające rozwiązania z zakresu aktywnej integracji społecznozawodowej realizowane w oparciu o formy wsparcia środowiskowego oraz deinstytucjonalizację usług publicznych.⁶

Obszary gmin miejsko-wiejskich i wiejskich są w sposób szczególnie narażone na występowanie koncentracji problemów o charakterze społeczno-gospodarczym, z tego względu zakres interwencji zawierać będzie działania mające na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów

---

⁶ Zakres tematyczny obejmować może działania związane z wspieraniem i promowaniem biznesu społecznie odpowiedzialnego, wspieraniem zaangażowania podmiotów niepublicznych w świadczenie usług publicznych; tworzeniem Centrów Aktywności Senioralnej, tworzeniem ośrodków aktywnej społeczności (Mobilnych Centrów Animacji Młodzieżowej), tworzeniem Centów Edukacji Ekologicznej/klimatycznej, rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, promocją mikroregionów kulturowych w kraju i za granicą, budową gminnych i ponadgminnych dróg rowerowych, ścieżek pieszo - rowerowych do miejsc zabytkowych, budową interaktywnych centrów dla turystów, tworzeniem sieci centrów kulinarnych, wsparciem dla produktu lokalnego, budową infrastruktury związanej z edukacją, wolnym czasem, sportem i rekreacją, wsparcie kultury na wsi z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, animowaniem świetlic wiejskich, organizacją wydarzeń kulturalnych, wspieraniem inicjatyw lokalnych, tworzeniem inkubatorów przedsiębiorczości czy biur coworkingowych

kryzysowych. Warunkiem udzielenia wsparcia w zakresie rewitalizacji będzie gminny program rewitalizacji obrazujący zapotrzebowanie interesariuszy rewitalizacji w tym przedmiocie. Wspierane będą kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz lokalnej gospodarki, animacji społecznej oraz ład przestrzennego, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Podstawą wszelkich działań rewitalizacyjnych winna być potrzeba rozwiązania skoncentrowanych obszarowo problemów o podłożu społecznym, zidentyfikowanych poprzez diagnozę społeczności lokalnej, natomiast ich realizacja przebiegać w oparciu o silną partycypację społeczną. Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie albo modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miejscowości do zmian klimatu w celu zmniejszenia. Wspierane będą projekty kompleksowe a elementy projektów mogą stanowić: termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, inwestycje dotyczące drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) lub drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

Znajdujące się na obszarach wiejskich liczne obiekty zabytkowe, zespoły pałacowo-ogrodowe czy zespoły folwarczne ulegają stopniowej degradacji, a przy braku renowacji na trwałe zostanie utracone nie tylko lokalne, ale i regionalne dziedzictwo kulturowe. Niewystarczającą jakością i stanem technicznym odznaczają się również obiekty sportowo-rekreacyjne czy turystyki kwalifikowanej.

Wymóg realizacji instrumentów terytorialnych determinuje potrzebę rozwoju kompetencji JST w obszarze zintegrowanego planowania strategicznego na poziomie lokalnym i ponadlokalnym - również w kontekście korzystania z innych form wsparcia inicjatyw oddolnych, np. porozumienia terytorialnego, a także upowszechnienia współpracy z podmiotami/partnerami społeczno-gospodarczymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Interwencja na rzecz rozwoju obszarów wiejskich wykorzystywać będzie w szczególności instrumenty IIT. Na obszarze objętym wspólną strategią rozwoju możliwe jest wykorzystanie więcej niż jednego instrumentu terytorialnego/mechanizmu wsparcia. Preferencje uzyskają działania, które będą realizowane na terenie gmin zaliczonych do obszarów zmarginalizowanych. Polityka dotycząca wdrażania wymiaru terytorialnego będzie realizowana w oparciu o zasady i uwarunkowania wskazane na poziomie dokumentów wykonawczych.

Ze względu na przekrojowy charakter celu szczegółowego niezbędne będzie jego komplementarne wdrażanie względem innych Celów Polityki Spójności, ze szczególnym uwzględnieniem Celu Polityki 4, w tym rozwoju usług dla społeczności lokalnej.

Główne grupy docelowe

- JST (w tym wszystkie jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne, szkoły, instytucje kultury, szpitale), ich związki i stowarzyszenia
- organizacje pozarządowe (m.in. fundacje, stowarzyszenia)
- organizacje pracodawców i związki zawodowe
- kościoły i związki wyznaniowe
- przedsiębiorstwa

- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne
- LGD
- PPP
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
- TBS
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- uczelnie wyższe
- jednostki naukowe
- inne podmioty

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Wdrażanie wsparcia odbywać się będzie z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w tym m.in.: ochroną danych osobowych, wolnością wyboru zawodu i prawem do podejmowania pracy, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, prawem własności, równością wobec prawa, niedyskryminacją, równością kobiet i mężczyzn, integracją osób niepełnosprawnych, ochroną środowiska, prawem do dobrej administracji, prawem dostępu do dokumentów, prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, możliwości zwracania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe. Realizacja działań będzie odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasad równości w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz krajowego, co będzie odzwierciedlone zarówno w procesie programowania, wdrażania, monitorowania kontroli, informacji i promocji, a także samej realizacji projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego objęte zostaną Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność: instrumentem dedykowanym w szczególności obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją oraz instrumentem dotyczącym rewitalizacji obszarów znajdujących się poza zasięgiem miejskich obszarów funkcjonalnych (zakres przestrzenny został określony w Strategii Wielkopolska 2030 i za zgodą ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego zostanie doprecyzowany w drodze uchwały). Interwencja obejmować będzie działania partnerstw z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (w tym Partnerstw biorących udział w projekcie Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego), które dążą do realizacji założeń wynikających ze strategii ponadlokalnych/planów działań. W ramach celu szczegółowego podejmowane będą działania ukierunkowane na rewitalizację obszarów zdegradowanych, wyznaczonych w Gminnych Programach Rewitalizacji. Dokumenty strategiczne stanowiące fundament wdrażania założeń CP5, z uwagi na identyfikację kluczowych przedsięwzięć, posłużą wielopłaszczyznowej koordynacji z zakresu wykorzystania potencjalnych źródeł finansowania - krajowych programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, programu regionalnego bądź wykorzystania mechanizmu porozumienia terytorialnego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje partnerstw o charakterze ponadregionalnym, w tym partnerstwa biorących udział w projekcie Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Na zadania rewitalizacyjne, wsparcie kultury oraz turystyki z uwagi na szerokie spektrum tematyczne oraz znaczne potrzeby finansowe, przewiduje się oferowanie zarówno wsparcia w postaci dotacji, jak i instrumentów zwrotnych. Instrumenty zwrotne dedykowane będą w szczególności inwestycjom o potencjale komercyjnym i samofinansującym się. Bezzwrotna forma pomocy zaadresowana zostanie na działania w obszarze kultury i turystyki, które ze względu na swoją specyfikę nie są w stanie zapewnić samowystarczalności finansowej, a za ich wsparciem przemawiają względy pozaekonomiczne.

2.1.6.2.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 146	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	6	21
6	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.		
6	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	4	13
6	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRO 148	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	4	15

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	(ii)	EFRR	W okresie przejściowym	PLRR 48	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby		2021		IZ/SL/Beneficjenci	

2.1.6.2.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 - zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	165	12 450 000,00
				166	13 950 000,00
				168	13 500 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	01	26 400 000,00
				03	13 500 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	12	20 000 000,00
				33	19 900 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	W okresie przejściowym	(ii)	03	39 900 000,00

2.1.7. SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Cel szczegółowy (i) umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie

2.1.7.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zakres interwencji będzie obejmować w szczególności:

- 1. Budowę innowacyjnej, zeroemisyjnej, dynamicznej gospodarki o obiegu zamkniętym**
- 2. Zapewnienie zintegrowanej przestrzeni wysokiej jakości**
- 3. Rozwój aktywnego społeczeństwa**

W celu wzmocnienia poziomu innowacyjności oraz wspierania wzrostu przedsiębiorstw zastępujących branże tradycyjne planowana jest rozbudowa i dalszy rozwój otoczenia badawczo-rozwojowego (m.in. rozwój infrastruktury B+R, wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu, ośrodków innowacji, konsorcjów naukowo-badawczych), zorientowanego na sektory obejmujące branże w których skupią się nowe łańcuchy wartości, w tym w obszarach Inteligentnych Specjalizacji (IS).

W ramach dywersyfikacji gospodarki oraz utrzymania istniejących i tworzenia nowych miejsc pracy, wspierany będzie potencjał rozwojowy i konkurencyjność przedsiębiorstw. Działania skierowane będą na realizację projektów oferujących kompleksowe wsparcie dla przedsiębiorstw zarówno w oparciu o komponent infrastrukturalny, jak i uzupełniająco szkoleniowy. W celu utrzymania potencjału gospodarczego i promocji przedsiębiorczości planowana jest realizacja projektów wspierających tworzenie nowych przedsiębiorstw, wspieranie samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy w branżach wykorzystujących potencjały endogeniczne obszarów objętych transformacją. Wsparcie obejmować będzie inwestycje niezbędne do zmiany profilu działalności, w tym wprowadzenia nowych przyjaznych dla klimatu produktów, usług, procesów. Ważne jest wsparcie rozwoju przedsiębiorstw działających w obszarach regionalnych i podregionalnych IS. Istotne znaczenie ma również wspieranie dużych przedsiębiorców – inwestycje realizowane przez takie podmioty będą wiązać się ze znacznie wyższymi możliwościami tworzenia nowych miejsc pracy i korzyściami społecznymi czy gospodarczymi. Dopelnieniem działań będzie m.in. realizacja projektów podnoszących atrakcyjność inwestycyjną (uzupełnioną m.in. o przygotowanie terenów inwestycyjnych), promocja inwestycyjna i gospodarcza oraz internacjonalizacja przedsiębiorstw.

W celu wsparcia procesu przejścia na model GOZ, podejmowane będą kompleksowe działania na rzecz wdrażania zasobów i materiałooszczędnych procesów produkcyjnych i logistycznych, zwiększenie reużycia produktów, upcykling, recykling, materiałów oraz efektywne gospodarowanie zasobami. Zakłada się także realizację inwestycji mających na celu m.in. ograniczenia zużycia energii w procesach produkcyjnych, a także wody, ciepła i chłodu.

Interwencja zakłada rozwój szkół kształcenia zawodowego, lepsze dopasowanie oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez wzmocnienie współpracy z pracodawcami oraz dostosowanie do wymogów stawianych przez cyfrową i zieloną transformację. Kluczowe będą działania upowszechniające oraz poprawiające jakość doradztwa edukacyjnego i zawodowego. Zakłada się stworzenie warunków do rozwoju zawodowego, w ramach efektywnego systemu kształcenia dla osób dopiero wchodzących na rynek pracy jak i tych, które chcą rozwinąć lub zmienić swoje kwalifikacje. Projekty z zakresu rozwoju szkolnictwa wyższego dostosowane będą do potrzeb inteligentnych specjalizacji WW. Istotne będzie także wsparcie rozwoju edukacji przedszkolnej oraz zapewnienie wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3. Wsparcie infrastrukturalne będzie polegało na modernizacji istniejącej bazy placówek edukacyjnych i szkoleniowych.

Działania ograniczające wykluczenie społeczne będą skoncentrowane na wypracowaniu jak najbardziej optymalnego wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, dopasowanego m.in. do potrzeb osób dotkniętych transformacją w kierunku neutralności klimatycznej. Przewiduje się kompleksowe wsparcie dla pracowników zatrudnionych w górnictwie i w branżach okołogórnictwowych zagrożonych zwolnieniem poprzez zastosowanie ścieżki reorientacji zawodowej lub ścieżki przedsiębiorczości w celu utrzymania aktywności zawodowej (doradztwo zawodowe, pomoc prawna i psychologiczna, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

Istotną rolę w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu będzie odgrywać rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Wspierane będą działania wykorzystujące integracyjną rolę kultury i turystyki, projekty aktywizujące społeczności lokalne, a także służące zachowaniu tożsamości kulturowej i dziedzictwa.

Realizowane będą projekty mające na celu rozwój i poprawę jakości oferowanych lokalnie usług społecznych, skierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji wymagających szczególnie wsparcia, w tym do osób z branż podlegających transformacji oraz ich otoczenia (zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji). Uzupełnieniem interwencji będą działania informacyjno-promocyjne oraz projekty pilotażowe skierowane do społeczności, które pozwolą na realizowanie kampanii społecznych w zakresie systemowych rozwiązań na rzecz zielonej gospodarki oraz projektów demonstracyjnych dotyczących technologii OZE (m.in. efektywnego wytwarzania energii z odpadów i paliw alternatywnych) i budownictwa pasywnego.

Wyprowadzanie z sytuacji kryzysowej przestrzeni miejskich i wiejskich nastąpi poprzez działania kompleksowe, realizowane na podstawie Gminnych Programów Rewitalizacji.

Wsparcie uzyskają inwestycje związane z zapewnieniem dostępu do stabilnych, ekologicznych i przystępnych cenowo źródeł energii. Promowane będą rozwiązania dotyczące przede wszystkim branż zielonej gospodarki, a także kompleksowe działania mające na celu rozwój obszarów samowystarczalnych energetycznie (m.in. w oparciu o klastry, spółdzielnie energetyczne, wirtualne elektrownie), wykorzystujących lokalne uwarunkowania do wytwarzania energii z OZE. Wspierane będą inwestycje podnoszące standardy energetyczne budynków publicznych i mieszkalnych, które pozwolą m.in. na ograniczenie zjawiska ubóstwa energetycznego.

W ramach efektywnego wykorzystania zdegradowanych terenów oraz zwiększenia spójności terytorialnej, wsparcie skierowane będzie na działania związane z rekultywacją, remediacją, regeneracją, renaturyzacją, dekontaminacją oraz zagospodarowaniem terenów przemysłowych (w tym obiektów przemysłowych) w kierunku najbardziej optymalnym dla środowiska i zarazem racjonalnym ekonomicznie (m.in. na cele gospodarcze, środowiskowe, kulturalne, turystyczne, edukacyjne, mieszkaniowe). W celu eliminacji negatywnych skutków długotrwałej działalności wydobywczej kopalń, przyczyniających się m.in. do zaburzenia stosunków wodnych, konieczne jest wdrożenie działań w zakresie odbudowy oraz zwiększania zasobów wodnych w subregionie w postaci ochrony i odtwarzania naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę, a także inwestycji w urządzenia wodne i infrastrukturę (także poza subregionem). Dla budowy odporności na zmiany klimatyczne konieczne jest wsparcie działań związanych z rozwojem oraz zapewnieniem kompleksowości funkcjonowania systemów zielonej i niebieskiej infrastruktury, w tym korytarzy ekologicznych w przestrzeni miejskiej. Uzupełnieniem interwencji będą przedsięwzięcia na rzecz doskonalenia systemów zarządzania i nadzoru nad obszarami chronionymi oraz cennymi przyrodniczo oraz zachowania i promocji walorów krajobrazowych subregionu. Realizowane będą działania służące zwiększeniu dostępności do lokalnych rynków pracy i poprawy mobilności mieszkańców WW. W ramach zmniejszania presji środowiskowej promowane będą działania z zakresu elektromobilności. Poprawie dostępności komunikacyjnej w ramach połączeń miejskich i międzygminnych służyć będzie m.in. tabor publiczny, infrastruktura ładowania, centra przesiadkowe, integracja transportu zbiorowego, transport niezmotoryzowany, trasy rowerowe i piesze.

Realizacja interwencji w ramach Programu będzie uzupełnieniem dla pozostałych działań zaplanowanych w FST. Pozwoli to na ograniczenie społeczno-gospodarczych konsekwencji przemian WW, przyczyniając się do dywersyfikacji gospodarczej i restrukturyzacji regionu w kierunku

neutralności klimatycznej. Szczegółowy zakres interwencji został określony w TPSTWW.

Główne grupy docelowe

- przedsiębiorcy, w tym przedsiębiorstwa stanowiące własność JST
- IOB
- klastry
- jednostki naukowe i ich konsorcja
- instytuty badawcze
- uczelnie i szkoły wyższe
- konsorcja naukowo-przemysłowe
- centra badawczo-rozwojowe
- inne podmioty tworzące ekosystem innowacji, w tym NGO
- organizacje pozarządowe
- JST (w tym jednostki organizacyjne JST np. spółki komunalne), w tym związki JST
- placówki wychowania przedszkolnego
- szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne i ich organa prowadzące
- szkoły wyższe
- administracja rządowa zespolona i niezespolona
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe oraz TBS
- klastry
- spółdzielnie i wspólnoty energetyczne
- odbiorcy inwestycji parasolowych
- podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe
- organizacja non profit (fundacje, stowarzyszenia, związki zawodowe, kościoły)

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania. Działania realizowane w ramach celów szczegółowych będą także zgodne z zapisami Karty Praw Podstawowych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych. W odniesieniu do działań zmierzających do zapewnienia przestrzegania zasad na każdym etapie zarządzania i wdrażania, na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane specjalne kryteria wyboru projektów, weryfikujące czy projekt/operacja jest zgodny z powyższymi zasadami. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn będzie to weryfikacja w oparciu

o tzw. standard minimum, który w kilku pytaniach weryfikuje założenia projektu. W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, kryterium to będzie weryfikować czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również czy działania projektowe będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności. Na etapie realizacji projektu sposób realizacji tych zasad w praktyce będzie sprawdzany zarówno w procesie monitorowania jak również ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

W ramach CS przewiduje się możliwość wsparcia ukierunkowanego terytorialnie, w tym z zastosowaniem narzędzi terytorialnych. Co do zasady interwencja zostanie ukierunkowana do Wielkopolski Wschodniej, jako obszaru, który najsilniej uzależnionego od przemysłu wydobywczego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Program Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 jest programem obejmującym obszar Wielkopolski Wschodniej, jednakże zasięg oddziaływania zawartych w nim interwencji obejmować będzie również wymiar subregionalny oraz ponadregionalny.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Zależnie od profilu beneficjenta oraz rentowności projektu przewiduje się możliwość łączenia instrumentów finansowych (z możliwością umorzenia) z dotacjami, co powinno umożliwić kompleksowe i bardziej skuteczne wykorzystanie zwrotnych form wsparcia. W tym zakresie interwencja skierowana będzie w szczególności do MŚP, jednakże nie wyklucza się wsparcia dużych przedsiębiorstw (np. MidCap) również w kontekście instrumentów finansowych. Wsparcie dotacyjne oferowane będzie w zakresie budynków użyteczności publicznej zwłaszcza ze względu na fakt, iż wiele budynków w tym zasobie pełni istotne funkcje publiczne, np. szkoły, szpitale, ośrodki kultury. Działania promujące efektywność energetyczną, w tym budownictwo zero/niskoemisyjne i pasywne realizowane będą w systemie dotacyjnym w celu zintensyfikowania działań na rzecz promocji gospodarki niskoemisyjnej.

2.1.7.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa		

7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 07	Organizacje badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 13	Wartość usług, produktów i procesów cyfrowych opracowywanych dla przedsiębiorstw	PLN		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 15	Wytworzona zdolność inkubacji przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 101	MŚP inwestujące w umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	przedsiębiorstwa		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej charakterystyce energetycznej	szt.		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 38	Powierzchnia wspieranych zrehabilitowanych gruntów	ha		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCO 60	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	szt.		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 01	bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby		

7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 02	długotrwale bezrobotni	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 03	osoby bierne zawodowo	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 04	osoby pracujące, w tym osoby prowadzące działalność na własny rachunek	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 05	liczba dzieci w wieku poniżej 18 r.ż.	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 06	ludzie młodzi w wieku 18–29 lat	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 07	liczba uczestników w wieku 55 lat i starszych	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 08	osoby z wykształceniem średnim I stopnia lub niższym (ISCED 0–2)	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 09	osoby z wykształceniem średnim II stopnia (ISCED 3) lub policealnym (ISCED 4)	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 10	osoby z wykształceniem wyższym (ISCED 5 do 8)	osoby		
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECO 11	całkowita liczba uczestników	osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 102	Miejsca pracy dla naukowców utworzone we wspieranych jednostkach	EPC					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie	PLN					

					publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)						
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 04	MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne	przedsiębiorstwa					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 06	Złożone wnioski patentowe	szt.					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 12	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych usług, produktów i procesów cyfrowych opracowanych przez przedsiębiorstwa	użytkownicy/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 17	Nowe przedsiębiorstwa utrzymujące się na rynku	przedsiębiorstwa					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 18	MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	przedsiębiorstwa					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 98	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rozwoju	osoby					

					umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (według rodzaju umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)(*)						
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)(*)	MWh/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ /rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)(*)	MWh/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 32	Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii	MW					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 48	Odpady wykorzystywane jako surowce	tony/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 50	Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości	osoby					

					powietrza(**)						
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę mieszkań socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 65	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów dla służb zatrudnienia	użytkownicy/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 01	uczestnicy poszukujący pracy po opuszczeniu programu(**)	osoby					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 02	uczestnicy biorący udział w kształceniu lub szkoleniu po	osoby					

					opuszczeniu programu(**)						
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 03	uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po opuszczeniu programu(**)	osoby					
7	(i)	FST	W okresie przejściowym	EECR 04	uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu(**)	osoby					

2.1.7.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	FST	W okresie przejściowym	(i)	003	21 000 000,00
				004	12 000 000,00
				010	5 000 000,00
				016	4 020 000,00
				020	10 000 000,00
				021	48 000 000,00
				025	5 000 000,00
				038	4 000 000,00
				041	7 000 000,00
				044	13 000 000,00
				047	2 000 000,00
				048	5 000 000,00
				049	1 000 000,00

				052	1 000 000,00
				053	1 000 000,00
				060	21 000 000,00
				073	23 500 000,00
				075	4 000 000,00
				079	3 000 000,00
				081	4 000 000,00
				082	25 000 000,00
				083	22 000 000,00
				084	200 000,00
				086	3 800 000,00
				124	3 000 000,00
				134	14 000 000,00
				138	2 000 000,00
				143	3 000 000,00
				146	45 000 000,00
				148	3 000 000,00
				149	6 000 000,00
				150	5 000 000,00
				151	4 000 000,00
				158	6 000 000,00
				163	4 000 000,00
				165	5 000 000,00
				166	5 000 000,00
				168	15 000 000,00
				169	6 000 000,00
				PT	15 480 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 –forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	FST	W okresie przejściowym	(i)	01	387 000 000,00

Tabela 3: Wymiar 6- terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	FST	W okresie przejściowym	(i)	33	387 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy					

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	FST	W okresie przejściowym	(i)	02	200 020 000,00
				03	186 980 000,00

2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ (EFRR)

2.2.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Doświadczenia z wdrażania poprzednich okresów programowania wskazują, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu niezbędne jest utrzymanie odpowiedniego potencjału instytucjonalnego, kadrowego i organizacyjnego IZ oraz pozostałych instytucji działających w strukturze Programu, a także zapewnienie widoczności polityki spójności poprzez komunikację o Programie.

Realizacja priorytetu przyczyni się do sprawnego zarządzania, wdrażania i wykorzystania środków w ramach FEW 2021+. W ramach

zaplanowanych działań przewiduje się realizację następujących typów interwencji:

1. Utrzymanie i zarządzanie niezbędnymi zasobami ludzkimi

Kluczowym elementem gwarantującym sprawne wdrażanie Programu jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania kadr oraz utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry, realizującej zadania w ramach struktur instytucjonalnych i organizacyjnych. Niezbędnym jest utrzymanie i dalszy rozwój wyspecjalizowanych pracowników, w celu wykorzystania ich kompetencji oraz wieloletnich doświadczeń w zakresie efektywnego wdrażania funduszy europejskich. Wymaga to kompleksowych i nowoczesnych działań rozwojowych. W celu ograniczenia rotacji doświadczonych pracowników i zapewnienia wysokiego poziomu motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe, możliwość korzystania z innych form rozwoju zawodowego, tj. udział w konferencjach, międzynarodowych, programach twinningowych, kompleksowych programach rozwoju (np. udział w pilotażach). Istotne jest zapewnienie stabilnego i odpornego na zmiany systemu finansowania wynagrodzeń. Jednocześnie polityka szkoleniowa zostanie odpowiednio udoskonalona i dopasowana do potrzeb pracowników o formy szkoleniowe zarówno tradycyjne tj. warsztaty, kursy, studia, jak i nowoczesne tj. e-learning, webinaria, akcje informacyjno-edukacyjne. Dbanie o przyjazną atmosferę i wysoki poziom zarządzania, promowanie upowszechniania elastycznych i atrakcyjnych form pracy, co w kontekście pandemii COVID-19 stało się bardzo istotne.

2. Zapewnienie warunków gwarantujących sprawne funkcjonowanie instytucji

Wsparcie przeznaczone zostanie na zapewnienie i utrzymanie odpowiednich warunków pracy, wyposażenia, sprzętu informatycznego, oprogramowania, które przyczyniają się do sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu oraz wzmocnienia standardów pracy urzędniczej. IZ zapewnia, że sprzęt, oprogramowanie i wyposażenie zakupione w perspektywie 2014-2020 ze środków UE będą wykorzystywane na potrzeby wdrażania funduszy w okresie 2021-2027, z zachowaniem zasad efektywności i gospodarności. Wsparcie zostaną ponadto działania polegające na budowie, wdrożeniu i utrzymaniu Lokalnego Systemu Informatycznego do obsługi Programu, a także innych serwisów informatycznych wspierających proces zarządzania i wdrażania Programu.

3. Zapewnienie skutecznego i sprawnego systemu wdrażania Programu

IZ będzie wykorzystywała doświadczenia, potencjał kadrowy i organizacyjny wypracowany w trakcie wdrażania wcześniejszych perspektyw finansowych. Niemniej w celu zapewnienia skutecznego i sprawnego systemu wdrażania Programu kluczowe będzie m.in. wspieranie i udoskonalanie procesów związanych z systemem naboru, oceny i wyboru projektów, zarządzania finansowego, audytu i kontroli. Zapewnione zostaną również odpowiednie środki na wsparcie procesu monitorowania i analizowania postępów w realizacji Programu, a także koszty związane z przeprowadzeniem badań ewaluacyjnych, jak również wieloaspektowych analiz, ekspertyz, ocen i opinii niezbędnych do efektywnej realizacji Programu oraz funkcjonowania instytucji.

Wsparcie Rzecznika Funduszy Europejskich, w tym działań zmierzających do usprawnienia wdrażania FEW 2021+ np.: upraszczania procedur i redukcji obciążeń.

IZ zapewni funkcjonowanie m.in. następujących kosztów zarządczych.

- Sprawne i efektywne funkcjonowanie Komitetu Monitorującego oraz innych ciał zaangażowanych w realizację FEW 2021+
- Działania związane z przeciwdziałaniem korupcji i zwalczaniem nadużyć finansowych, wykorzystując bazę i doświadczenia wypracowane w trakcie realizacji WRPO 2014+. IZ w dalszym ciągu będzie utrzymywać skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem zidentyfikowanych rodzajów ryzyka, m.in. organizowane będą spotkania w tym zakresie
- Wsparcie koordynacji EFRR, EFS+ z pozostałymi funduszami np. JTS, RRF oraz programami zarządzanymi na poziomie kraju, a także centralnie przez KE.

Ważnym elementem skutecznej i efektywnej realizacji Programu jest wspieranie działań mających na celu podnoszenie kompetencji instytucji zaangażowanych w realizację Programu, a także działań skierowanych do partnerów, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Dotyczy to również partnerów spoza administracji (tj. partnerzy społeczni, gospodarczy oraz podmioty społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pozarządowe), których udział we wdrażaniu Programu stanowi realizację zasady partnerstwa.

Działania realizowane w ramach osi priorytetowej będą również skierowane na wsparcie zadań związanych z zamknięciem pomocy w ramach wcześniejszych perspektyw, a także prace związane z przygotowaniem do następnego okresu programowania w celu zapewnienia płynnego przejścia pomiędzy perspektywami.

4. Utrzymanie i rozwój potencjału beneficjentów, potencjalnych beneficjentów Programu, partnerów spoza administracji

IZ przewiduje przekazywanie potencjalnym beneficjentom i beneficjentom rzetelnej oraz użytecznej informacji poprzez podjęcie działań szkoleniowych i edukacyjnych o sprofilowanym, praktycznym i warsztatowym charakterze poprzedzonych analizą potrzeb. Wzmocnienie świadomości i kompetencji dotyczyć będzie m.in. naborów wniosków o dofinansowanie, prawidłowej realizacji i rozliczania projektów, zasad prawidłowego udzielania zamówień publicznych, procesu inwestycyjnego, a także wypełniania wniosków o płatność i monitorowania uczestników. Kompleksowe wsparcie dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów będzie również świadczone poprzez sieć punktów informacyjnych (PIFE).

5. Zapewnienie odpowiedniej widoczności polityki spójności poprzez komunikację o Programie

W celu zapewnienia bardziej spójnych, skutecznych oraz wydajnych działań komunikacyjnych na poziomie krajowym opracowana została wspólna horyzontalna *Strategia komunikacji polityki spójności 2021-2027*. Na jej podstawie IZ stworzy *Strategię komunikacji Funduszy dla Wielkopolski na lata 2021-2027* (programowa), której działania finansowane będą w ramach pomocy technicznej. W oparciu o Strategię opracowywane zostaną plany działań – dokumenty o charakterze wykonawczym.

IZ skoncentruje swoje działania w zakresie komunikacji i eksponowania na kanałach własnych, pozyskanych i płatnych. Szczególnie istotne będą inicjatywy pronaborowe przekazujące rzetelną i użyteczną informację poprzez np. konferencje, spotkania, akcje medialne o szerokim zasięgu, konsultacje ze specjalistami z sieci PIFE, szkolenia m.in. webinaria czy e-learning, które będą uwzględniały różne narzędzia komunikacyjne.

Rezultatem systematycznego i powszechnego informowania o możliwościach, wynikach i wpływie polityki spójności oraz Funduszy Europejskich będzie zwiększenie widoczności korzyści dla mieszkańców w codziennym życiu. Efektywne komunikowanie i eksponowanie w ramach systemu przyczyni się do tego, że projekty zgłaszane do dofinansowania będą dobrze dopasowane do celów Programu, a instytucje zaangażowane w jego realizację będą lepiej zintegrowane. To niezbędny warunek realizacji Strategii komunikacji i jej odpowiedniej koordynacji. IZ będzie profilować działania komunikacyjne w ramach Programu wykorzystując właściwy kontekst i narrację tak, aby przekaz medialny o Funduszach Europejskich mógł zostać należycie zinterpretowany i zapamiętany.

Główne grupy docelowe

- IZ dla programu regionalnego
- IP dla programu regionalnego
- odpowiedni partnerzy
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci
- ogół społeczeństwa/ opinia publiczna – mieszkańcy województwa wielkopolskiego

2.2.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
PT	EFRR	W okresie przejściowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	sztuka	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
PT	EFRR	W okresie przejściowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Liczba form szkoleniowych dla beneficjentów	sztuka	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.2.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----	---------------

PT	EFRR	W okresie przejściowym	179	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
			180	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
			181	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
			182	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
nie dotyczy				

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFRR	W okresie przejściowym		

2.3. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ (EFS+)

2.3.1.1.1. Interwencja w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Doświadczenia z wdrażania poprzednich okresów programowania wskazują, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu niezbędne jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania kadr oraz utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry, realizującej zadania w ramach odpowiednich struktur instytucjonalnych i organizacyjnych. IZ będzie wykorzystywała doświadczenia oraz potencjał kadrowy wypracowany w trakcie programowania i wdrażania wcześniejszych perspektyw. Niemniej dla efektywnego wykorzystania środków oraz sprawnego zarządzania i wdrażania Programu niezbędne jest wzmocnienie tego potencjału.

W ramach zaplanowanych działań przewiduje się utrzymanie i zarządzanie niezbędnymi zasobami ludzkimi. Środki w ramach priorytetu pozwolą na sfinansowanie zatrudnienia kadr zaangażowanych w realizację FEW 2021+ oraz zamykanie pomocy w ramach wcześniejszych perspektyw, w rezultacie wzmocniając potencjał administracyjny, co przyczyni się do sprawnego zarządzania i wdrażania Programu.

Główne grupy docelowe

- IZ dla programu regionalnego

2.3.1.1.2. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
PT	EFS	W okresie przejściowym	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	sztuka	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

2.3.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4. Wymiar 1- zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----	---------------

PT	EFS	W okresie przejściowym	180	16 301 800,00
----	-----	------------------------	-----	---------------

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFS	W okresie przejściowym		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
PT	EFS	W okresie przejściowym		

3. Plan finansowy

Zmiana programu związana z	☐ wkładem na rzecz InvestEU
	☐ przesunięciem do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego
	☐ przesunięciem między EFRR, EFS+, Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy

Tabela 15 A: Wkład na rzecz InvestEU* (w podziale na lata)

Wkład od		Wkład na rzecz	Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Segment(y) InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	W okresie przejściowym									
EFS+	W okresie przejściowym									

*W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty za każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Segment 1 Zrównoważona infrastruktura (a)	Segment 2 Innowacje i cyfryzacja (b)	Segment 3 MŚP (c)	Segment 4 Inwestycje społeczne i umiejętności (d)	Ogółem (f)=(a)+(b)+(c)+(d)
EFRR	W okresie przejściowym					
EFS+	W okresie przejściowym					
Ogółem						

* Skumulowane kwoty wszystkich wkładów wniesionych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Pole tekstowe (uzasadnienie), z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwota ta przyczynia się do osiągnięcia celów polityki wybranych w programie zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU.

Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata)

Przesunięcie z		Przesunięcie do	Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

EFRR	W okresie przejściowym								
EFS+	W okresie przejściowym								

Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Instrument 1 (a)	Instrument 2 (b)	Instrument 3 (c)	Instrument 4 (d)	Instrument 5** (e)	Ogółem (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRR	W okresie przejściowym						
EFS+	W okresie przejściowym						
Ogółem							

* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

**Przesunięcia mogą być dokonywane na rzecz dowolnego innego instrumentu w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, jeżeli taka możliwość jest przewidziana w akcie podstawowym. Liczba i nazwy odpowiednich instrumentów unijnych zostaną odpowiednio określone.

Pole tekstowe (uzasadnienie)

Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy* (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do		Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	W okresie przejściowym	EFRR, EFS+									
EFS+	W okresie przejściowym										

*Przesunięcia do innych programów. Przesunięcia między EFRR a EFS+ mogą być dokonywane wyłącznie w ramach tej samej kategorii regionu.

Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy* (zestawienie)

		EFRR	EFS+	Ogółem
		W okresie przejściowym	W okresie przejściowym	
EFRR	W okresie przejściowym			
EFS+	W okresie przejściowym			
Ogółem				

* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Pole tekstowe (uzasadnienie)

3.1. FST: alokacje w ramach programu i przesunięcia⁷

3.1.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach)⁸

Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciami

Priorytet 1 FST	
Priorytet 2 FST	
	Ogółem

3.1.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające⁹ (w stosownych przypadkach)

Przesunięcie do FST	☐ dotyczy przesunięć wewnętrznych w ramach programu z alokacją z FST	
	☐ dotyczy przesunięć z innych programów do programu z alokacją z FST	

Tabela 18A: Przesunięcie do FST w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcie z		Przesunięcie do	Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	W okresie przejściowym	Priorytet 1 FST								
EFS+	W okresie przejściowym	Priorytet 2 FST								

*Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.

⁷ Przesunięcia nie mają wpływu na roczny podział środków finansowych na poziomie WRF dla danego państwa członkowskiego.

⁸ Ma zastosowanie do pierwszego przyjęcia programów z alokacją z FST.

⁹ Sekcję tę wypełnia program otrzymujący wsparcie. W przypadku gdy program wspierany przez FST otrzymuje wsparcie uzupełniające (por. art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów) w ramach programu i z innych programów, należy wypełnić wszystkie tabele w tej sekcji. Przy pierwszym przyjęciu programu z alokacją z FST niniejsza sekcja ma na celu potwierdzenie lub skorygowanie wstępnych przesunięć zaproponowanych w umowie partnerstwa.

Tabela 18B: Przesunięcie zasobów EFRR i EFS+ do FST w ramach programu

		Alokacja z FST w programie* według kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium** (według priorytetu FST)	
		Priorytet FST (dla każdego priorytetu FST)	Kwota
Przesunięcie w ramach programu* (wsparcie uzupełniające) według kategorii regionu			
EFRR	W okresie przejściowym		
EFS+	W okresie przejściowym		
Ogółem	W okresie przejściowym		

*Program z alokacją z FST.

**Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.

Tabela 18C: Przesunięcie do FST z innego programu (innych programów) (w podziale na lata)

Przesunięcie z		Przesunięcie do	Podział według lat							
Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	W okresie przejściowym	Priorytet 1 FST								
EFS+	W okresie przejściowym	Priorytet 2 FST								

*Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.

Tabela 18D: Przesunięcie zasobów EFRR i EFS+ z innego programu (innych programów) do FST w ramach danego programu

		Wsparcie uzupełniające na rzecz FST w ramach danego programu* dla terytorium znajdującego się*** w danej kategorii regionu (według priorytetu):	
		Priorytet FST	Kwota
Przesunięcie (przesunięcia) z innego programu (innych programów)** według kategorii regionu			
EFRR	W okresie przejściowym		
EFS+	W okresie przejściowym		
Ogółem			

*Program z alokacją z FST, który otrzymuje wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+.

**Program zapewniający wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+ (źródło).

***Zasoby FST należy uzupełnić zasobami EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, w którym znajduje się dane terytorium.

Pole tekstowe Uzasadnienie przesunięcia uzupełniającego z EFRR i EFS+ w oparciu o planowane rodzaje interwencji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ix) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

3.2. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego

Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego, w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do	Podział według lat			
Kategoria regionu *	Kategoria regionu *	2025	2026	2027	Ogółem
Lepiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte / W okresie przejściowym / Słabiej rozwinięte				
W okresie przejściowym					
Słabiej rozwinięte					

*Dotyczy wyłącznie EFRR i EFS+.

Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego, do innych programów (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do	Podział według lat			
Kategoria regionu *	Kategoria regionu *	2025	2026	2027	Ogółem
Lepiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte / W okresie przejściowym / Słabiej rozwinięte				
W okresie przejściowym					
Słabiej rozwinięte					

*Dotyczy wyłącznie EFRR i EFS+.

3.3. Przesunięcia zwrotne¹⁰

Tabela 20A: Przesunięcia zwrotne (w podziale na lata)

Przesunięcie z	Przesunięcie do		Podział według lat							
InvestEU lub inny	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

¹⁰ Dotyczy wyłącznie zmian programu w odniesieniu do zasobów przesuniętych z powrotem z innych instrumentów unijnych, w tym elementów FAMI, FBW i IZGW, w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, lub z InvestEU.

instrument unijny										
Program InvestEU	EFRR	W okresie przejściowym								
Segment 1	EFS+	W okresie przejściowym								
Segment 2										
Segment 3										
Segment 4										
Instrument unijny 1										
Instrument unijny 2										
[...]										

Tabela 20B Przesunięcia zwrotne* (zestawienie)

Z /Do	EFRR	EFS+
InvestEU	W okresie przejściowym	W okresie przejściowym
Segment 1		
Segment 2		
Segment 3		
Segment 4		
Instrument 1		
Instrument 2		
Instrument 3		
Instrument 4**		

*Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o przesunięcie zmiana programu określa łączne kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

**Przesunięcia mogą być dokonywane na rzecz dowolnego innego instrumentu w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, jeżeli taka możliwość jest przewidziana w akcie podstawowym. Liczba i nazwy odpowiednich instrumentów unijnych zostaną odpowiednio określone.

3.4. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2026 wyłączenie EF MR A	2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności		Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR*	Lepiej rozwinięte											
	W okresie przejściowym	125 209 208	162 800 000	175 300 000	182 000 000	190 000 000	100 200 000	100 200 000		108 145 000	108 145 000	1 251 999 208
	Słabiej rozwinięte											
	Najbardziej oddalone lub północne słabo zaludnione											
Ogółem		125 209 208	162 800 000	175 300 000	182 000 000	190 000 000	100 200 000	100 200 000		108145000	108 145 000	1 251 999 208
EFS+*	Lepiej rozwinięte											
	W okresie przejściowym	41 880 082	54 500 000	58 700 000	60 900 000	63 500 000	33 500 000	33 500 000		36 195 000	36 195 000	418 870 082
	Słabiej rozwinięte											
	Najbardziej oddalone lub północne słabo zaludnione											
Ogółem		41 880 082	54 500 000	58 700 000	60 900 000	63 500 000	33 500 000	33 500 000		36 195 000	36 195 000	418 870 082
FST*	Zasoby FST na podstawie art. 3											

	Zasoby FST na podstawie art. 4 rozporządzenia w sprawie FST												
	Zasoby na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST (powiązane z zasobami na podstawie art. 3 rozporządzenia w sprawie FST)												
	Zasoby na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST (powiązane z zasobami na podstawie art. 4 rozporządzenia w sprawie FST)												
Ogółem													
Ogółem			167 089 290	217 300 000	234 000 000	242 900 000	253 500 000	133 700 000	133 700 000		144 340 000	144 340 000	1 670 869 290

*Kwoty po przesunięciu uzupełniającym do FST.

3.5. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a) = (g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		publiczny (c)	prywatny (d)		
1	Priorytet 1	O	EFRR	W okresie przejściowym	187 799 881	187 799 881		80 485 664	5 118 889	75 366 775	268 285 545	70,00%
2	Priorytet 2	O	EFRR	W okresie przejściowym	501 619 631	501 619 631		214 979 842	164 653 061	50 326 781	716 599 473	70,00%
3	Priorytet 3	O	EFRR	W okresie przejściowym	192 150 974	192 150 974		82 350 418	78 694 059	3 656 359	274 501 392	70,00%
4	Priorytet 4	O	EFRR	W okresie przejściowym	189 041 468	189 041 468		81 017 772	76 991 189	4 026 583	270 059 240	70,00%
4	Priorytet 5	O	EFS+	W okresie przejściowym	402 568 282	402 568 282		172 529 264	124 566 129	47 963 135	575 097 546	70,00%
5	Priorytet 6	O	EFRR	W okresie przejściowym	133 000 000	133 000 000		57 000 000	49 772 400	7 227 600	190 000 000	70,00%
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie	O	EFRR		48 387 254	48 387 254		20 737 395	20 737 395	0	69 124 649	70,00%

	wspólnych przepisów											
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	O	EFS+		16 301 800	16 301 800		6 986 486	6 986 486	0	23 288 286	70,00%
			EFRR ogółem	W okresie przejściowym	1 251 999 208	1 251 999 208		536 571 091			1 788 570 299	70,00%
			EFS+ ogółem	W okresie przejściowym	418 870 082	418 870 082		179 515 750			598 385 832	70,00%
			FST**	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST								
				Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST								
			Suma całkowita		1 670 869 290	1 670 869 290		716 086 841	527 519 608	188 567 233	2 386 956 131	70,00%

* W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

** Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 4 4 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 4 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.

W odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”: programy wykorzystujące pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, stosownie do wyboru dokonanego w umowie partnerstwa.

Tabela 11: Łączne alokacje finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz wkład krajowy

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a) = (b)+(c)+(i)+(j)	Podział wkładu Unii				Wkład krajowy (d)=(e)+(f)	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Ogółem (g)=(a)+(d)	Stopa dofinansowania (h)=(a)/(g)
						Wkład Unii		Kwota elastyczności			publiczny (e)	prywatny (f)		
						bez pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust.5	na pomoc techniczną na podstawie art. 36 ust. 5	bez pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust.5	na pomoc techniczną na podstawie art. 36 ust. 5					
						(b)	(c)	(i)	(j)					
1	Priorytet 1	P/O	EFRR	W okresie przejściowym										
2	Priorytet 2		EFRR	W okresie przejściowym										
3	Priorytet 3		EFRR	W okresie przejściowym										
4	Priorytet 4		EFRR	W okresie przejściowym										
	Priorytet 5		EFS+	W okresie przejściowym										
5	Priorytet 6		EFRR	W okresie przejściowym										
Cel szczegółowy FST	Priorytet 7		FST*	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST										
				Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST										
				Łącznie										
Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów		EFRR											

Pomoc techniczna	pomoc techniczna na podstawie art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów		EFS+											
			EFRR ogółem	W okresie przejściowym										
			EFS+ ogółem	W okresie przejściowym										
		FST*	Zasoby na podstawie art. 3 rozporządzenia FST											
			Zasoby na podstawie art. 4 rozporządzenia FST											
Suma całkowita														

* W odniesieniu do EFRR i EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

** Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 4 7 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 47 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.

4. Warunki podstawowe

Tabela 12: Warunki podstawowe

Horyzontalne warunki podstawowe							
Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	<p>Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje:</p> <p>1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;</p>	Tak	<p>Warunek spełniony poprzez Ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019 poz. 2019) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. 2016 poz. 2038).</p>	<p>Kryterium 1. Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.</p>
				<p>2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy:</p> <p>a) jakość i natężenie</p>	Tak	<p>Warunek spełniony poprzez Ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019 poz. 2019)</p>	

				<p>konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy; b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;</p>		<p>oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. 2016 poz. 2038).</p>	<p>zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.</p>
			<p>3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;</p>	<p>Tak</p>	<p>Warunek spełniony poprzez Ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019 poz. 2019) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. 2016 poz. 2038).</p>	<p>Kryterium 3. Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmowy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.</p>	
			<p>4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE;</p>	<p>Tak</p>	<p>Warunek spełniony poprzez Ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019 poz. 2019) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15</p>	<p>Kryterium 4. Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych</p>	

						grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. 2016 poz. 2038).	przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzonej zmywy przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.	Tak	Warunek spełniony poprzez Ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019 poz. 2019) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. 2016 poz. 2038).	Kryterium 5. Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR FS EFS+ EFMRA FST	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa: 1. w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz	Tak	Spełnienie warunku zapewnia ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362).	Kryterium 1. Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające

				objętych wymogiem odzyskania pomocy;			stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.
				2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.	Tak	Spełnienie warunku zapewnia ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362).	Kryterium 2. Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.
Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą”), które obejmują: 1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;	Tak	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP).	Kryterium 1. Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów

							ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
				2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP).	Kryterium 2. Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują: 1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	Tak	Warunek spełniony jest poprzez przyjęcie Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjętej Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r.	Kryterium 1. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i	Tak	Warunek spełniony jest poprzez przyjęcie Strategii na rzecz Osób z	Kryterium 2. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego

				wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;		Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjętej Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r.	2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: <ul style="list-style-type: none"> - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				3.rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji.	Tak	Warunek spełniony jest poprzez przyjęcie Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjętej Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r.	Kryterium 3. Procedura dla programów z 8 funduszy nakłada na IZ obowiązek przygotowania rocznej inf. o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych do zgłoszonych przypadków. Procedura obej. weryfikację zgodności z KPON na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRIa, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instyt. dokonuje analizy, weryfikuje stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instyt. przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, RPP lub/I właściwych organów ścigania. IZ odpowiedzialna jest za prowadzenie

							polityki info. w ww. obszarze.
Tematyczne warunki podstawowe							
1.1.Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CP 1 (i) CP 1 (iv)	Tak	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez: 1. aktualną analizę wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	Kryterium 1. W ramach przygotowań do aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2015-2020 przeprowadzono cyklicznie szereg badań i analiz a ich wyniki posłużyły na potrzeby określenia wąskich gardeł dla dyfuzji rozwoju innowacyjności w różnych obszarach zarówno pod kątem merytorycznym, jak i terytorialnym. Wyzwania w zakresie rozwoju innowacyjności i cyfryzacji opracowano w postaci osobnego raportu diagnostycznego-Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego, 2019. W ramach RIS 2030 przytoczono najważniejsze wnioski wynikające z diagnozy.
				2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	Kryterium 2. System instytucjonalny wdrażania RIS 2030 w województwie wielkopolskim tworzą przede wszystkim: – Zarząd Województwa Wielkopolskiego- podmiot koordynujący zarządzanie RIS – Międzydepartamentowy Zespół ds. Inteligentnych Specjalizacji – Departament Gospodarki - Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji i Wydział Wielkopolska 2050 – Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji – Wielkopolska Platforma Wodorowa – Wielkopolska Rada Trzydziestu.
				3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	Kryterium 3. Przyjęty system monitorowania RIS2030 został skoncentrowany na analizie zjawisk zachodzących w następujących obszarach: ekosystemie innowacji obszarach inteligentnych specjalizacji. Monitorowanie RIS 2030 ze względu na swą specyfikę wiąże się z procesem przedsiębiorczego odkrywania. Dodatkowym elementem oceny wyników realizacji celów strategii będzie ewaluacja śródkresowa.
				4. funkcjonowanie	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020	Kryterium 4. Proces PPO ten polega na wyborze

				współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);		Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	<p>priorytetów i alokacji zasobów poprzez udział interesariuszy zgodnie z ideą poczwórnej helisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji (WOD); – Zespół Międzydepartamentowy ds. Inteligentnej Specjalizacji (Zespół); – Grupy Robocze Forum (GRF); – Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji (Forum); – Platforma internetowa (Platforma); – Wielkopolska Platforma Wodorowa; – Wielkopolska Rada Trzydziestu.
				5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	Kryterium 5. Samorząd Województwa Wielkopolskiego dostrzega swoją rolę jako lidera i koordynatora działań z zakresu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności regionu. Osiągnięcie tak określonego celu wymaga systemowych działań różnych podmiotów regionalnego systemu innowacji: samorządów lokalnych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym wielkopolskie przedsiębiorstwa będą w stanie skutecznie wprowadzać innowacje i konkurować na rynkach międzynarodowych.
				6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	Tak	<p>Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.</p> <p>Uchwała nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjęcia Strategię rozwoju województwa do 2030 roku.</p>	Kryterium 6. Prowadzone są działania mające na celu opracowanie Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Wielkopolski Wschodniej, zatem konkretne działania transformacyjne realizowane będą przez kolejne lata. Ze względu na silne uzależnienie lokalnej gospodarki od przemysłu paliwowo-energetycznego (wydobywanie i przetwarzanie węgla brunatnego), obecnie znajduje się on w szczególnej sytuacji gospodarczej, wymagającej niezbędnej interwencji, która zapewni skuteczną realizację procesu sprawiedliwej transformacji. W tym celu Samorząd Województwa Wielkopolskiego podejmuje szereg istotnych inicjatyw, które mają zapewnić odpowiednie wsparcie zarówno finansowe jak i merytoryczne dla Wielkopolski Wschodniej.

				7. środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	Tak	Uchwała nr 3099/ 2020 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie: zatwierdzenia „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030”.	Kryterium 7. W latach 2011-2020 Wielkopolska wspierała polskich inwestorów i eksporterów przez Wielkopolskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) świadczące przedsiębiorcom nieodpłatne usługi informacyjne w zakresie wsparcia handlu zagranicznego, a także procesu inwestycyjnego na terenie Wielkopolski. W ramach kontynuacji usług świadczonych dla przedsiębiorców w zakresie internacjonalizacji, po zakończeniu działalności COIE, w ramach Departamentu Gospodarki powstała komórka pod nazwą Wielkopolska Trade Office. Jej zadaniem jest wsparcie handlu zagranicznego i zagranicznych FDI wielkopolskich przedsiębiorców na całym świecie.
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR FS	Nie/Tak	2 (i)	Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/8441; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.	Nie	Spełnienie warunku stanowić będzie aktualizacja Długoterminowej strategii renowacji budynków (DSRB) jako wymóg wynikający z art. 2a dyrektywy 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.	Kryterium 1. Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				2. Działania na rzecz	Tak	Spełnienie warunku	Kryterium 2. Kryterium należy uznać za

				poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii		stanowić będzie aktualizacja Długoterminowej strategii renowacji budynków (DSRB) jako wymóg wynikający z art. 2a dyrektywy 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.	spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. <i>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i> . Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (<i>DG ENER</i>) Komisji Europejskiej dokument pn. <i>Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej</i> - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.
2.2. Zarządzanie w sektorze energii	EFRR	CP 2 (i) CP 2 (ii)	Tak	Przedłożenie Komisji Zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje: 1. wszystkie elementy wymagane we wzorze	Tak	Przekazanie Komisji Europejskiej dn. 30 grudnia 2019 r. Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK), przyjętego przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu 18 grudnia 2019 r., wypełnia obowiązek nałożony na Polskę przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią	Kryterium 1. KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele na 2030 r. : – 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., – 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.

				przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;		energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu	– wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, – redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej. Założenia i cele opisano w rozdz. II dok., natomiast rozdz. III wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę ich skutków przedstawiono w Zał.2 do KPEiK.
			Tak	2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.		Przekazanie Komisji Europejskiej dn. 30 grudnia 2019 r. Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK), przyjętego przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu 18 grudnia 2019 r., wypełnia obowiązek nałożony na Polskę przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu	Kryterium 2. KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele na 2030 r. : – 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., – 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. – wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, – redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej. Założenia i cele opisano w rozdz. II dok., natomiast rozdz. III wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę ich skutków przedstawiono w Zał.2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	EFRR	CP 2 (ii)	Tak	Istnienie środków, które zapewniają: 1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do	Tak	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych	Kryterium 1. Osiągnięciu celu OZE służą: Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach

				2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;		Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci.	FIT/FIP. Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej. Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. Program „Mój Prąd” do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3.edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. Programy „Energia Plus” dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom. Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE.
				2. zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	Tak	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci	Kryterium 2. Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą: Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował wstępną Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w odniesieniu do niskiemisyjności, która będzie stanowić podstawę dla działań w najbliższych latach. Ostateczna wersja ww. strategii powstanie do końca 2021 r. Ponadto programy takie jak program „Czyste powietrze” oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom.
2.4. Skuteczne ramy	EFRR	CP 2 (iv)	Tak	Istnienie krajowego lub regionalnego planu	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Plan Zarządzania	Kryterium 1. Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności

zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami				zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje: 1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE1, odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;		Ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie adaptacji do zmian klimatu	rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;
				2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Plan Zarządzania Ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie	Kryterium 2. Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie

				odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;		adaptacji do zmian klimatu	4)część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5)wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju -procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania -komunikację ryzyka -organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, -zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód -procedury uruchamiania rezerw strategicznych -priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej -finansowanie.
				3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Plan Zarządzania Ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie adaptacji do zmian klimatu	Kryterium 3. Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1)cele strategiczne, 2)działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3)część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4)część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5)wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju

							<ul style="list-style-type: none"> - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, - zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód - procedury uruchamiania rezerw strategicznych - priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej - finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	EFRR	CP 2 (v)	Tak w odniesieniu do Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w części dot. KPOŚK.	Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje: 1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG i dyrektywy Rady 98/83/WE;	Tak/Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	Kryterium 1. Warunek w części dot. wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i> , który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto szacunkowe koszty inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. Oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dot. opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie przekazany po przyjęciu KPOŚK.
				2. określenie i planowanie, w tym Indykatywne	Tak/Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje	Kryterium 2. Warunek w części dot. wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i</i>

				szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych: a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE; c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE) 2020/21843, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;		ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonych do spożycia przez ludzi	<i>ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i> , który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto szacunkowe koszty inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. Oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dot. opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie przekazany po przyjęciu KPOŚK.
			3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;	Tak/Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu	Kryterium 3. Warunek w części dot. wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i> , który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto szacunkowe koszty inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z	

						inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. Oceniono możliwości finans. inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dot. opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie przekazany po przyjęciu KPOŚK.
				4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	Tak/Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	Kryterium 4. Warunek w części dot. wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i> , który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto szacunkowe koszty inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. Oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finans. ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dot. opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie przekazany po przyjęciu KPOŚK.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	CP 2 (vi)	Tak	Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE1, obejmujący (obejmujące)	Tak	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO), Zał. do KPGO. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania	Kryterium 1. KPGO 2022 zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania. Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, stanowiąca podstawę do

				całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują): 1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;		wybranych frakcji odpadów.	opracowania zał. do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospod. odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunal. w latach 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych dla 2018 r. (najnowsze dostępne). Bazą do określenia zapotrzebowania inwest. była przeprowadzona analiza w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków woj.z realizacji zadań z zakresu gospod. odpadami komunal.i dostępnych badań składu morfologicznego.
				2. ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	Tak	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO), Zał. do KPGO. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.	Kryterium 2. KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa

						potrzeby w tym zakresie.	
				3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;	Tak	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO), Zał. do KPGO. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.	Kryterium 3. Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOS-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
				4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.	Tak	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO), Zał. do KPGO. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.	Kryterium 4. Uchwalenie i obowiązywanie PGO reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą PGO opracowuje się na poziomie kraj. i woj. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów uniwersalnych w skali całego kraju. Wobec tego Zał. do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunal. określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania

2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących dofinansowanie unijne	EFRR	CP 2 (vii)	Tak	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG: istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.	Tak	Spełnieniem warunku jest przyjęcie dokumentu: „Priorytetowe Ramy Działań w zakresie finansowania europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na lata 2021-2027”.	spalin. Kryterium 1. Działania dot. utrzymania dotychczas. gospod. na terenach siedlisk gat. przyr. i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. : • zachowanie siedlisk i populacji gat., w tym: ekstensywna gospod. rolna, rybicka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk, zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gat. chron., wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gat.: powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk, przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego, zwalczanie gat. ekspansywnych/obcych, restytucja gat. zagrożonych, udroźnienie ciągłości korytarzy ekol., utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad ob.Natura 2000: opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich ob. Natura 2000, monitoring sieci Natura 2000, badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony ob. sieci Natura 2000, budowa /rozwój infrastruktury turystycznej na ob. sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CP 3 (ii)	Tak/Nie	Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które: 1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ	Nie (stan spełnienia kryterium na II kw 2021 r.: 50%)	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 1. Zakres przedsięwzięć określonych w ramach RPT jest wynikiem analizy popytu w transporcie pasażerskim, która składa się z trzech elementów: oceny zachowań transportowych mieszkańców, wskazania głównych generatorów ruchu oraz określenia prawdopodobnych przyszłościowych trendów w zakresie wzrostu i rozwoju popytu pasażerskiego. Powyższych ocen dokonano na podstawie wyników badań gospodarstw domowych,

				otwarcia rynków usług kolejowych;			
				2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;	Nie (stan spełnienia kryterium na II kw 2021 r.: 75%)	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 2. Zapisy RPT uwzględniają Krajowy plan na rzecz energii i klimatu. W ramach efektywności energetycznej przewiduje się realizację szeroko rozumianych działań na rzecz obniżenia emisji gazów cieplarnianych z sektora transportu, dążąc do wyznaczonych celów, w tym zawartych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku. W RPT wskazano działania w zakresie regionalnego transportu drogowego oraz regionalnego transportu kolejowego stanowiące docelowe rozwiązania prowadzące do rozwoju zrównoważonego systemu transportowego oraz mające pozytywny wpływ na zmiany klimatyczne ze względu na możliwość ograniczenia emisji z transportu, w tym m.in.: wzrost integracji międzygałęziowej, rozbudowę systemów publicznego transportu zbiorowego, większe wykorzystanie niskoemisyjnych środków transportu, zmianę nawyków transportowych i rozwijanie ekologicznych form transportu, niwelowanie zatłoczenia komunikacyjnego.
				3. obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;	Nie (stan spełnienia kryterium na II kw 2021 r.: 75%)	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 3. Głównym celem RPT jest umożliwienie kompleksowego rozwoju regionalnego systemu transportowego w oparciu o podstawowe obszary: poprawę dostępności i spójności regionu, wzmocnienie powiązań z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T (z uwzględnieniem planów prac nad realizacją sieci bazowej), wzrost bezpieczeństwa w transporcie oraz zmniejszenie wpływu transportu na środowisko. Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ najważniejsze elementy układu komunikacyjnego, zapewniające powiązania o charakterze międzynarodowym, zlokalizowane są w europejskich i krajowych korytarzach transportowych. Przestrzenny model systemu transportowego Wielkopolski określony

						w RPT zalicza powyższe korytarze jako powiązania typu głównego, które stanowią najważniejsze szlaki komunikacyjne w regionie.	
				4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	Nie (stan spełnienia kryterium na II kw 2021 r.: 75%)	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 4. Przestrzenny model systemu transportowego Wielkopolski określony w RPT zalicza korytarze sieci bazowej TEN-T jako powiązania typu głównego, które stanowią najważniejsze szlaki komunikacyjne w regionie. RPT przewiduje działania mające na celu rozwój i modernizację infrastruktury transportowej, w szczególności na połączeniach stanowiących powiązania z siecią TEN-T. Wymagania dla projektów drogowych w zakresie dróg wojewódzkich warunkują spełnienie kryterium przez weryfikowane poprzez sprawdzenie m.in. czy projekt przewiduje likwidację tzw. wąskich gardeł oraz poprawia dostęp do elementów liniowych lub punktowych sieci TEN-T.
				5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;	Nie (stan spełnienia kryterium na II kw 2021 r.: 75%)	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 5. RPT uwzględnia plany prac w zakresie zapewnienia interoperacyjności sieci kolejowej. Wśród trzech wariantów planistycznych rozwoju systemu transportowego służących analizie alternatywnych ścieżek osiągnięcia sformułowanych celów w ramach procesu realizacji RPT do 2030 roku za optymalny i najbardziej efektywny uznano wariant 3, który zakłada, że sieć transportowa modernizowana jest pod kątem zwiększenia przepustowości oraz zapewnienia interoperacyjności.
				6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;	Tak	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 6. Pojęcie multimodalności jest podstawą wizji i koncepcji systemu transportowego w ramach RPT. Przyjęte w RPT zasady uwzględniają uwarunkowania wynikające z modelu przestrzennego sieci drogowej i kolejowej, planowane kierunki rozwoju regionu w zakresie uzupełniania braków infrastrukturalnych oraz działania mające na celu zwiększenie udziału transportu zbiorowego (w

						szczegółności kolei) w modalnym podziale transportu oraz integracji międzygałęziowej. Wśród przykładowych zasad można wymienić: spójne planowanie rozwoju przestrzennego oraz sieci transportowych; integrowanie międzygałęziowe w węzłach przesiadkowych, w tym: ruchu kolejowego, autobusowego podmiejskiego, miejskiego, rowerowego oraz integracja transportu zbiorowego z transportem indywidualnym, rozwój integracji taryfowej i informacyjnej; optymalizacja wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej i włączanie nowych odcinków w spójny system transportu zbiorowego.
			7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	Tak	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 7. RPT zawiera opis powiązań z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego (w tym m.in. Europejski Zielony Ład, Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności) i krajowego (w tym Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu) i pod względem zapisów jest z nimi spójny. Komplementarność z kierunkami rozwoju określonymi w ww. dokumentach zapewniają cele strategiczne oraz działania konieczne do podjęcia, aby je zrealizować. W kontekście ograniczania negatywnego oddziaływania transportu na środowisko przyrodnicze polityka województwa ukierunkowana została na wykorzystanie pojazdów nisko- oraz zeroemisyjnych, w tym rozwój zaplecza niskoemisyjnego transportu publicznego, modernizację taboru oraz zakup niskoemisyjnych pojazdów konwencjonalnych (Euro 6), hybrydowych, elektrycznych a także wykorzystujących biopaliwa i inne paliwa alternatywne.
			8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z	Tak	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego	Kryterium 8. RPT uwzględnia cele kraj. polit. transport. - zawiera ocenę ryzyka realizacji działań, projektów i zamierzeń w zakresie reg. infrastr. drog. oraz reg. publicz. transp. zbior.

				istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;		dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	wykonaną metodą PESTEL oraz FMEA, która wskazuje na działania polegające na poprawie bezpieczeństwa w ramach remontów infrastr. oraz wdrażanie systemów zarządzania bezpiecz. Bezpieczeństwu ruchu poświęcony jest cały cel strategiczny pn. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w transporcie, w tym: poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, poprawa bezpieczeństwa transportu kolejowego, zmniejszenie uciążliwości transportu w obszarach mieszkalnych oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów gęstej zabudowy. Realizację celu zapewnia wybór optymalnego wariantu planistycznego, określenie niezbędnych działań w tym zakresie oraz wymagań dla przyszłych projektów (ocenie podlegać będzie uwzględnienie rozwiązań zapewniających bezpiecz. ruchu drog., w tym także systemy zarządzania ruchem).
				9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	Tak	Spełnieniem warunku jest uchwalenie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dokumentu: Regionalny plan transportowy dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku	Kryterium 9. Częścią RPT jest ocena ekonomiczna planowanych inwestycji (analiza wraz z prognozą do 2030 roku) pod kątem kosztów utrzymania i eksploatacji regionalnej infrastruktury drogowej oraz kosztów organizacji i realizacji regionalnego publicznego transportu zbiorowego w związku z planowanymi inwestycjami w sieci drogowej i w transporcie kolejowym.
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	EFS+	CP 4 (a)	Tak	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują: 1. rozwiązania w zakresie sporządzania profilów osób	Tak	Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy stanowi ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi.	Kryterium 1. Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. UP ustalając syt. bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospod. Ww.

				poszukujących pracy i oceny ich potrzeb;			informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). PUP w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania syt. i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez PUP w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
				2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;	Tak	Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.)	Kryterium 2. PUP w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez UP jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy. CBOP to dostęp do ofert pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia prezentowanie informacji o organizowanych przez PUP stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez PUP), WUP Viator (wykorzystywanym przez WUP).
				3. rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i	Tak	Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.) Ustawa z dnia 24 lipca	Kryterium 3. W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają: 1. system rad rynku pracy, działających przy

				<p>przeгляд były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;</p>		<p>2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy</p>	<p>ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP). W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, KWRiST, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całości kształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2. Rola Rady Dialogu Społecznego. Przeгляд otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac RDS, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów WUP i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.</p>
				<p>4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;</p>	<p>Tak</p>	<p>Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.)</p>	<p>Kryterium 4. Minister wł. ds. pracy, wspólnie z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy". Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z FP. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na www. corocznie katalog podstawowych form aktywizacji zaw. (usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków FP, dla których w danym roku są określone wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy).</p>

							Opiniowanie planów i sprawozdań FP należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.
				5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani nieszkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży	Tak	Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497)	Kryterium 5. „Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce” (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób: Urzędów pracy (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspieranie przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców). Ochotniczych Hufców Pracy -działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia. Projektów wyłanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym (projekty wyłania na szczeblu centralnym MRiPS, regionalnym -WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie POWER 2014-2020, Oś I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie SzOP POWER 2014-2020. Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie”, realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach.	EFRR EFS+	CP 4 (ii) CP 4 (f)	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują: 1. oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 1. Ramy strategiczne zostały określone w: 1. SOR, 2. ZSU 2030 - Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. ZSU 2030 – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności

				umiejętności;			na poziomie krajowym i regionalnym. W zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 2. Ramy strategiczne zostały określone w: 1. SOR, 2. ZSU 2030 - Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. ZSU 2030 – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym.
				3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 3. Ramy strategiczne zostały określone w: 1. SOR, 2. ZSU 2030 - Priorytet 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności, 3. ZSU 2030 – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację”.

				4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 4. Ramy strategiczne zostały określone w: 1. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, 2. ZSU 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				5. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 5. Ramy zostały określone w: 1. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”, 2. ZSU 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja

						<p>funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia.</p>	
				<p>6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ścieżki poprawy umiejętności;</p>	Tak	<p>Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030</p>	<p>Kryterium 6. Ramy zostały określone w: 1. SOR, 2. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 3. ZSU 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”;</p>

						c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d) program Senior+.
			7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 7. Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dof. doskonalenia zawodowego nauczycieli, celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4. ZSU 2030 – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 5. ZSU 2030 – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
			8. środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.	Tak	Spełnienie warunku zapewnia Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030	Kryterium 8. Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...), 4. ZSU 2030 – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5

							<p>Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...),</p> <p>5. ZSU 2030 – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edu. formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edu. formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto funkcjonowanie:</p> <p>a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) NCBiR, e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.</p>
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa	EFRR EFS+	CP 4 (iii) CP 4 (h)	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują: 1. opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) oraz w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych Strategia Rozwoju Usług Społecznych, Narodowy Program Mieszkaniowy, Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego oraz opracowywaną Politykę Migracyjną. Razem z obowiązującymi aktami prawnymi.	<p>Kryterium 1. Diagnoza w KPPUiWS dot. ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.</p>

				szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;			
				2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) oraz w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych Strategia Rozwoju Usług Społecznych, Narodowy Program Mieszkaniowy, Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego oraz opracowywaną Politykę Migracyjną. Razem z obowiązującymi aktami prawnymi.	Kryterium 2. KPPUiWS koncentruje się na : <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, • wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.
				3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	Tak	Spełnieniem warunku jest Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) oraz w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych Strategia Rozwoju Usług Społecznych, Narodowy	Kryterium 3. W celu spełnienia kryterium dodatkowo opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z zakresu poszczególnych obszarów SRUS, która będzie realizowana w obszarach: <ol style="list-style-type: none"> 1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, 2. opieki nad osobami starszymi i przewlekle somatycznie i psychicznie chorymi, 3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami, 4. wsparcia osób bezdomnych. Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np: <ol style="list-style-type: none"> 1. priorytetowe podejście do usług społecznych

						<p>Program Mieszkaniowy, Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego oraz opracowywaną Politykę Migracyjną. Razem z obowiązującymi aktami prawnymi.</p>	<p>realizowanych w środowisku</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomagane 6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych 7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.
				<p>4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.</p>	Tak	<p>Spełnieniem warunku jest Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) oraz w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych Strategia Rozwoju Usług Społecznych, Narodowy Program Mieszkaniowy, Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego oraz opracowywaną Politykę Migracyjną. Razem z obowiązującymi aktami prawnymi.</p>	<p>Kryterium 4. KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społ. obywat. i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem. W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społ. obywatel. i podmiotów społ. zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.</p>
4.6. Ramy strategiczne	EFRR EFS+	CP 4 (v) CP 4 (k)	Nie	Istnienie krajowych lub regionalnych ram	Nie	Spełnienie warunku zapewni przyjęcie mapy	Kryterium 1. Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ).

polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej				<p>strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują:</p> <p>1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarstwa, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;</p>		<p>potrzeb zdrowotnych (MPZ) na kolejny okres, <i>Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia</i>. Obecna nazwa: „<i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i>”, Strategia Deinstytucjonalizacji zapewnia spełnienie warunku w tym zakresie.</p>	<p>Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych stat. i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium RP i na terenie województw, tj. regionalne różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie www.basiw.mz.gov.pl zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.</p>
				<p>2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;</p>		Nie	<p>Spełnienie warunku zapewni przyjęcie mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) na kolejny okres, <i>Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia</i>. Obecna nazwa: „<i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i>”, Strategia Deinstytucjonalizacji zapewnia spełnienie warunku w tym zakresie.</p>

						zdrowia. Efektem realizacji polityki ma być wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa.	
				3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	Nie	Spełnienie warunku zapewni przyjęcie mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) na kolejny okres, <i>Policy Paper 2021+</i> w obszarze zdrowia. Obecna nazwa: „ <i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i> ”, Strategia Deinstytucjonalizacji zapewnia spełnienie warunku w tym zakresie.	Kryterium 3. Dokument <i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia (...)</i> zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad os. starszymi oraz os. z zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako załącznik. Przyjęcie dok., w tym w szczególności załączników, przyczyni się: - w zakresie opieki nad os. starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), - w zakresie opieki psychiat. – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrow. z zakresu opieki psychiat. i inwestycje infrastrukturalne).

5. Instytucje programu

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	E-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Wielkopolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	Marszałek Województwa Wielkopolskiego	marszalek@umww.pl
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych/Szef Krajowej Administracji Skarbowej	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych	sekretariat.IP@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit. b) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, która zostałaby refundowana podmiotom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (w punktach procentowych)

Nie dotyczy	p.p.
-------------	------

6. Partnerstwo

Zgodnie z art. 8 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów wielopoziomowy system rządzenia państw członkowskich powinien angażować partnerów w przygotowywanie i wdrażanie programów. Już na etapie przygotowania Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, w szczególności części diagnostycznej (tj. identyfikacji wyzwań, problemów rozwojowych, potrzeb), która ma swoje odzwierciedlenie w Programie, Zarząd Województwa podjął decyzję o włączeniu w ten proces szerokie grono interesariuszy, partnerów, ruchy społeczne, organizacje pozarządowe i mieszkańców. Prowadzono subregionalne konferencje diagnostyczne zorganizowane w ramach Wielkopolskiego Forum Terytorialnego, badanie opinii na temat rozwoju województwa wielkopolskiego i czynników go determinujących (tj. ankieta internetowa, którą wypełniło łącznie 287 respondentów reprezentujących samorządy lokalne, osoby fizyczne, fundacje i stowarzyszenia, a także podmioty sektora prywatnego i nauki), badanie ankietowe na temat planów zawodowych i życiowych uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów (wzięło w nim udział blisko 2 000 osób), zorganizowano warsztaty konsultacyjne dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, rządowych i partnerów społeczno-gospodarczych z Wielkopolski. Zarząd Województwa Wielkopolskiego zaprosił mieszkańców (przedstawicieli jednostek samorządowych, jednostek publicznych i prywatnych) do złożenia propozycji projektów strategicznych, kluczowych z punktu widzenia rozwoju Wielkopolski (zgłoszono blisko 1 300 projektów). Włączenie i zaangażowanie partnerów przyczyniało się do trafniejszej identyfikacji potrzeb oraz wyzwań rozwojowych województwa, które mają odzwierciedlenie w wyborze celów polityki spójności i celów szczegółowych w Programie.

Jednocześnie Uchwałą nr 618/2019 z dnia 12 kwietnia 2019 r. Zarząd Województwa Wielkopolskiego powołał Zespół ds. opracowania regionalnego programu operacyjnego dla województwa wielkopolskiego na lata 2021-2027, którego zadaniem było uzgadnianie ramowych ustaleń niezbędnych w pracach nad projektem regionalnego programu operacyjnego. W skład Zespołu Wielkopolska 2021+ weszli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego (Departamenty Kultury, Sportu i Turystyki, Zdrowia, Edukacji i Nauki, Korzystania i Informacji o Środowisku oraz Zarządzania Środowiskiem i Klimatem, Rolnictwa, Gospodarki, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Programu Regionalnego z EFRR), Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu. W ramach Grupy odbywały się spotkania konsultacyjne w zakresie wyzwań dla Wielkopolski, ale także potrzeb inwestycyjnych, w tym projektów strategicznych. W 2020 roku Zarząd Województwa powołał Grupę Konsultacyjną Wielkopolska 2021+ (Uchwała Nr 2762/20201 z października 2020 r.), angażującą w proces przygotowania programu regionalnego przedstawicieli strony rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społeczno-gospodarczych, środowisk naukowych oraz jednostek zainteresowanych rozwojem Wielkopolski. Podczas prac Grupy konsultowane były wszystkie istotne etapy i kwestie związane z przygotowaniem programu regionalnego. Skład Grupy Konsultacyjnej bazował przede wszystkim na doświadczeniu członków Komitetu Monitorującego Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Spotkania ze względu na czas pandemii odbywały się w formule on-line, ale dzięki takiemu rozwiązaniu odbywały się one systematycznie (w szczególności dotyczy spotkań tematycznych) i na bieżąco. Prace w ramach Grupy polegały na wzajemnym informowaniu i dyskusji o istotnych założeniach programu wynikających z dokumentów, wytycznych, spotkań, dyskusji nad wyzwaniami dla regionu i propozycjami rozwiązań prezentowanymi przez członków GK. Na każde spotkanie członkowie GK mogli zaprosić rekomendowanych przez siebie dodatkowych uczestników (w tym ekspertów, przedstawicieli NGO z danego obszaru tematycznego), z czego członkowie korzystali.

Konsultacje społeczne programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 rozpoczęły się pod koniec września konferencją otwierającą w formule on-line.

Należy dodać, że Marszałek Województwa Wielkopolskiego uczestniczył w dwustronnych konsultacjach projektu Umowy Partnerstwa dedykowanych województwu wielkopolskiemu. Projekt UP, linii demarkacyjnej wzbudził duże zainteresowanie wśród samorządowców i partnerów społeczno-gospodarczych z terenu Wielkopolski, co skutkowało przekazaniem stronie rządowej licznych pism ze stanowiskiem krytycznym wobec projektu UP oraz uwag do propozycji treści. Przedstawiciele IZ FEW 2021+ ponadto brali udział w licznych spotkaniach/szkoleniach/konsultacjach oraz wysłuchaniach publicznych dotyczących projektu Umowy Partnerstwa oraz programów krajowych.

7. Komunikacja i widoczność

Informowanie o Funduszach Europejskich dla Wielkopolski stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie, który podkreśla cele i znaczenie Unii Europejskiej. Działania komunikacyjne wiążą cele Programu z głównymi celami Polityki Spójności, które są zgodne z celami UE. Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP, IW oraz IK UP we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami FEW. IZ deklaruje unikać podwójnych standardów komunikacji. Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w *Strategii komunikacji Funduszy Europejskich dla Wielkopolski na lata 2021-2027*, która doprecyzowuje unikalny wkład Programu w komunikację o Funduszach Europejskich i Unii Europejskiej.

Cele

Działania komunikacyjne mają na celu:

- Informowanie opinii publicznej o oczekiwanych efektach Programu, podejmowanych działaniach i osiągniętych rezultatach, w tym pokazanie pozytywnego wpływu i wartości dodanej wsparcia UE.
- Informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach dofinansowania i aktywizowanie do ich pozyskania.
- Wspieranie beneficjentów w realizacji projektów na różnych etapach, w tym w zakresie komunikacji i eksponowania.
- Zapewnienie szerokiej akceptacji społecznej do działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu.
- Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze Funduszy Europejskich w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np. promowania instytucji lub osób.

Grupy docelowe:

- ogół społeczeństwa/ opinia publiczna – mieszkańcy Województwa Wielkopolskiego
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci

Szczegółowo grupy docelowe precyzuje *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich dla Wielkopolski na lata 2021-2027*.

Kanały komunikacji

Kanały i narzędzia komunikacji będą dobierane do grupy docelowej i będą wynikały z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów przez poszczególne grupy odbiorców. Będą one uwzględniały zasady prostego języka oraz dostępności w materiałach oraz dokumentach tworzonych na potrzeby naborów wniosków o dofinansowanie. Planowane działania będą koncentrować się na wszystkich grupach docelowych, a wybór konkretnych kanałów i narzędzi będzie powiązany

z wyznaczonymi celami. Priorytetowe kanały to m.in.:

- serwis internetowy Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski
- media społecznościowe (kanały własne np. Facebook, Twitter, Instagram, YouTube oraz kampanie płatne)
- media o zasięgu lokalnym/regionalnym tj. tv, prasa, radio oraz Internet
- portal Funduszy Europejskich – wspólna platforma internetowa dla wszystkich programów

- sieć PIFE – np. konsultacje, spotkania informacyjne, szkolenia
- wydarzenia informacyjne i promocyjne np. konferencje, wizyty studyjne, warsztaty i szkolenia.

W komunikacji duży nacisk położony będzie na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w rolę ambasadorów marki Fundusze Europejskie. Aby wesprzeć beneficjentów w prowadzeniu promocji projektów, opracowano m.in. *Podręcznik wnioskodawcy i beneficjenta programów polityki spójności na lata 2021-2027, Wytyczne w zakresie informacji i promocji programów operacyjnych polityki spójności na lata 2021-2027* oraz wzory grafik do pobrania.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IŻ i IP i wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEW 2021+ wynosi .....euro, w tym .....euro wsparcia z Funduszu ..... Szacunkowy udział kwot w poszczególnych latach wynosi: 2021 r. - 0%, 2022r. - 8%, 2023 r. - 18%, 2024 r. - 16%, 2025 r. - 16%, 2026 r. - 15%, 2027 r. - 15%, 2028 r. - 7%, 2029 r. - 5%. Kwoty w podziale na grupy docelowe oraz cele określone są w Rocznych Planach Działań informacyjnych i promocyjnych na dany rok.

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych, wskaźników i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności. Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników strategii komunikacji. Dodatkowo realizowane będą badania społeczeństwa wielkopolskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań. Monitoringowi i ocenie podlegają wskaźniki produktu i oddziaływania.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☐

Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję (art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii (SCO) ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod ¹¹	Opis	Kod ¹²	Opis			
<i>Do uzupełnienia przez</i>	EFS+	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i	<i>Do wybrania przez</i>	<i>Do uzupełnienia przez każdą IZ</i>	097	Działania na rzecz poprawy dostępu do	CR04	Liczba osób pracujących, łącznie z	Osoba	Stawka jednostkowa	<i>Do uzupełnienia przez każdą IZ RPO</i>

¹¹ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

¹² Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

<p>właściwą IZ RPO (numer priorytetu z programu regionalnego)</p>	<p>środków aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup defaworyzowanych na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a jednocześnie poprzez promowanie samozatrudnienia i gospodarki społecznej</p>	<p>właściwą IZ RPO w zależności od przynależności do danej kategorii regionu: Regiony słabiej rozwinięte Regiony w okresie przejściowym Regiony lepiej rozwinięte</p>	<p>RPO</p>		<p>zatrudnienia</p>		<p>prowadzącym i działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu</p>			
---	--	---	------------	--	---------------------	--	---	--	--	--

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniżej uproszczonych kosztów?

Jeśli tak, proszę określić, która firma zewnętrzna: **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania	<p>Stawka jednostkowa dotyczy doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez powiatowe urzędy pracy¹³ (dalej: PUP) ze środków Funduszu Pracy (dalej: FP) w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ (dalej: EFS+) w okresie programowania 2021 – 2027, które realizowane będą w całym okresie programowania rozpoczynając od 1.01.2023 r. Wsparcie udzielane będzie zgodnie z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy¹⁴ oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.</p> <p>Stawka jednostkowa ma zastosowanie wyłącznie w projektach PUP finansowanych z FP, odnosi się wyłącznie do form pomocy stanowiących instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy z wyłączeniem robót publicznych ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia.</p> <p>W projektach, w których stosowana będzie stawka jednostkowa, wystąpią formy wsparcia stanowiące pomoc de minimis (dofinansowanie podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy czy subsydiowane zatrudnienie), która będzie udzielana w oparciu o przepisy wykonawcze do ustawy regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy. Wystąpienie pomocy de minimis nie ma wpływu na wysokość przekazywanych środków, gdyż ww. formy wsparcia kierowane są do uczestników projektu, a nie do beneficjenta.</p>
1.2 Cel(e) szczegółowy(e)	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej.
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów	<p>WSKAŹNIK: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu.</p> <p>Wskaźnik należy rozumieć, jako zmianę statusu osoby na rynku pracy po opuszczeniu programu, w stosunku do sytuacji w momencie przystąpienia do interwencji EFS+ (uczestnik niepracujący w chwili wejścia do programu EFS+).</p> <p>SPOSÓB POMIARU WSKAŹNIKA:</p> <p>Do wskaźnika wlicza się klientów PUP będących osobami niepracującymi na wejściu do projektu, którzy po uzyskaniu wsparcia EFS+ podjęli zatrudnienie (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) w okresie do czterech tygodni od zakończenia udziału w projekcie. Do wskaźnika wlicza się również osoby, które przerwały udział w projekcie w trakcie wsparcia z powodu podjęcia zatrudnienia. Pracujący to osoby, które wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne lub osoby</p>

¹³ W chwili przygotowywania metodyki, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409), za podmiot bezpośrednio odpowiedzialny za aktywizację zawodową osób bezrobotnych są powiatowe urzędy pracy. W przypadku gdy w wyniku zmiany ustawy nazwa PUP ulegnie zmianie – zapisy metodyki będą odnoszone do tych podmiotów, niezależnie od ich nazwy. Aktualizacja metodyki w tym zakresie zostanie przeprowadzona przy najbliższej zmianie FERS.

¹⁴ W chwili przygotowywania metodyki jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409).

	<p>posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracują (ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie) – definicja osoby pracującej zgodna z definicją wskaźnika wspólnego określoną przez Komisję Europejską w dokumencie <i>Programming period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund Plus (ESF+). Shared Management Strand. Common indicators toolbox.</i></p> <p>MOMENT POMIARU: Wskaźnik mierzony jest do czterech tygodni od zakończenia przez uczestnika udziału w projekcie. Jeżeli w tym czasie osoba nie podejmie zatrudnienia lub nie rozpocznie prowadzenia działalności gospodarczej stawka jednostkowa jest niekwalifikowalna. Przypadki losowe, np. śmierć uczestnika, nie są wliczane do wskaźnika. W przypadku nieosiągnięcia wskaźnika stawka jednostkowa nie jest kwalifikowalna.</p> <p>FORMA WSPARCIA: Instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy przewidziane w ustawie regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych (ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia) realizowane przez PUPy i finansowane z FP.</p>
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Osoba
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	Stawka jednostkowa
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	13 375,59 zł
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	<p>Stawka jednostkowa to koszt doprowadzenia przez PUP do podjęcia zatrudnienia (w rozumieniu wskaźnika opisanego w punkcie 1.3) daną osobę. Stawka jednostkowa pokrywa wszystkie koszty usług i instrumentów rynku pracy zgodnych z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy (z wyłączeniem robót publicznych), których sfinansowanie jest niezbędne w celu doprowadzenia osoby do zatrudnienia.</p> <p>W ramach stawki jednostkowej nie przewidziano wydatków w ramach cross-financingu oraz zakupu środków trwałych. W związku z powyższym stawka nie podlega monitorowaniu pod kątem limitu wydatków w ramach cross-financingu, czy środków trwałych, jako że takie wydatki nie będą ponoszone przez beneficjenta.</p> <p>W projekcie rozliczanym stawką jednostkową PUP nie jest analizowana kwestia kwalifikowalności podatku od towarów i usług VAT, gdyż uwzględniono ten aspekt w metodyce (patrz część C). Tym samym, w projekcie PUP nie będą wymagane od beneficjentów oświadczenia o kwalifikowalności podatku VAT.</p>
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	<p>TAK</p> <p>Nie ma więc ryzyka podwójnego finansowania.</p>

<p>1.9 Metoda korekt(y)</p>	<p>Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku w oparciu o dwa wskaźniki:</p> <p>1) wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego¹⁵ – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do tego czynnika, oraz</p> <p>2) wzrost/spadek zasiłku dla bezrobotnych¹⁶ – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do zasiłku dla bezrobotnych.</p> <p>Z uwagi na fakt, iż zasiłek dla bezrobotnych waloryzowany jest co roku z dniem 1 czerwca, weryfikacja zasadności indeksacji będzie przeprowadzana przez IK EFS każdego roku po opublikowaniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok kalendarzowy. Weryfikacja będzie dokonywana każdego roku do końca sierpnia.</p> <p>Stawka zostanie zindeksowana jeżeli co najmniej jeden z ww. wskaźników, tj. wartość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce i/lub wartość zasiłku dla bezrobotnych obowiązujących w bieżącym roku, będą się różnić od wartości ww. wynagrodzenia i zasiłku w poprzednim roku.</p> <p>Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej IK EFS.</p> <p>Zindeksowana stawka jednostkowa będzie miała zastosowanie do wszystkich osób obejmowanych po raz pierwszy wsparciem w projektach (nowych i trwających) od 1 stycznia roku następującego po roku dokonania ostatniej indeksacji. Oznacza to możliwość zastosowania zindeksowanej stawki jednostkowej w projektach realizowanych, przy zachowaniu wymogu wyraźnego oddzielenia okresu, za który deklarowane są wydatki rozliczane z zastosowaniem zindeksowanej stawki (zindeksowana stawka stosowana wyłącznie do osób zrekrutowanych po zindeksowaniu stawki).</p> <p>Wprowadzenie zindeksowanej stawki jednostkowej będzie uzależnione ograniczone wyłącznie dostępną alokacją środków w ramach RPO na ten cel.</p> <p>Zmiany metodyki wyliczenia stawki jednostkowej dotyczącej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUP, w tym zmiany zasad indeksacji, mogą zostać dokonane podczas przeglądu śródkresowego. Ww. zmiana metodyki, w tym zmiana zasad indeksacji, może nastąpić w szczególności w przypadku istotnej zmiany założeń dotyczących sposobu świadczenia usług rynku pracy, zmian przepisów ustawy regulującej kwestie związane z rynkiem pracy w zakresie instrumentów rynku pracy..</p> <p>IK EFS będzie również monitorować wartości wydatków ponoszonych przez PUPy na poszczególne formy aktywizacji zawodowej. W sytuacji, gdy założenia niniejszej metodyki przestaną być adekwatne do struktury wydatków, IK EFS rozważy zmianę podejścia do ustalenia stawki jednostkowej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUPy, co będzie wymagało opracowania nowej metodyki i przedstawienia jej KE do ponownej akceptacji.</p>
<p>1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji</p>	<p>Weryfikacja realizacji wskaźnika przez PUP będzie dokonywana na podstawie danych administracyjnych zgromadzonych w systemie SYRIUSZ (system teleinformatyczny Publicznych Służb Zatrudnienia w Polsce), w którym zawarte są informacje pochodzące z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) o odprowadzonych składkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę / wykonywania pracy w ramach umów cywilnoprawnych, • składkach zdrowotnych z tytułu samozatrudnienia¹⁷.

¹⁵ <https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-trzecim-kwartale-2020-roku,271,30.html>

¹⁶ W każdym kolejnym roku kwota zasiłku dla bezrobotnych obowiązującego od dnia 1 czerwca jest ogłaszana przez ministra właściwego do spraw pracy w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”.

<p>zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>Dokumentem potwierdzającym realizację wskaźnika, tj. zmianę statusu osoby (uczestnika projektu) na rynku pracy, a tym samym potwierdzającym kwalifikowalność stawki jednostkowej będzie raport z systemu SYRIUSZ na podstawie danych z ZUS potwierdzający status na rynku pracy uczestników projektu po opuszczeniu programu. Raport będzie podlegał sprawdzeniu na etapie weryfikacji wniosku o płatność.</p> <p>Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole odpowiada IZ lub IP.</p> <p>Weryfikacja wydatków obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza stawki jednostkowe, wraz z raportem z systemu SYRIUSZ, o którym mowa powyżej; – kontrolę na miejscu, tj. w siedzibie beneficjenta (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe potwierdzające podjęcie zatrudnienia przez daną osobę i służące do rozliczenia stawek jednostkowych (dane administracyjne SYRIUSZ i ZUS).
<p>1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące¹ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>Ryzyka i metody ich złagodzenia:</p> <p>1. Ryzyko wystąpienia zjawiska creamingu.</p> <p>Rozliczanie stawki jednostkowej na podstawie wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego podejmowania zatrudnienia/ pracy czy działalności gospodarczej przez uczestników projektów może prowadzić do kierowania wsparcia do osób, które nie znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i których aktywizacja zawodowa jest mniej wymagająca. W celu eliminacji tego ryzyka i zagwarantowania wsparcia również osobom z grup trudnych takich jak, np. długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach, na poziomie wytycznych horyzontalnych dotyczących rynku pracy zostanie zawarty wymóg kierowania wsparcia do określonych grup docelowych. Zostanie to zagwarantowane poprzez wprowadzenie obowiązku określenia minimalnego poziomu uczestnictwa osób z danych grup w projektach PUP. Te poziomy będą zróżnicowane lokalnie w zależności od sytuacji na rynku pracy w danym powiecie.</p> <p>2. Ryzyko niewłaściwego zarządzania budżetem projektu.</p> <p>Konsekwencją wystąpienia takiego ryzyka może być sytuacja gdy w końcowym rozliczeniu projektu łączne koszty rzeczywiste okażą się wyższe niż łączna wartość rozliczonych stawek.</p> <p>Konieczne będzie wskazanie beneficjentom przez IZ / IP konieczności właściwego zarządzania budżetem poprzez efektywne kierowanie osób do różnych, najbardziej właściwych dla nich form wsparcia projektu. W tym celu pomocne też będzie właściwe monitorowanie kosztów w stosunku do osiągniętych efektów.</p> <p>3. Ryzyko nieuwzględnienia w końcowym wniosku o płatność wszystkich kwalifikowalnych uczestników projektu.</p> <p>Przyjęty system rozliczania stawki na podstawie raportu wygenerowanego z systemu SYRIUSZ w przypadku osób, które podejmą zatrudnienie ostatniego dnia czwartego tygodnia a stawka z nimi powiązana rozliczana będzie we wniosku końcowym może uniemożliwić jej zakwalifikowanie. Pracodawca ma bowiem obowiązek zgłoszenia do ZUS pracownika w ciągu 7 dni od daty zatrudnienia.</p> <p>Dlatego też stawka jednostkowa powinna być rozliczana w momencie, gdy ZUS, z którego informacje czerpie SYRIUSZ, odnotuje opłacenie składki za minimum 1 miesiąc.</p>

¹⁷ W przypadku osób samozatrudnionych nie zakłada się weryfikacji odprowadzenia składki na ubezpieczenie z uwagi na fakt, iż zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (tj. z dnia 8 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 162) przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej.

	<p>Ryzyko to może zostać wyeliminowane poprzez wprowadzenie dłuższego okresu na złożenie wniosku o płatność końcową, np. 30 – 45 dni, tak aby beneficjent miał szansę policzenia i wykazania w nim wszystkich ostatnich i kwalifikowalnych uczestników projektu.</p> <p>4. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami.</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ / IP powinna prowadzić szkolenia dla PUP i tłumaczyć im jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p>
<p>1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji</p>	<p><i>Do uzupełnienia przez każdą IZ RPO.</i></p>

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych ^z

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

Stawka jednostkowa została wyliczona przez Instytucję Koordynującą EFS na podstawie raportów pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej za lata 2015 – 2019* publikowanych przez ministra właściwego do spraw pracy na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia>.

Raporty za kolejne lata oraz dostępne w ich ramach dane obejmują:

- ten sam katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej, wykorzystywany przez PUP (tj. szkolenia, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, odbywanie staży u pracodawców, przyznawanie pracodawcom refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanych na te miejsca bezrobotnych, przyznania bezrobotnym jednorazowych środków na dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej),
- informacje na temat efektywności zatrudnieniowej i kosztowej ww. podstawowych form aktywizacji zawodowej, co zapewnia porównywalność danych w kolejnych latach. Opracowane dane i wyniki przeprowadzanych analiz prezentują ujęcie ogólnopolskie oraz regionalne, z uwzględnieniem podziału, m.in. na formy wsparcia i liczbę odbiorców.

Do wyliczenia stawki jednostkowej przyjęto dane dotyczące:

- efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej,
- kosztów form podstawowej aktywizacji zawodowej ujmowanych w ww. raportach, tj.: koszty szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy (w wyliczeniach nie uwzględniono wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na ich niekwalifikowalność ze środków EFS); koszty dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy zostały pomniejszone o udział potencjalnie niekwalifikowalnej części podatku VAT.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda wyliczenia jednej krajowej stawki jednostkowej zapewnia wiarygodność danych, gdyż została oparta o dane statystyczne, publikowane w ciągu ostatnich pięciu lat przez ministra właściwego do spraw pracy w raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. Zawierają one dane oraz wyniki analizy danych oparte na przekazywanych przez PUP sprawozdaniach (załącznik do formularza sprawozdawczego MRPiPS-02), które zawierają, m.in. koszty poszczególnych form aktywizacji zawodowej. Są to dane rzeczywiste, stąd stanowią właściwą bazę dla wyliczenia stawki jednostkowej do rozliczenia w projektach EFS+.

Ponadto przyjęta metoda wyliczenia wartości stawki jednostkowej zapewnia równe traktowanie beneficjentów – PUP funkcjonujących na terenie całego kraju, którzy bez względu na swoje rozmieszczenie terytorialne w jednakowy sposób zobowiązani są do stosowania się do przepisów ustawy regulującej funkcjonowanie rynku pracy w Polsce oraz stosują wynikające z niej, te same, usługi i instrumenty rynku pracy.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Punktem wyjścia do wyliczenia stawki jednostkowej było ustalenie średniej efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej na poziomie kraju za lata 2015-2019 stanowiącej iloraz wydatków FP na poszczególne podstawowe formy aktywizacji zawodowej poniesione w ww. okresie i liczby osób zatrudnionych po zakończeniu podstawowych form aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019 (przy czym wykluczono dane dotyczące zatrudnienia w ramach robót publicznych, ze względu na niekwalifikowalność tej formy wsparcia ze środków EFS+).

Ze względu na to, że średni koszt doprowadzenia do zatrudnienia obejmował również środki wydatkowane na formy aktywizacji zawodowej, w przypadku których może wystąpić

podatek VAT podlegający odliczeniu, tj. dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, konieczne było pomniejszenie stawki o wartość niekwalifikowalnej części podatku VAT (wartość podatku VAT możliwa do odzyskania) dla tych form wsparcia. W tym celu wykorzystano dane na temat wartości środków wydatkowanych w skali kraju na te formy wsparcia w analizowanych latach 2015-2019. Następnie:

- 1) określono udział procentowy łącznych wydatków na dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy w łącznych wydatkach na wszystkie podstawowe formy aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019;
- 2) określono udział wydatków na podatek VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy przyznawanych podmiotom korzystającym z tych form wsparcia - przyjęto założenie, że kwota wydatkowana na dwie ww. formy powinna zostać pomniejszona o maksymalną kwotę podatku VAT, tj. 23% liczone od wartości netto; tym samym maksymalny udział podatku VAT został określony na poziomie 18,7% wartości brutto;
- 3) oszacowano udział podatników VAT wśród podmiotów/osób, którym udzielono wsparcia na:
  - podjęcie działalności gospodarczej – 32,27%, który został wyliczony na podstawie danych z projektów PUP zebranych w ramach obliczania korekty systemowej dotyczącej niekwalifikowalnego udziału VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielanych w projektach pozakonkursowych finansowanych z EFS 2014-2020 i wdrażanych przez PUPy w ramach PO WER (PI 8ii) i w 16 RPO (PI 8i);
  - doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy – 75,92%, który wyliczono jako stosunek liczby czynnych podatników VAT według danych na koniec 2019 r. (1 679 122 - zgodnie z pismem Ministerstwa Finansów z dnia 21 grudnia 2020 r.) do liczby aktywnych przedsiębiorstw w 2019 r. wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (2 211 604 zgodnie z pismem GUS z dnia 8 stycznia 2021 r.);
- 4) wyliczono średni jednostkowy koszt zatrudnienia z uwzględnieniem potencjalnego niekwalifikowalnego podatku VAT, który wyliczono poprzez pomnożenie średniego kosztu zatrudnienia osoby przez udział wydatków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundacji doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy w łącznych wydatkach na aktywizację, przez maksymalny udział podatku VAT (18,70%) oraz udział podatników VAT (zgodnie z pkt 3), osobno dla ww. form wsparcia; o tak wyliczone korekty pomniejszono następnie średni koszt zatrudnienia (tzw. średni koszt zatrudnienia osoby po korekcie podatku VAT);
- 5) przeprowadzono indeksację stawki jednostkowej w związku istotnym wzrostem od 1.09.2020 r. kwoty zasiłku dla bezrobotnych oraz zmianą przeciętnego wynagrodzenia (ponieważ wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce oraz zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z ustawą regulującą funkcjonowanie rynku pracy w Polsce determinuje koszt podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach stawki jednostkowej); indeksację przeprowadzono w oparciu o wskaźniki:
  - przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, w odniesieniu do części stawki jednostkowej dotyczącej kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 5,07% (zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2020 r. przeciętne wynagrodzenie w 2020 r. wyniosło 5167,47 zł wobec 4918,17 zł w 2019 r. ogłoszonych w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 lutego 2020 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2019 r.);
  - zasiłku dla bezrobotnych, z którym powiązana jest wysokość refundacji kosztów w ramach prac interwencyjnych, wysokość stypendium szkoleniowego i stypendium stażowego - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 39,31 % (zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie wysokości zasiłku dla bezrobotnych, Monitor Polski rok 2019 poz. 417, od 1 czerwca 2019 r. do 31 maja 2020 r. zasiłek ten wyniósł 861,40 zł wobec 1 200 zł obowiązującej od 1 września 2020 r. zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19, Dz. U. z 2020 r. poz. 1068).

W oparciu o ww. wskaźniki zindeksowano stawkę jednostkową proporcjonalnie do udziału wydatków pochodnych od przeciętnego wynagrodzenia i wydatków pochodnych od zasiłku dla bezrobotnych w ogóle wydatków na aktywizację zawodową.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

Wysokość stawki jednostkowej została wyliczona na podstawie rzeczywistych danych pochodzących z oficjalnej sprawozdawczości PUP z ostatnich 5 lat uwzględnionych w opublikowanych w poszczególnych latach raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. W wyliczeniach nie uwzględniono kosztów wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na jego niekwalifikowalność w ramach EFS+. Dodatkowo, w przypadku form wsparcia, dla których występuje podatek VAT, wartość tego wsparcia pomniejszono o potencjalnie niekwalifikowalny podatek VAT.

1. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania:

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					<i>Kod¹⁸</i>	<i>Opis</i>	<i>Kod¹⁹</i>	<i>Opis</i>			
<i>Do uzupełnienia przez IZ RPO</i>	EFS+	(vii) wspieranie aktywnej integracji w celu promowania równych szans, niedyskryminacji i	<i>Do wybrania przez właściwą IZ RPO w zależności od kategorii: - Region słabo</i>	<i>Do uzupełnienia przez IZ RPO</i>		Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	25 429 PLN
								Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	25 200 PLN

¹⁸ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

¹⁹ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

		aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie, w szczególności dla grup w niekorzystnej sytuacji	rozwinęty - Region przejściowy - Region lepiej rozwinięty					Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze 3/4 etatu w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	18 900 PLN
								Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze 1/2 etatu w przedsiębiorstwie społecznym	sztuka	Stawka jednostkowa	12 600 PLN

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?

Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej: **Tak/Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania ²⁰	<p>Stawki jednostkowe dotyczą utworzenia nowego miejsca pracy i jego utrzymania w przedsiębiorstwie społecznym (PS), w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ w okresie programowania 2021-2027 w ramach regionalnych programów operacyjnych. Miejsca pracy finansowane w ramach stawki jednostkowej mogą być tworzone wyłącznie przez przedsiębiorstwa społeczne (PS) oraz podmioty ekonomii społecznej (PES) przekształcające się w PS, dla ściśle zdefiniowanej grupy osób wykluczonych społecznie, wskazanej w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego.</p> <p>Wsparcie udzielane będzie zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru włączenia społecznego.</p> <p>Zarówno stawka na utworzenie miejsca pracy jak i stawka na utrzymanie miejsca pracy stanowią w całości pomoc de minimis, o której mowa w rozporządzeniu 1407/2013. Jest to pomoc dla przedsiębiorstwa społecznego, które uzyskuje środki na utworzenie miejsca pracy i następnie jego utrzymanie przez okres 12 miesięcy. Wyliczone stawki w całości będą w przypadku każdego przedsiębiorstwa społecznego wliczane do limitu pomocy de minimis.</p>
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	(vii) wspieranie aktywnej integracji w celu promowania równych szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie, w szczególności dla grup w niekorzystnej sytuacji

²⁰ Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich zakończenia (zob. art. 57 ust. 6).

<p>1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów²¹</p>	<p>1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS:</p> <p>Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym</p> <p>2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS:</p> <p>a) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat</p> <p>b) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 3/4 etatu</p> <p>c) Wskaźnik: Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 1/2 etatu</p> <p>MIEJSCA PRACY OBEJMOWANE WSPARCIEM:</p> <p>1. Wskaźnik mierzy liczbę nowoutworzonych ze środków EFS+ miejsc pracy dla osób, które kwalifikują się do jednej z grup wskazanych w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego.</p> <p>Jako miejsce pracy na potrzeby rozliczenia stawki 1 należy rozumieć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, a w przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności w wymiarze co najmniej 1/4 etatu.</p> <p>2. Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS.</p> <p>Za utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wypłacana jest pełna wysokość stawki na utrzymanie miejsca pracy. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty 3/4 lub 1/2 stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar 1/4 etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem 1/2 etatu innych osób objętych wsparciem.</p> <p>FORMA WSPARCIA:</p> <p>1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utworzenie przez niego miejsca pracy dla osoby, która dzięki temu poprawi swój status na rynku pracy. Stawka wypłacana jest jednorazowo po podpisaniu umowy wsparcia. Miejsce pracy musi zostać utworzone do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków, a dla zapewnienia kwalifikowalności musi być następnie utrzymane przez 12 miesięcy w ramach stawki na utrzymanie miejsca pracy i 6 miesięcy okresu trwałości. W</p>
---	---

²¹ W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 3–11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

przypadku braku utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków stawka utworzenia miejsca pracy jest niekwalifikowalna w całości. Okres ten w uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony o dodatkowe 30 dni²².

2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy. Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS wcześniej, np. w miesięcznych transzach. Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy.

Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy.

W przypadku niezachowania okresu trwałości obie stawki są niekwalifikowalne proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości²³.

W przypadku wystąpienia siły wyższej²⁴ w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za kwalifikowalną.

SPOSÓB LICZENIA WSKAŹNIKA:

1. Wskaźnik mierzy liczbę nowych miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym ze środków EFS+.
2. Wskaźnik mierzy liczbę utrzymanych przez 12 miesięcy miejsc pracy, które zostały utworzone w przedsiębiorstwie społecznym ze środków EFS+:
  - a) dotyczy miejsc pracy w wymiarze pełnego etatu,
  - b) dotyczy miejsc pracy w wymiarze co najmniej $\frac{3}{4}$ etatu.
  - c) dotyczy miejsc pracy w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ etatu (z uwzględnieniem przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, których miejsce pracy może dotyczyć co najmniej $\frac{1}{4}$ etatu).

MOMENT POMIARU:

1. W przypadku wskaźnika mierzącego liczbę miejsc pracy utworzonych w PS pomiar dokonywany jest do 3 miesięcy od wypłaty wsparcia w celu potwierdzenia faktycznego utworzenia miejsca pracy i tym samym kwalifikowalności stawki utworzenia miejsca pracy. Za dzień utworzenia miejsca pracy uznaje się datę rozpoczęcia pracy nowozatrudnionej osoby. Brak utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 m-cy od dnia podpisania umowy wsparcia oznacza konieczność zwrotu przez PS otrzymanych środków. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość wydłużenia tego terminu maksymalnie o 30 dni. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które

²² Za uzasadniony przypadek należy uznać wystąpienie czynników zewnętrznych, niezależnych od PS, które uniemożliwiają mu zatrudnienie osoby w tym terminie np. problem z uzyskaniem pozwoleń, odbiory techniczne.

²³ Przykład: Istniejące na rynku od 2 lat przedsiębiorstwo społeczne utworzyło ze środków EFS+ jedno miejsce pracy 1.01.2021 r. Utrzymanie miejsca pracy było dofinansowywane przez 12 miesięcy do 31.12.2021 r. Miejsce to zostało zlikwidowane w marcu 2022 r., tj. w trzecim miesiącu okresu trwałości. W związku z niezachowaniem pełnego okresu trwałości, PS będzie musiało zwrócić 4/6 otrzymanego dofinansowania na obie stawki jednostkowe (obowiązkowy okres trwałości wynosił 6 miesięcy, miejsce było utrzymywane przez pełne 2 miesiące; brakujący okres trwałości wyniósł więc 4 miesiące).

²⁴ Przez siłę wyższą należy rozumieć zdarzenie zewnętrzne, niemożliwe (lub prawie niemożliwe) do przewidzenia, którego skutkom nie można było zapobiec.

	<p>zostało utworzone w ramach projektu, bez względu na wymiar etatu.</p> <p>2. W przypadku wskaźnika mierzącego liczbę miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy pomiar dokonywany jest po 12 miesiącach od dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu a następnie miejsce to zostało utrzymane do końca 12 miesiąca od dnia jego utworzenia. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób spełniających wymogi kwalifikowalności zgodnie wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze ¼ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej ½ etatu. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.</p>
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	<p>1. sztuka</p> <p>2. sztuka</p>
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	<p>1. stawka jednostkowa</p> <p>2. stawka jednostkowa</p>
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	<p>1. 25 429,00 zł – stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS</p> <p>2. stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS:</p> <p>a) 25 200,00 zł – pełny etat</p> <p>b) 18 900,00 zł – co najmniej ¾ etatu</p> <p>c) 12 600,00 zł – co najmniej ½ etatu</p>
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	<p>1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje koszty utworzenia nowego miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym.</p> <p>W ramach wsparcia pokrywane są m.in. koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – składników majątku trwałego, instalacji i uruchomienia oraz ubezpieczenia i ochrony, w przypadku, kiedy zachodzi taka konieczność, – wyposażenia miejsca pracy wraz z kosztami dostawy, instalacji i uruchomienia, – dostosowania lub adaptacji (prace remontowo - wykończeniowe budynków i pomieszczeń), – aktywów obrotowych i środków produkcji, – zakupu wartości niematerialnych i prawnych, – środków transportu, – opłaty związane z uruchomieniem leasingu oraz kredytu inwestycyjnego. <p>2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.</p>
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	<p>NIE.</p> <p>Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS. W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie</p>

	<p>rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków.</p> <p>Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach operacji.</p>
<p>1.9 Metoda korekt(y)²⁵</p>	<p>1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy została wyliczona w perspektywie finansowej 2014-2020 w oparciu o dotacje przyznawane w ramach realizowanych projektów EFS. Przed wprowadzeniem stawki jednostkowej wartość dotacji była zależna od wartości przeciętnego wynagrodzenia i stanowiła jego przyjętą wielokrotność. Dlatego indeksacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzana na podstawie zmiany wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia. Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek wspomnianego przeciętnego wynagrodzenia w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok.</p> <p>2. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy będzie podlegała indeksacji w oparciu o zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę, w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.</p> <p>Indeksacja obu stawek będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty. Najbliższa indeksacja zostanie przeprowadzona do 30 kwietnia 2022 r. Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej MFiPR.</p> <p>Ponieważ zakłada się, że projekty, w których udzielane będzie wsparcie na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy mogą być projektami wieloletnimi, to stawka jednostkowa będzie podlegała indeksacji zarówno w projektach nowych jak i w projektach realizowanych. W przypadku projektów będących w trakcie realizacji, zastosowanie różnych stawek będzie możliwe pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej wg dotychczasowej i wg zindeksowanej stawki (np. zastosowanie zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem, że wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte z oszczędności beneficjenta lub zwiększenia budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.</p>
<p>1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych</p>	<p>Weryfikacja, czy zrealizowano wskaźnik oznacza weryfikację dokumentów określonych w umowie o udzielenie wsparcia. Do tych dokumentów należą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stawka na utworzenie miejsca pracy w PS: <ul style="list-style-type: none"> – podpisana umowa wsparcia wskazująca na liczbę miejsc pracy w danym PS i liczbę miejsc pracy, które tworzone są w oparciu o przyznane stawki wraz z wymiarem etatowym tych miejsc – potwierdzenie przelewu stawki jednostkowej do PS – kopia umowy o pracę lub umowy spółdzielczej potwierdzająca utworzenie miejsca pracy – w przypadku nowotworzonych PS oraz podmiotów ekonomii społecznej przekształcających się w PS, dokumenty potwierdzające założenie / rejestrację nowego przedsiębiorstwa społecznego

²⁵ W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

danych/dokumentów	<p>2. Stawka na utrzymanie miejsca pracy w PS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich utworzenia - potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy - potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS <p>Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania 100% dokumentów do rozliczenia stawek jednostkowych. Ponadto beneficjent zobowiązany jest do przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w PS w okresie 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy w celu weryfikacji, czy faktycznie miejsce pracy zostało utworzone i funkcjonuje zgodnie z zasadami określonymi w tym dokumencie oraz wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.</p> <p>Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole prawidłowości realizacji projektu odpowiada IZ RPO lub właściwa IP RPO.</p> <p>Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza wsparcie udzielane PS na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy, w tym weryfikację stawek jednostkowych wraz z dokumentami źródłowymi, o ile są one wymagane przez IZ RPO – zgodnie z systemem zarządzania i kontroli; - kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji wsparcia zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie).
<p>1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące²⁶ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>Ryzyka i metody ich złagodzenia:</p> <p>1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem. Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z przyczyn leżących po stronie pracownika.</p> <p>2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy. W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 .</p> <p>3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami. Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu.</p>

²⁶ Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

	<p>Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p> <p>4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne.</p> <p>Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.</p>
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	Do uzupełnienia na późniejszym etapie przez IZ RPO.

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

W związku z potrzebą uproszczenia procedur uzyskania wsparcia oraz zwiększenia skuteczności wspierania płynności finansowej PS, stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS, zostały wyliczone przy założeniu połączenia w ramach stawki jednostkowej dwóch funkcjonujących w perspektywie finansowej 2014-2020 instrumentów – dotacyjnego i pomostowego.

W związku z powyższym, kwoty stawek jednostkowych na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym z EFS+, zostały wyliczone z uwzględnieniem zasad funkcjonujących dla tych instrumentów w okresie programowania 2014-2020:

1) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach konkursowych, realizowanych ze środków EFS w perspektywie finansowej 2014-2020, zarówno dla PO WER, jak i RPO, wynosiła 21 020,00 zł. Źródłem danej wartości stanowi *Raport z analizy kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz kosztów dotacji na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach PO WER 2014-2020 oraz RPO 2014-2020* (dalej „Raport”), w którym przedstawiono szczegółowy opis metody wyliczenia stawki jednostkowej w tej wysokości (Załącznik nr 1). Zgodnie z Raportem, stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Zmiana wysokości stawki jest zatem uzależniona od wysokości przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Z uwagi na fakt, że stawka w wysokości 21 020,00 zł uwzględniała indeksację o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2017 r., w celu zaktualizowania tej stawki, dokonano jej indeksacji o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w latach 2018, 2019 i 2020 zgodnie z komunikatami Prezesa GUS w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w latach 2018, 2019 i 2020, ogłoszonymi w Monitorze Polskim. Zindeksowana zgodnie ze wzrostem przeciętnego wynagrodzenia część stawki jednostkowej, odnosząca się do wsparcia w zakresie utworzenia w przedsiębiorstwie społecznym nowego miejsca pracy, wyniosła 25 429,00 zł.

2) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy - zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, wysokość wsparcia pomostowego w okresie programowania 2014-2020 uzależniona była od wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Ustawa z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, Dz. U. z 10 grudnia 2020r. Poz. 2207). W celu zmniejszenia ryzyka audytowego uznano, że w nowej perspektywie finansowej należy zharmonizować sposób ustalania wysokości i rozliczania pomocy wypłacanej dotychczas na utrzymanie miejsca pracy we wszystkich programach operacyjnych. Wartość wsparcia stanowiącego odpowiednik wsparcia pomostowego w perspektywie finansowej 2021-2027 oszacowano z wykorzystaniem – analogicznie do metody stosowanej w poprzedniej perspektywie finansowej UE – kwotę minimalnego wynagrodzenia w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwielokrotnioną o liczbę miesięcy objętych wsparciem w odpowiedniej proporcji kwoty wsparcia. Wysokość minimalnego wynagrodzenia, stanowiąca bazę do wyliczenia wysokości wsparcia na utrzymanie miejsca pracy, finansowanego w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie i utworzenie miejsca pracy, została ustalona od 1.01.2021 r. na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. na poziomie 2 800,00 zł*. Zgodnie natomiast z planowanymi zasadami wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027, wsparcie w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy, jest kalkulowane na podstawie następujących założeń:

(a) przez pierwsze 6 miesięcy od utworzenia miejsca pracy – co miesiąc 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto;

(b) przez kolejne 6 miesięcy (od 7 do 12 miesiąca utrzymania miejsca pracy) – co miesiąc 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto w dążeniu do usamodzielniania PS w zakresie utrzymania miejsc pracy.

W związku z powyższym, wartość stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wynosi 25 200,00 zł, tj. (a) przez pierwsze 6 miesięcy – 16 800,00 zł (6 * 2 800,00 zł) oraz (b) w okresie od 7 do 12 miesiąca – 8 400,00 zł (6 * 1 400,00 zł). Dla miejsca pracy w wymiarze niższym niż pełny etat przysługuje odpowiednio obniżona stawka jednostkowa w wysokości 75% (tj. 18 900,00 zł) lub 50% (tj. 12 600,00 zł) stawki na utrzymanie miejsca pracy.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji:

Zastosowana metoda wyliczenia stawki jednostkowej opiera się częściowo na założeniach, które miały zastosowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach adekwatnego obszaru tematycznego, przy czym przyjęto, że oba instrumenty zostaną powiązane - stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy i stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS będą kwalifikowalne wyłącznie wspólnie. Ich podział z kolei wynika z sekwencyjności działania związanego najpierw z utworzeniem a następnie utrzymaniem miejsca w PS (tj. koniecznością uzyskania stabilności funkcjonowania i przygotowania do w pełni samodzielnego funkcjonowania).

W celu rzetelnego i wiarygodnego obliczenia stawek jednostkowych, obliczenia zostały oparte w przypadku stawki na utworzenie miejsca pracy na wartościach, które obowiązywały w poprzedniej perspektywie finansowej, przy uwzględnieniu indeksacji adekwatnej dla tego instrumentu a w przypadku stawki na utrzymanie miejsca pracy wyliczenia oparto na aktualnej danej obowiązującej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, od której zależy wysokość tego instrumentu w przypadku gdy stosowane jest rozliczenie w oparciu o rzeczywiście ponoszone wydatki tj. na wartości minimalnego wynagrodzenia w gospodarce. Jest to tym bardziej uzasadnione, że stawka dotyczy utrzymania miejsca pracy w pierwszym okresie od jego uruchomienia.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Szczegółowa kalkulacja została przedstawiona w pkt.1 a wyliczenia w załączniku nr 2.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS oraz stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmują wyłącznie kwalifikowalną kwotę dofinansowania utworzenia i utrzymania miejsca pracy a więc wydatki zgodne z celami EFS+. W wyliczeniu stawek nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi. Stawka jednostkowa utworzenia miejsca pracy jest już pomniejszona o niekwalifikowalny udział podatku VAT. Stawka jednostkowa utrzymania miejsca pracy opiera się z kolei na wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w gospodarce, którego wysokość nie jest uzależniona od podatku VAT. Z punktu widzenia kwalifikowalności stawki jednostkowej w projekcie EFS+ takie zapisy są wystarczające.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

Załączniki:

- 1) *Raport z analizy kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz kosztów dotacji na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach PO WER 2014-2020 oraz RPO 2014-2020*
- 2) *Wyliczenia stawek jednostkowych - Excel*

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod ²⁷	Opis	Kod ²⁸	Opis			
Wszystkie z wyłączeniem pomocy technicznej	EFS+	Wszystkie z wyłączeniem celu szczegółowego m) przeciwdziałanie deprivacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub	Wszystkie	Do uzupełnienia przez każdą IZ		Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, z wyjątkiem kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi	PLN	Stawki ryczałtowa kosztów pośrednich	25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 tys. PLN włącznie ²⁹ , 20% kosztów pośrednich – w przypadku projektów

²⁷ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

²⁸ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

²⁹ Zgodnie z Wytocznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 mechanizm racjonalnych usprawnień to konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. Koszty te nie są brane pod uwagę przy wyliczaniu wartości kosztów bezpośrednich, od których należy naliczyć koszty pośrednie (nie powiększają wartości kosztów bezpośrednich do wyliczenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich).

		<p><i>podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym dzieciom, oraz zapewnianie środków towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne</i></p>						<p><i>lub kwotami ryczałtowymi uwzględniający mi koszty pośrednie</i></p>			<p><i>o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 tys. PLN do 1 740 tys. PLN włącznie⁵, 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 tys. PLN do 4 550 tys. PLN włącznie⁵, 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 tys. PLN⁵</i></p>
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	---

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych? **Nie**

<p>1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania</p>	<p>Zgodnie z art. 49 projektu rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, koszty pośrednie operacji mogą być rozliczane z zastosowaniem stawek ryczałtowych. W takim przypadku może zostać zastosowana stawka ryczałtowa w wysokości do 25% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (art. 49 lit. c). Ponadto, aby umożliwić natychmiastowe wdrożenie stawek ryczałtowych zgodnie z ww. przepisem, wszelkie stawki ryczałtowe ustalone przez państwa członkowskie w latach 2014–2020 zgodnie z art. 67 ust. 5 lit. a) <i>rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006</i> (dalej: rozporządzenie ogólne nr 1303/2013), mogą nadal być stosowane do podobnych operacji wspieranych na podstawie niniejszego rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, bez konieczności stosowania nowej metody obliczania. Polska chce skorzystać z tej opcji.</p> <p>Stawka ryczałtowa dotyczy kosztów pośrednich w projektach współfinansowanych ze środków EFS+ za wyjątkiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektów powiatowych urzędów pracy wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych ze środków Funduszu Pracy; - projektów rozliczanych w oparciu o stawki jednostkowe uwzględniające koszty pośrednie; - projektów rozliczanych w oparciu o kwoty ryczałtowe uwzględniające koszty pośrednie; - pomocy technicznej. <p>Stawka ryczałtowa dotyczy projektów realizowanych w całym okresie programowania 2021-2027.</p> <p>Z uwagi na horyzontalny charakter stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, może mieć ona zastosowanie w projektach objętych pomocą publiczną lub pomocą <i>de minimis</i>. Nie ma to jednak znaczenia dla wyliczenia poziomu stawki ryczałtowej.</p>
<p>1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)</p>	<p>Wszystkie, z wyłączeniem celu szczegółowego m) <i>przeciwdziałanie deprywacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym dzieciom, oraz zapewnianie środków towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne.</i></p>
<p>1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów</p>	<p>Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie.</p>
<p>1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów</p>	<p>PLN</p>
<p>1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa</p>	<p>Stawka ryczałtowa kosztów pośrednich</p>
<p>1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO</p>	<p>Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie,

	<p>c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie,</p> <p>d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN</p> <p>Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027³⁰.</p>
<p>1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi</p>	<p>Stawka ryczałtowa pokrywa wszystkie koszty pośrednie projektu.</p> <p>Koszty pośrednie rozumiane są jako koszty administracyjne związane z techniczną obsługą realizacji projektu, która nie wymaga podejmowania merytorycznych działań związanych z osiągnięciem celu projektu, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby, b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki), c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki, d) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biuro rachunkowemu), e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu, f) wydatki związane z otwarciem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku płatniczego lub odrębnego rachunku płatniczego, działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych,

³⁰ Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*, mechanizm racjonalnych usprawnień to konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. To pomoc dla projektodawców i instytucji umożliwiająca elastyczne reagowanie na potrzeby uczestników z niepełnosprawnością, która zapewni im dostęp do usprawnień „szytych na miarę”. Jest to możliwość sfinansowania usprawnień nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika lub personelu) osoby z niepełnosprawnością. Przykłady takich racjonalnych usprawnień to np. wynajęcie transportu na miejsce udzielenia usługi, dostosowanie architektoniczne budynków lub infrastruktury komputerowej, sfinansowanie usługi asystenta osoby z trudnościami w poruszaniu się lub asystenta tłumaczącego na język łatwy czy migowy. Koszty te nie są brane pod uwagę przy wyliczaniu wartości kosztów bezpośrednich, od których należy naliczyć koszty pośrednie (nie powiększają wartości kosztów bezpośrednich do wyliczenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich).

	<p>utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.),</p> <p>h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d,</p> <p>i) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu,</p> <p>j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu,</p> <p>k) koszty biurowe związane z obsługą administracyjną projektu (np. zakup materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych, koszty usług powielania dokumentów),</p> <p>l) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy,</p> <p>m) koszty ubezpieczeń majątkowych.</p>
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	<p>Nie.</p> <p>W ramach stawki ryczałtowej pokrywane są wyłącznie koszty pośrednie projektu. Poza stawką ryczałtową rozliczane są koszty bezpośrednie projektu na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków lub uproszczonych metod (tj. stawek jednostkowych lub kwot ryczałtowych), w których wyliczeniu nie uwzględniono kosztów pośrednich. W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane żadne wydatki objęte <i>cross-financingiem</i>. W kosztach pośrednich nie są ujmowane żadne wydatki ponoszone w związku z działaniami merytorycznymi projektu (takimi jak np. aktywna rekrutacja uczestników projektu (outreach measures), działania na ich rzecz, działania na rzecz zmian systemu i struktur).</p>
1.9 Metoda korekt(y) ³¹	Nie zakłada się indeksacji stawek ryczałtowych.
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	<p>Właściwa dla danego projektu stawka ryczałtowa będzie wskazywana w umowie o dofinansowanie.</p> <p>Dokumentowanie będzie dotyczyć wyłącznie kosztów bezpośrednich będących podstawą do naliczenia stawki kosztów pośrednich.</p> <p>Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent wykazuje do rozliczenia koszty bezpośrednie, od których naliczane będą koszty pośrednie; kwalifikowalność kosztów bezpośrednich oraz prawidłowość zastosowanej stawki ryczałtowej będą weryfikowane przez instytucję pośredniczącą lub zarządzającą podczas weryfikacji wniosków o płatność; – kontrole projektu na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, na podstawie których następuje potwierdzenie kwalifikowalności wydatków bezpośrednich, od których naliczane są koszty pośrednie).
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące ³² oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	W związku z faktem, że ryczałtowy sposób rozliczania kosztów pośrednich w projektach EFS był stosowany już w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020, należy uznać, że ryzyko w tym obszarze jest niskie. W dalszym ciągu jednak przewiduje się, że mogą wystąpić:

³¹ W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

	<p>1. Brak znajomości przez beneficjentów katalogu kosztów pośrednich Może się zdarzyć, że działania o charakterze administracyjnym będą ujmowane we wnioskach o dofinansowanie w kosztach bezpośrednich. Zadaniem IZ będzie informowanie wnioskodawców o katalogu kosztów pośrednich oraz zapewnienie na etapie oceny wniosków, aby ww. wydatki były ujmowane w odpowiednich kategoriach kosztów, tj. w kosztach pośrednich. Dzięki temu możliwe będzie wykluczenie podwójnego finansowania takich samych wydatków jednocześnie w kosztach pośrednich i w kosztach bezpośrednich.</p> <p>2. Brak znajomości mechanizmu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich przez beneficjentów Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ będzie prowadzić szkolenia dla beneficjentów w zakresie zasad rozliczania kosztów pośrednich.</p> <p>3. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zawyżonej lub zaniżonej wysokości Ryzyko związane z przyznaniem kosztów pośrednich w zawyżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy zatwierdzone zostaną wydatki bezpośrednie, które powinny zostać uznane za niekwalifikowalne. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wydatków przez IZ na etapie rozliczania wniosków o płatność. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zaniżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy w zatwierdzonych wnioskach o dofinansowanie została zadeklarowana niższa wartość kosztów pośrednich niż wynika to z przyjętej wysokości stawki ryczałtowej. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wniosków o dofinansowanie przez IZ na etapie ich oceny.</p>
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	do wypełnienia przez każdą IZ RPO oraz IZ FERS

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych ³²

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.).

Zgodnie z art. 49 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finansowej 2021-2027, dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013.
Źródłem danych dla stawek ryczałtowych kosztów pośrednich są dane historyczne z projektów EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, a proces ustalania stawek ryczałtowych został opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020* z dnia 20 kwietnia 2014 r. (Załącznik 1).
Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

³² Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

Metoda kalkulacji stawki ryczałtowej została szczegółowo opisana w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020*.

Stawki te są stosowane z sukcesem w tej perspektywie finansowej we wszystkich programach współfinansowanych z EFS i zapewniają jednolitość podejścia w całym funduszu. Metodyka opisana w raporcie była przedmiotem audytu Komisji Europejskiej DG EMPL w czasie misji nr EMPG214PL0185 z 2016 r. w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Sposób kalkulacji stawek ryczałtowych kosztów pośrednich został szczegółowo opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020* (dalej: Raport). Stawki ryczałtowe ustalone w wyniku analizy będącej przedmiotem ww. Raportu zostały wprowadzone do Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS i FS na lata 2014-2020 (dalej: Wytyczne na lata 2014-2020) w I wersji z 10.04.2015 r.

Pierwsze doświadczenia z wdrażania stawek ryczałtowych kosztów pośrednich w kształcie zaproponowanym w Wytycznych na lata 2014-2020 przyniosły jednak problemy z wyliczeniami, które wymagały rozwiązania. Przyjęty w Raporcie sposób wyliczania wartości kosztów pośrednich w zależności od wartości projektu generował powstawanie luki w przypadku tych projektów, których wartość była na granicy właściwych stawek ryczałtowych. Dlatego w II wersji Wytycznych na lata 2014-2020 obowiązujących od dnia 19.09.2016 r. wprowadzono zmiany względem ww. Raportu na podstawie przeliczeń Instytucji Koordynującej EFS i ustalono stawki ryczałtowe kosztów pośrednich w zależności od wartości kosztów bezpośrednich. Szczegółowy sposób przeliczenia stawek ryczałtowych zawarto w pliku Excel – załącznik 2.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych.

Wysokość stawek ryczałtowych kosztów pośrednich została ustalona zgodnie z art. 49 projektu rozporządzenia ogólnego dla perspektywy finansowej 2021-2027, tj. dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów współfinansowanych ze środków EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia nr 1303/2013, które z kolei zostały ustalone na podstawie rzeczywistych, zweryfikowanych i zatwierdzonych danych pochodzących z projektów PO KL 2007-2013. W związku z powyższym należy uznać, że tylko kwalifikowalne koszty zostały uwzględnione przy ustalaniu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich dla obecnej perspektywy finansowej.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

Załączniki:

1. *Raport z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020 z dnia 20 kwietnia 2014 r.*
2. *Excel z przeliczeniami stawek ryczałtowych kosztów pośrednich.*

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj SCO (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO
					Kod ³³	Opis	Kod ³⁴	Opis			
<i>Do uzupełnienia przez każdą IZ</i>	<i>EFS+</i>	<i>(v) wspieranie dostępności i możliwości ukończenia dobrej jakości kształcenia i szkolenia, sprzyjających włączeniu społecznemu, na równych zasadach dla wszystkich, zwłaszcza grup defaworyzowa</i>	<i>Wszystkie</i>	<i>Do uzupełnienia przez każdą IZ</i>		<i>Do uzupełnienia przez każdą IZ</i>		<i>Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny]</i>	<i>osobogodzina</i>	<i>Stawka jednostkowa</i>	<i>19.94 PLN</i>

³³ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

³⁴ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

		<i>nnych, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich</i>									
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B. Szczegółowe informacje według rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych? Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej. **Nie**

1.1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania ³⁵	Stawka jednostkowa dotyczy stażu uczniowskiego, o którym mowa w art. 121a Prawa oświatowego z 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2020 poz. 910 z póź. zm.)
1.2 Cel(e) szczegółowy(-e)	<i>(v) wspieranie dostępności i możliwości ukończenia dobrej jakości kształcenia i szkolenia, sprzyjających włączeniu społecznemu, na równych zasadach dla wszystkich, zwłaszcza grup defaworyzowanych, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich</i>
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów ³⁶	Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny] FORMA WSPARCIA: Staże uczniowskie realizowane w celu ułatwienia uzyskiwania doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania pracy w zawodzie, realizowane na zasadach określonych w Prawie oświatowym oraz zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru edukacji na lata 2021-2027. JEDNOSTKA i MOMENT POMIARU: Wskaźnik mierzy liczbę godzin zegarowych stażu uczniowskiego zrealizowanego przez 1 uczestnika. Okresem rozliczeniowym jest miesiąc, tzn. wskaźnik mierzony jest na koniec każdego miesiąca na podstawie list obecności lub wydruków z systemu elektronicznego potwierdzającego obecność stażysty na stażu u pracodawcy w danym miesiącu. Lista obecności lub wydruk z systemu elektronicznego potwierdzające obecność stażysty na stażu u pracodawcy muszą zawierać informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu.
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	osobogodzina
1.5 Standardowa stawka jednostkowa, kwota ryczałtowa lub stawka ryczałtowa	stawka jednostkowa
1.6 Kwota na każdą jednostkę miary lub	

³⁵ Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich zakończenia (zob. art. 57 ust. 6).

³⁶ W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 3–11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) SCO	19,94 PLN
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	<p>Stawka jednostkowa obejmuje wszystkie niezbędne bezpośrednie koszty organizacji i prowadzenia 1 godziny stażu dla 1 ucznia.</p> <p>MINIMALNY STANDARD STAŻU UCZNIOWSKIEGO</p> <p>Staż jest realizowany zgodnie z Prawem oświatowym <i>oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dot. edukacji na lata 2021-2027.</i></p> <p>Podmiot przyjmujący na staż uczniowski zapewnia uczniowi stanowisko pracy wyposażone w niezbędne urządzenia, sprzęt, narzędzia, materiały i dokumentację techniczną, uwzględniające wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, a także bezpieczne i higieniczne warunki odbywania stażu uczniowskiego na zasadach dotyczących pracowników określonych w odrębnych przepisach, w tym w zależności od rodzaju zagrożeń związanych z odbywaniem tego stażu – odpowiednie środki ochrony indywidualnej; stanowisko powinno być przygotowane w momencie rozpoczęcia stażu.</p> <p>Stawka obejmuje wszystkie niezbędne koszty związane z organizacją i prowadzeniem stażu, w szczególności koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – świadczenia pieniężnego (wraz z należnymi pochodnymi) dla ucznia odbywającego staż (stypendium) w wysokości 80% minimalnej stawki godzinowej za pracę, – zakupu niezbędnych materiałów i narzędzi zużywalnych niezbędnych stażystcie do odbycia stażu, – szkolenia BHP przed rozpoczęciem stażu (o ile jest wymagane), – badań lekarskich przed rozpoczęciem stażu, (o ile są wymagane), – wynagrodzenia opiekuna stażysty podczas odbywania stażu, – inne koszty, jeżeli beneficjent uznaje za zasadne ich finansowanie w celu realizacji stażu - np. wyżywienia podczas stażu (o ile zasadne), noclegów i opieki nad stażystami w bursie, itp. (o ile zasadne), dojazdów do / z miejsca odbywania stażu, zakupu dzienników, innych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia stażu, itp.
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	<p>Nie.</p> <p>Operacje realizowane w celu szczegółowym (v) mogą mieć charakter kompleksowy i obejmować także inne formy wsparcia, poza stażami uczniowskimi. Te inne formy wsparcia nie są objęte niniejszą stawką jednostkową. Stawka jednostkowa nie obejmuje również kosztów pośrednich projektu.</p>
1.9 Metoda korekt(y) ³⁷	<p>Indeksację stawki jednostkowej przeprowadza się każdego roku w oparciu o zapisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w roku następnym.</p> <p>Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zamieści na stronie internetowej komunikat o wysokości stawki po jej indeksacji.</p> <p>Mechanizm indeksacji stawek jednostkowych opiera się na danych dotyczących:</p>

³⁷ W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).

	<p>1) wysokości minimalnej stawki godzinowej za pracę 2) udziału pozostałych kosztów związanych z organizacją i przeprowadzeniem stażu.</p> <p>W przypadku zmiany minimalnej stawki godzinowej, za podstawę wyliczenia zindeksowanej stawki przyjmuje się 80% wartości zmienionej minimalnej stawki godzinowej za pracę. Wartość ta jest powiększana o udział pozostałych wydatków w stawce (tj. 36,21%). Ponieważ do wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę wysokość minimalnej stawki godzinowej za pracę w 2021 r., najbliższa aktualizacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzona w 2022 roku.</p> <p>Stawki w wysokości wynikającej z indeksacji w danym roku mają zastosowanie wyłącznie do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania komunikatu w sprawie zindeksowanej stawki.</p>
<p>1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki – należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>Na potwierdzenie realizacji stawki jednostkowej Beneficjent na etapie wniosku o płatność przedkłada:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kopie podpisanych przez podmiot przyjmujący na staż list obecności stażysty lub wydruki z systemu elektronicznego potwierdzające obecności stażysty na stażu u pracodawcy podpisane przez podmiot przyjmujący na staż zawierające informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu; ✓ umowę stażową wskazującą na dobowy wymiar stażu. <p>Dla rozliczenia stawki jednostkowej we wniosku o płatność nie są wymagane inne niż powyżej wymienione dokumenty. Beneficjent poza dokumentacją składaną na etapie weryfikacji wniosku o płatność, jest zobowiązany do gromadzenia dokumentacji związanej z organizowanym stażem, w tym potwierdzającej zgodność z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie. Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia, przechowywania i udostępniania podczas kontroli oraz wizyt monitoringowych 100% tych dokumentów.</p> <p>Za weryfikację wniosków o płatność i kontrole na miejscu odpowiada instytucja będąca stroną umowy, tj. Instytucja Zarządzająca lub Instytucja Pośrednicząca, o ile delegowano jej zadania w tym zakresie.</p> <p>Weryfikacja wydatków obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ weryfikację wniosku o płatność złożonego przez beneficjenta (weryfikowany jest każdy wniosek o płatność oraz na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych; weryfikacje wniosków o płatność przeprowadzane są okresowo, co do zasady raz na kwartał), ✓ kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji staży zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie).

<p>1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące³⁸ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>Ryzyka i metody ich złagodzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. ryzyko braku znajomości czy zrozumienia mechanizmu stawek jednostkowych przez wnioskodawców i beneficjentów, a przez to potencjalne obawy lub nawet niechęć do ich stosowania, któremu przeciwdziałać powinna aktywna polityka informacyjna w stosunku do poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie projektów unijnych, beneficjentów i wnioskodawców, obejmująca w szczególności przepisy i wytyczne, szczegółowe informacje o stawkach jednostkowych na etapie naboru i realizacji projektu, szkolenia i spotkania informacyjne; ii. ryzyko ewentualnej zmiany przepisów Prawa oświatowego w zakresie staży uczniowskich, w związku z którym konieczne będzie bieżące monitorowanie zmian przepisów prawa przez instytucje zaangażowane we wdrażanie projektów, przy czym w przypadku istotnej zmiany przepisów znacznie wpływającej na ponoszone wydatki w związku z podniesieniem jakości i wymogów, zakłada się rozliczanie wydatków związanych z nowymi wymogami poza określoną stawką, iii. ryzyko obniżania jakości staży – ryzyko może być łagodzone poprzez systematyczne monitorowanie i weryfikowanie wymogów jakościowych wynikających z niniejszej metodyki, powszechnie obowiązującego prawa oraz wytycznych dot. edukacji na lata 2021-2027 warunkujących kwalifikowalność stawek jednostkowych, iv. ryzyko niesprawiedliwego podziału stawki pomiędzy beneficjenta i podmiot organizujący staż z uwagi na specyfikę obszaru i konieczność ponoszenia wydatków dotyczących staży nie tylko przez beneficjentów, ale także przez podmioty trzecie (podmioty organizujące staż), na które odpowiadać powinna polityka informacyjna wobec podmiotów organizujących staże i stażystów, a także wybór beneficjentów doświadczonych w realizacji staży.
<p>1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji</p>	<p>do wypełnienia przez każdą IZ RPO</p>

C: Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych *

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.).

Do wyliczenia stawki jednostkowej posłużono się danymi:
- w zakresie stypendium stażowego - dotyczącymi wysokości minimalnej stawki godzinowej zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r.;

³⁸ Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

- w zakresie pozostałych kosztów organizacji i realizacji stażu - dotyczącymi zrealizowanych projektów w ramach perspektywy 2014-2020, wygenerowanymi z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (SL 2014) oraz z Lokalnego Systemu Informatycznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (LSI 2014); specyfika przechowywania danych nt. szczegółowych kosztów projektów RPO Województwa Śląskiego (tj. w ramach LSI 2014), wymagała połączenia zestawienia danych. Dane z województwa śląskiego zostały fizycznie połączone w jedno zestawienie z zestawieniem przygotowanym w IK UP EFS. Dane są przechowywane w systemie informatycznym SL 2014 oraz LSI IZ RPO Województwa Śląskiego, a wygenerowane z tych systemów raporty i na potrzeby wyliczenia stawek jednostkowych są dostępne w IK UP EFS.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 88(2) są właściwe dla danego rodzaju operacji.

Metoda wyliczenia stawki jednostkowej zapewnia wiarygodność danych. Mają one odzwierciedlenie w decyzjach podawanych do publicznej wiadomości i mających zastosowanie do wszystkich gałęzi gospodarki (informacja o minimalnym wynagrodzeniu jest podawana do publicznej wiadomości a wymóg jej przestrzegania jest powszechny), w tym staży uczniowskich realizowanych na podstawie ustawy Prawo Oświatowe, w której w art. 121 ust. 6 i 7 powiązано kwestię świadczenia pieniężnego z minimalnym wynagrodzeniem za pracę. Z drugiej strony pochodzą z systemów informatycznych funkcjonujących w Polsce w ramach obsługi projektów EFS oraz dotyczą zrealizowanych i rozliczonych projektów z adekwatnego obszaru tematycznego.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

Stawka jednostkowa została wyliczona na podstawie dwóch głównych elementów: pierwszym z nich jest wysokość **minimalnej stawki godzinowej**, drugi element to **udział wydatków innych niż świadczenie pieniężne dla ucznia (stypendium stażowe) w ogólnej kwocie wydatków poniesionych na staże**.

Uznano, że wynagrodzenie za godzinę pracy stażysty mające odzwierciedlenie w świadczeniu pieniężnym dla ucznia-stażysty powinno zostać ujednoczone i powiązane z minimalną stawką godzinową za pracę (wynagrodzenie za godzinę). Takie podejście odpowiada podejściu ustawodawcy do instrumentu jakim jest świadczenie pieniężne, którego maksymalna wartość została, zgodnie z art. 121a ust 7 ustawy Prawo oświatowe powiązana z minimalnym wynagrodzeniem za pracę (nie może przekraczać wysokości tego wynagrodzenia). Przyjęto założenie, że **świadczenie pieniężne będzie obligatoryjnym kosztem w przypadku realizacji stażu uczniowskiego z EFS+**. Dlatego główny element składowy stawki jest powiązany z wysokością ww. minimalnego wynagrodzenia.

Wyliczenia udziału wydatków innych niż świadczenia pieniężnego w ogólnych wydatkach poniesionych na staż w projektach bazują na danych historycznych, zakończonych i rozliczonych do 30.09.2020 r. projektach realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv) *lepszego dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami*.

Wyliczenia były przeprowadzone w kilku etapach:

1. wygenerowanie danych z SL 2014 i LSI IZ RPO Województwa Śląskiego dotyczących zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv) – dane wg stanu na dzień 30.09.2020 r. dotyczą 1634 projektów z 16 województw (Załącznik 1);
2. wybranie z ww. bazy projektów z zatwierdzonym do dnia 30.09.2020 r. wnioskiem o płatność końcową, projektów dla których umowy nie zostały rozwiązane, projektów realizowanych w trybie konkursowym, z wydatkami na zadania dotyczące staży i praktyk uczniowskich, które były rozliczane w ramach kosztów bezpośrednich oraz tych, dla których określono i monitorowano, oraz rozliczono w końcowym wniosku o płatność wskaźnik kluczowy produktu pt. *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [osoby]*;
3. analiza danych finansowych w celu ustalenia faktycznie poniesionych wydatków na staże i praktyki na poziomie projektów; z analizy wyłączono koszty zadań staży rozliczanych kwotami ryczałtowymi oraz koszty zadań nie dotyczących staży, np. szkolenia i staże nauczycieli, zajęcia dodatkowe specjalistyczne dla uczniów oraz współpracy z przedsiębiorstwami,

zajęcia praktyczne przedmiotów zawodowych w pracowniach szkolnych;

4. do ostatecznego wyliczenia stawki wzięto pod uwagę dane z 596 projektów z 16 RPO, w których z ogólnej wartości wydatków kwalifikowalnych na staże i praktyki uczniowskie wydzielono kwotę poniesioną na wydatki dotyczące świadczenia pieniężnego i ustalono jaki procent wszystkich kosztów stanowią wydatki związane z organizacją i realizacją staży – Udział wydatków związanych z organizacją i realizacją staży z wyłączeniem świadczenia pieniężnego stanowił 36,21% w ogóle wydatków związanych ze stażami.

5. Do ostatecznego wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę dane dotyczące wysokości minimalnej stawki godzinowej oraz udziału kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacją stażu uczniowskiego (patrz powyżej pkt 4). W roku 2021 wysokość minimalnej stawki godzinowej wynosi 18,30 zł. Świadczenie pieniężne dla ucznia na stażu uczniowskim na poziomie 80% kwoty minimalnego wynagrodzenia za godzinę pracy wynosi więc 14,64 zł. Udział kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacją stażu uczniowskiego, ustalony na podstawie adekwatnych projektów EFS w perspektywie 2014-2020, wyniósł 36,21% i o taki % została powiększona kwota minimalnego świadczenia pieniężnego określonego dla stażu, tj. kwota 5,30 zł.

6. w rezultacie otrzymano stawkę jednostkową za godzinę stażu uczniowskiego dla 1 ucznia w wysokości 19,94 zł.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

Wyliczenia bazują na:

- danych powszechnie obowiązujących tj. Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. oraz

- danych historycznych w postaci zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv), w których rozliczano staże lub praktyki; dane źródłowe zawierają tylko wydatki kwalifikowalne z EFS, zweryfikowane i potwierdzone przez poszczególne IZ RPO; tym samym w wyliczeniu nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi.

W zakresie kwalifikowalności podatku od towarów i usług zgodnie z 43 ust. 1 pkt. 29 ustawy o VAT z VAT zwolnione są usługi kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego inne niż wymienione w pkt. 26 prowadzone w formach i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach lub świadczone przez podmioty, które uzyskały akredytację w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe wyłącznie w zakresie usług objętych akredytacją lub finansowane w całości ze środków publicznych oraz dostawa towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane. Organizacja stażu uczniowskiego stanowi usługę kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego i w związku z tym jest zwolniona z VAT. W związku z tym policzone stawki są tożsame dla podmiotów mających status podatnika VAT czynnego jak i dla pozostałych podmiotów (beneficjentów).

Co do zasady w projektach dotyczących kształcenia zawodowego nie spodziewa się pojawienia dochodów w określonych stawkach jednostkowych. Historyczne dane źródłowe zostały przeanalizowane pod kątem dochodów powstałych w trakcie realizacji projektu, o których mowa w art. 65 ust. 8 rozporządzenia ogólnego. Dochód taki nie pojawił się w żadnym projekcie. Zakłada się, że na etapie realizacji projektów rozliczanych określonymi stawkami jednostkowymi w perspektywie 2021-2027 nie będzie obowiązku monitorowania go z uwagi na złagodzenie propozycji przepisów unijnych na przyszłą perspektywę w tym zakresie.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

Do uzupełnienia na późniejszym etapie

Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

Data złożenia propozycji	

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić/ rezultaty, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić/ rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
					Kod ³⁹	Opis		Kod ⁴⁰	Opis		

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

³⁹ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

⁴⁰ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

1. Opis rodzaju operacji			
2. Cel(e) szczegółowy(e)			
3. Warunki, które należy spełnić, lub rezultaty, które należy osiągnąć			
4. Termin przewidziany na spełnienie warunków lub osiągnięcie rezultatów			
5. Definicja wskaźnika			
6. Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję			
7. Zakładane wyniki pośrednie (o ile mają zastosowanie) uruchamiające refundację kosztów przez Komisję wraz z harmonogramem refundacji	Zakładane wyniki pośrednie	Przewidywana data	Kwoty (w EUR)
8. Łączna kwota (w tym finansowanie unijne i krajowe)			
9. Metoda(-y) korekty			
10. Weryfikacja osiągnięcia rezultatu lub spełnienia warunku (oraz, w stosownych przypadkach, zakładanych wyników pośrednich) – należy opisać, jaki(e) dokument(y) / system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto rezultat lub spełniono warunek (oraz, w stosownych przypadkach, zakładane wyniki			

<p>pośrednie)</p> <ul style="list-style-type: none"> - należy opisać, w jaki sposób będą przeprowadzane weryfikacje zarządcze (w tym na miejscu) i przez kogo. - należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów 	
<p>11. Wykorzystanie dotacji w formie finansowania niepowiązanego z kosztami. Czy dotacja udzielona beneficjentom przez państwo członkowskie ma formę finansowania niepowiązanego z kosztami? [T/N]</p>	
<p>12. Rozwiązania służące zapewnieniu ścieżki Audytu. Proszę wymienić instytucję lub instytucje odpowiedzialne za te rozwiązania.</p>	

Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem (art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)

Lista propozycji przedsięwzięć priorytetowych planowanych do wsparcia ze środków programu regionalnego

(Załącznik 2a do Stanowiska Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 31 sierpnia 2021 roku dotyczącego projektu Kontraktu Programowego dla Województwa Wielkopolskiego)

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia	Fundusz	Cel Polityki
1.	Infrastruktura Informacji Przestrzennej (Systemy GIS)	EFRR	CP1
2.	Rewitalizacja linii kolejowej Wągrowiec - Gołańcz - granica województwa (linia nr 356)	EFRR	CP 3
3.	Budowa drugiego toru kolejowego wraz z drugą przeprawą mostową na rzece Warcie na odcinku linii kolejowej nr 354 od posterunku odgałęźnego Oborniki Wlkp. Most do stacji Oborniki Wlkp.	EFRR	CP3
4.	Czas zawodowców – nowoczesne kształcenie w Wielkopolsce	EFS	CP4
5.	Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030	EFS	CP4
6.	Budowa siedziby Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu i Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Poznaniu	EFRR	CP4
7.	Budowa Centralnego Bloku Operacyjnego z centralną sterylizatornią wraz z oddziałem anestezjologii i intensywnej terapii – Wojewódzki Szpital Zespolony w Kaliszu	EFRR	CP 4
8.	Wzmocnienie systemu polityki społecznej w Wielkopolsce ROPS SOCIAL SPACE LIVING LAB	EFRR/EFS	CP4
9.	Wielkopolskie telecentrum opieki	EFS	CP4

10.	Inkubator zmiany lokalnej – rozwój wielkopolskiej sieci centrów usług społecznych	EFS	CP4
11.	Centrum Muzyki	EFRR	CP4
12.	Modernizacja Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – etap II	EFRR	CP4
13.	Modernizacja zespołu pałacowo- parkowego w Winnej Górze	EFRR	CP4
14.	Remont i adaptacja budynku octowni z przeznaczeniem na siedzibę Muzeum Okręgowego w Lesznie	EFRR	CP4

Lista propozycji przedsięwzięć priorytetowych planowanych do wsparcia ze środków Funduszu Sprawiedliwej Transformacji

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia	Fundusz	Cel Polityki
1.	Budowa linii produkcyjnej do seryjnej produkcji polskiego autobusu wodorowego przeznaczonego do świadczenia zeroemisyjnego przewozu pasażerów w miastach	FST	CP6
2.	Budowa pierwszego w Polsce, zaawansowanego technologicznie zakładu produkcji elektrolizerów jako element transformacji energetycznej i technologicznej	FST	CP6
3.	Fabryka modułów chłodniczych do PC i centrum kompetencyjne pomp ciepła	FST	CP6
4.	Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników Grupy Kapitałowej Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy	FST	CP6
5.	Rozwój studiów o profilu praktycznym i form kształcenia ustawicznego dostosowanych do potrzeb Wielkopolski Wschodniej	FST	CP6

6.	Wsparcie B+R dla kompleksowej transformacji społeczno-gospodarczej w Wielkopolsce Wschodniej z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych nowych generacji – PCSS	FST	CP6
7.	Zwiększenie retencji i odbudowa zasobów wodnych terenów pogórnicznych na obszarze Wielkopolski wschodniej – PGW Wody Polskie	FST	CP6
8.	Niskoemisyjny transport publiczny w subregionie konińskim – wspólny dla Miasta Konin (LIDER PROJEKTU), Miejskiego Zakładu Komunikacji w Koninie Sp. z o.o., Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej w Koninie S.A., Miasta Koło, Miasto Słupca i Miasta Turek	FST	CP6
9.	Budowa zakładu przetwarzania materacy pokonsumenckich jako element gospodarki w obiegu zamkniętym dla produktów wytwarzanych w Sun Garden Polska	FST	CP6